

Nevrolingvistično programiranje

ZA PREBUDITEV NOTRANJIH MOČI

NLP ponuja vrsto tehnik za izboljšanje komunikacije (pa naj gre pri tem za medosebne odnose v privatnem življenju, za sporazumevanje v svetu podjetništva, šolstva ali zdravstva) in strategij za bolj učinkovito učenje in poučevanje ter vodenje podjetja. Posebne veje NLP-ja se ukvarjajo tudi s psihoterapevtskim delom in zdravljenjem.

Na naše odnose z drugimi ljudmi odločilno vpliva podoba, ki jo imamo sami o sebi. NLP je metoda, ki temelji na spreminjanju, torej izboljševanju notranje podobe. Ob NLP človek prebudi svoje notranje moči in postane uspešnejši, saj učinkoviteje upravlja svoje vedenje, čustvovanje in ravnanje. Zna bolje motivirati sebe in druge, zato je tak človek uspešnejši in obenem bolj zdrav. Torej bi lahko rekli, da je NLP pot k osebni odličnosti.

NLP torej niso le neznani leteči predmeti, ampak je to kratica angleškega izraza za nevrolingvistično programiranje. Beseda »nevro«, pomeni, da se NLP ukvarja s procesi, ki potekajo v naših možganih (informacije, ki jih pridobimo prek čutil, naši možgani obdelujejo in predelujejo pod različnimi vplivi). »Lingvistični« ker zajema jezik, ta pa odslikava naše predstave o sebi in svetu okrog nas in »programiranje« kar pomeni načrten, v določen cilj usmerjen proces učenja in spreminjanja. Najpreprosteje rečemo, da je NLP tisto, kar počnemo, kadar nam gre dobro in kadar se v medsebojnih odnosih počutijo dobro tudi drugi.« pravi **Zdenka Birman Forjanič** iz Andragoškega centra.

Ta center že od leta 1994 organizira vrsto seminarjev za spoznavanje metode NLP. V izobraževanje je bilo vključenih že 300 udeležencev; mednarodni certifikat Praktika, torej prve stopnje NLP je pridobilo 170 udeležencev, naziv Mojster NLP 54 udele-

žencev, temu sledi naziv Trener. Pred nedavnim smo v Sloveniji dobili prvih 24 Trenerjev NLP. Mojstrov trenerjev, torej trenerjev z najvišjim nazivom, je le peščica na svetu.

Začetnika te metode, ki osvaja svet, sta lingvist John Grinder in računalničar Richard Bandler. Na kalifornijski univerzi sta raziskovala komunikacijo treh zelo uspešnih ameriških terapevtov: družinske terapevtke Virginije Satir, Fritza Perla, ki se je ukvarjal z Gestalt terapijo in hipno-terapevta Milтона Ericksona. V njihovih komunikacijah sta prepoznala nekatere skupne prvine in jih oblikovala v model, ki se ga lahko vsak nauči. V zadnjih dveh desetletjih se je metoda NLP iz Amerike razširila tako rekoč po vsem svetu.

Mirjam Dominko, lastnica jezikovne šole in svetovalnega podjetja Candor - Dominko, Trenerka NLP

Z metodo NLP se je prvič srečala že leta 1992. Kot iskalka novih metod poučevanja tujih jezikov se je takrat ukvarjala z učenjem v alfa stanju, ko pa je Andragoški center začel s seminarji NLP, se jim je takoj priključila. »NLP je pravzaprav filozofija, je celosten pristop k življenju. Je dragocen pri učenju in poučevanju, saj s to metodo dosežemo, da možgani dobijo primerne informacije, pri tem pa usklajuje delovanje logičnega in intuitivnega dela možganov, pomaga znati načrtovati cilje ter obvladovati notranje in zunanje konflikte. Zboljšuje samopodobo, omogoča boljše

Fotografija: Buenos Dias

sporazumevanje, omogoča večjo motivacijo za učenje.« pojasnjuje prof. Mirjam Dominko

NLP metoda dela je dobrodošla povsod, kjer je komunikacija: tako pri poučevanju, pri vodenju podjetja, a tudi v zdravstvu, in sicer v dveh smereh: kot tehnika zdravljenja, ki je pri nas zelo redka ter kot komunikacija med pacientom in zdravstvenim osebjem, ki je za zdravljenje izrednega pomena.

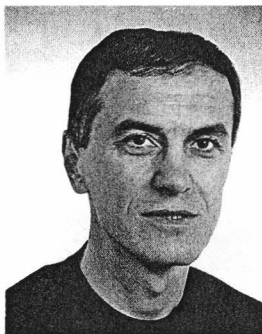
»V celotnem sklopu NLP gre za osnovno načelo tesne prepletenosti in soodvisnosti fizičnega telesa in duševnosti. Vesela sem, da to metodo spoznavajo tudi že na Pedagoški fakulteti, saj prinaša obilo dobrega,« poudarja Mirjam Dominko.

Ena pomembnejših pristopov NLP je premagovanje oz. spreminjanje prepričanj, ki so lahko zelo omejevalna. Na primer prepričanje učitelja o sebi, o snovi, o učencu, o predmetu itd. in seveda prepričanje učenca o vsem tem ... Ob pristopu, kot ga uči NLP, pa je tudi učenje znotraj podjetja veliko lažje. »Znanja v podjetju je ponavadi veliko, kako pa ga prenesti

naprej, med zaposlene, je težje vprašanje. Naša podjetja še premalo izkoriščajo svoje notranje znanje, saj domače zmogljivosti ostajajo neizkoriščene, pogosto celo skrite. Nujno je torej prepoznati notranje sposobnosti, analizirati, kaj vodi njihove uspešne delavce, na kateremkoli področju že, pri tem pa lahko pomagajo Trenerji NLP. Potrebna je analiza vseh ravni osebnosti - od okolja pa do vrednot, identitete pa tudi poslanstva, ki oblikujejo tega človeka. « Pet let truda in resnega dela je Mirjam Dominko vložila v izobraževanje NLP, da je prišla do stopnje Trenerja. Toda to, pravi, je bila investicija ne le v njeno znanje, ampak vanjo samo kot osebnost.

Janko Lah, lastnik izobraževalnega in svetovalnega podjetja, Trener NLP:

»Lahko rečem, da sem nenehno iskal nova znanja in ko sem se leta 1995 srečal z metodo NLP, sem hitro ugotovil, da je to prava stvar zame,« je povedal

na začetku govora. Metoda, pravi, je bila vabljava, toda zahtevala je veliko truda, veliko vaj, potrpežljivosti, vztrajnosti. Pravi, da je NLP način življenja, ki človeka nenehno spreminja in izboljšuje. »Vzorci, ki smo jih pridobivali iz otroštva naprej, je težko spremeniti, pa vendarle jih je treba. Med temi so zelo trdovratne nekatere negativne besede, ki so veliko bolj usodne, kot si lahko mislimo. Besedam, ki so poleg govornice telesa ključni del komunikacije, moramo nameniti več pozornosti.« pojasnjuje Lah. V vsakdanjih pogovorih jih veliko uporabljamo, tečejo z lahkoto in nezavedno, s tem pa delamo škodo. Moramo se jih izogibati, saj slabijo medsebojne odnose. In katere besede in besedne zveze so to? »Negativne besede so besede, ki so sestavljanke z besedico NE; torej, vse, kar zanikamo, negiramo. Podobno

negativen učinek imajo povedi, v katerih po uvodnem pozitivnem delu nadaljujemo z ampak, toda, samo, vendar, kar spet zanika ves pozitivni naboj prvega dela.«

Da bi bila kritika ustvarjalna, jo je seveda treba znati izraziti na pozitiven način, sicer bo destruktivna. Z nizanjem pozitivnih navedb ter vmesnimi predlogi, ki naj bi stanje še izboljšali, ter s pozitivnim zaključkom bo kritika veliko bolj učinkovita, kot grobo navajanje predvsem ali samo slabih dejstev. Tak način komuniciranja pa zahteva visoko zveziranost in tudi absolutno pozitivno naravnost. Treningi in vztrajnost, ki jo je večkrat poudaril Janko Lah, pomagajo premagovati zasidrane negativne vedenjske, miselne in besedne vzorce. Opozarja nas, da imajo besede veliko moč in zato jih moramo znati uporabljati, torej izgovarjati in pisati, previdno in preudarno. Predno pa jih izrečemo, je še misel, torej moramo znati spremeniti tudi način mišljenja. NLP nas med drugim nauči tudi to.

Lidija Jež

Zaupanje spodbuja prvi korak

Mag. Tanja Vilič Klenovšek meni, da bi pri usmerjanju odraslih v izobraževanje kazalo za zahtevnejšimi analizami raziskati, kakšne bodo potrebe po zaposlovanju čez pet ali deset let.

„Svetovalec za izobraževanje odraslih naj bi oblikoval odprt in zaupljiv odnos, kar bo posameznika spodbudilo k prvemu koraku na poti nadaljnjega izobraževanja. V svetovalna središča želimo pritegniti manj izobražene in iznajdljive ljudi, ki potrebujejo več podpore pri dejavnem iskanju rešitev,“ pojasnjuje mag. Tanja Vilič Klenovšek z Andragoškega centra Slovenije, ki je s sodelavkami zasnovala svetovalna središča za izobraževanje odraslih pri nas. Prva so začela delovati pred letom in pol. Ob svetovalnih središčih se razvijajo tudi lokalne svetovalne mreže, ki povezujejo različne organizacije v lokalnem okolju, da bi zagotovile odraslim celostno in kakovostno svetovanje za izobraževanje in učenje. S strokovnjakinjo smo se pogovarjali o izkušnjah in potrebah po svetovanju pri izobraževanju odraslih.

Prvih pet svetovalnih središč za izobraževanje odraslih je na ljudskih univerzah (Koper, Maribor, Murska Sobota, Novo mesto, Žalec) začelo delovati leta 2001, lani ste razvili še štiri (Jesenice, Postojna, Trbovlje, Nova Gorica). Se jim bodo letos pridružila nova?

Žal so letos zmanjšali proračunska sredstva in z njimi ne moremo ustrezno pripraviti in razviti še pet novih svetovalnih središč, kot smo načrtovali. To bo mogoče šele prihodnje leto, tako da bodo nova središča začela delovati jeseni 2004. Na Ministrstvu za šolstvo, znanost in šport predlagajo, da bi svetovalna središča imeli v vseh 14

na pot je zanj primerna ... Svetovalec z njim išče možnosti in jih pretresa. Če je treba, ga usmeri k poklicnemu svetovalcu, in če se posameznik ogiba obiskati institucije, ker ni dovolj samozavesten ali jim ne zaupa, ga zastopamo – pokličemo v njegovem imenu, se dogovorimo, kdaj bo prišel na pogovor in podobno. Svetovalec spodbudi posameznika, da tudi sam išče informacije in razmišlja o svoji izobraževalni poti. Vodi ga, da razišče vse možnosti in najde rešitev. Ponavadi se sestane večkrat.

Tako svetovalna dejavnost poleg informiranja, vrednotenja in zastopanja zajema tudi vodenje, svetovanje, usposabljanje, pridobivanje povratnih infor-

Redno spremljate delovanja prvih središč. Kaj ugotavljate? Kdo in kakšen je povprečen obiskovalec v središčih?

Svetovalci sproti spremljajo svoje delo po dogovorjeni metodologiji – beležijo osebne obiske, telefonske klice, skupinske oblike svetovanja, posredovanje gradiva; obenem tudi označijo, ali gre za prvi klic/obisk ali za ponovnega. Na Andragoškem centru združimo podatke vseh središč. Od januarja do junija lani je bilo na petih središčih 2.928 svetovalnih storitev, kar je povprečno 448 na mesec (ne pozabimo, da to delo opravi le en svetovalec). Od septembra 2001 do junija 2002 (prvo obdobje delovanja) pa so v petih središčih opravili 4.639 svetovalnih storitev. Odrasli se v vseh mesecih približno enako zanimajo in odločajo za izobraževanje, ni izrazito „mrtvih“ obdobj, zato svetovalec ves čas sledi novostim.

S spremljavo ugotavljamo, da so na začetku delovanja središč prevladovali telefonski klici (dve tretjini), osebnih obiskov je bilo le za tretjino. Že lani pa je bila podoba precej drugačna: osebnih obiskov je

odstotkov) in osebni razvoj (7 odstotkov), nasvete, kako se učiti, in pomoč pri učenju potrebuje 6 odstotkov, dva odstotka potrebuje nasvete za financiranje ... Nekatera njihova vprašanja niso povezana z izobraževanjem (denimo, kako se prijaviti na zavod za zaposlovanje, dobiti socialno pomoč), svetovalec nanje odgovori, če ima podatke. 60 odstotkov naših obiskovalcev je mlajših od trideset let, drugi so starejši.

Manj izobraženi navadno ne poznajo svojih možnosti, ne vedo, da lahko poiščejo pomoč na svetovalnem središču. Kako jih boste dosegli? Ali tudi zunaj središča opozorite na svojo dejavnost, denimo, v nakupovalnih centrih, kjer se zbira veliko ljudi?

Svetovalec mora delovati tudi zunaj središča. V tednu vseživljenjskega učenja so šli nekateri med ljudi v nakupovalni center, središča imajo svoje zloženke na knjižnem avtobusu, v knjižnicah, zdravstvenih domovih, pritegniti skušajo kadrovske službe v podjetjih, sodelujejo z zavodoma za šolstvo in zaposlovanje. S posameznimi akcijami opozarjamo na svetovalna središča in vabimo ljudi, prijavljamo se v lo-

Prve izkušnje

Polona Tratar, Svetovalno središče Novo mesto

Delujemo v sklopu Razvojno-izobraževalnega centra Novo mesto, in sicer od septembra 2001. Pokrivamo občine: Mestna občina Novo mesto, Škocjan, Šentjernej, Ljužemberk, Dolenjske Toplice in Mirna Peč. Poleg svetovalnih dejavnosti pripravljamo učne delavnice za občane: o komunikaciji, kako se učiti, tehnike hitrega branja in zapisovanja, tehnike pomnjenja, za boljšo izrabo časa, „zmorem, ker verjamem“, pripravo na izpit (nekateri delavnice imamo tudi v občinskih središčih).

Čim več ljudi želimo seznaniti z našim svetovalnim središčem, zato se predstavljamo v večjih trgovskih centrih, kjer je vsak dan veliko ljudi. Radi bi dosegli tudi tiste, ki nas še ne poznajo. Lani smo med tednom vseživljenjskega učenja središče predstavili z izobraževalno ponudbo, ta mesec pa bomo v Mercatorju in BTC-ju v Novem mestu predstavili razpise za vpis v prihodnje šolsko leto. O svojem delovanju ljudi ves čas seznanjamo tudi z zloženkami, razstavami, dnevi odprtih vrat, v lokalnih medijih.

Aleksandra Rubelj, Svetovalno središče Maribor

V svetovalnem središču v Mariboru (deluje od oktobra 2001 v prostorih Andragoškega zavoda Maribor – Ljudske univerze) pomagamo mlajšim in starejšim odraslim, zaposlenim in brezposelnim pri odločanju za nadaljnje izobraževanje in učenje. Svetovanje je brezplačno in zaupno, lahko poteka po telefonu, elektronski pošti ali osebno. Ljudje, ki se obrnejo na nas, se želijo izobraževati za delo, poklic, osebni razvoj in podobno. Sami pogosto težko opredelijo svoje potrebe in zanimanje ter so neodločni, zato je še bolj pomembno, da jim svetovalci prisluhnemo, s pogovorom pomagamo opredeliti njihove želje in potrebe, posredujemo ustrezne in natančne informacije, svetujemo, jih spodbujamo in, če je treba, tudi zastopamo v drugih institucijah. Nekateri potrebujejo le t. i. motivacijski vzgib, notranjo potrditev in strokovno mnenje. Vse to obiskovalcem središča pogosto pomaga, da poiščejo pravo pot – rešitev zase. Tovrstnih uspehov se veselijo tako oni kot mi.

Mihaela Anclin, Svetovalno središče Žalec

Že prvo leto delovanja (svetovalno središče smo odprli septembra 2001) smo opravili več kot tisoč storitev, kar je za

soiskih upravah, ki jim pripisuje ZOFVI, a te še niso zaživele. Svetovalna središča so samostojna, sedež pa imajo v ljudskih univerzah, ki imajo v izobraževanju odraslih že dolgoletno tradicijo (imajo programe za različne ciljne skupine odraslih). Ljudske univerze prikrbijo prostor in ljudi, ki imajo izkušnje z izobraževanjem odraslih, na Andragoškem centru pa opravijo še usposabljanje za svetovanje. Pogoje za delo svetovalnega središča in obseg dela enega svetovalca plačuje šolsko ministrstvo, po letu in pol delovanja prvih petih središč pa ugotavljamo, da so ponekod potrebe večje in bi bila delu kos dva svetovalca. Prav tako opazujemo, da so potrebe po svetovanju odraslim v izobraževanju velike tudi zunaj središč, zato bomo morali v prihodnje opredeliti normative in standarde za svetovanje tudi v drugih javnih organizacijah. Pri tržnih programih naj bi bilo, denimo, svetovanje zajeto v ceno, ki jo plača udeleženec, pri programih nacionalnega interesa pa naj bi ga plačala država. Obenem je treba opredeliti merila, kdo je lahko svetovalec, saj moramo zagotoviti, da bo delo kakovostno in celovito.

Svetovanje je preseglo informiranje, ki je prevladovalo v izobraževalnih organizacijah. Kaj zajema?

V evropskih državah se je svetovanje v izobraževanju odraslih poglobilo in razvilo v 80-ih in 90-ih letih. Temeljna naloga svetovalca ni več le informirati, kje, denimo, izpeljuje nek program, temveč posamezniku, ki še ni oblikoval svojega cilja, pomagamo vrednotiti – kakšno izobrazbo je dosegel, kakšne so njegove delovne izkušnje, katera izobraževal-

nijskih upravah, ki jim pripisuje ZOFVI, a te še niso zaživele. Svetovalna središča so samostojna, sedež pa imajo v ljudskih univerzah, ki imajo v izobraževanju odraslih že dolgoletno tradicijo (imajo programe za različne ciljne skupine odraslih). Ljudske univerze prikrbijo prostor in ljudi, ki imajo izkušnje z izobraževanjem odraslih, na Andragoškem centru pa opravijo še usposabljanje za svetovanje. Pogoje za delo svetovalnega središča in obseg dela enega svetovalca plačuje šolsko ministrstvo, po letu in pol delovanja prvih petih središč pa ugotavljamo, da so ponekod potrebe večje in bi bila delu kos dva svetovalca. Prav tako opazujemo, da so potrebe po svetovanju odraslim v izobraževanju velike tudi zunaj središč, zato bomo morali v prihodnje opredeliti normative in standarde za svetovanje tudi v drugih javnih organizacijah. Pri tržnih programih naj bi bilo, denimo, svetovanje zajeto v ceno, ki jo plača udeleženec, pri programih nacionalnega interesa pa naj bi ga plačala država. Obenem je treba opredeliti merila, kdo je lahko svetovalec, saj moramo zagotoviti, da bo delo kakovostno in celovito.

Svetovalec naj bi oblikoval odprt in zaupljiv odnos, kar bo posameznika spodbudilo, da naredi prvi korak na poti nadaljnega izobraževanja. V svetovalna središča želimo pritegniti manj izobražene in manj iznajdljive posameznike, ki potrebujejo več podpore pri dejavnem iskanju rešitev. Angleži so tovrstno vodenje posameznika na poti odločanja poimenovali educational guidance.

Svetovalec naj ne posega na področje osebnostnega svetovanja – če ima nekdo psihične stiske (zaradi dolgotrajne brezposelnosti ali česa drugega), ga mora usmeriti na ustrezno specialno službo. Včasih je treba komu pomagati pridobiti socialno pomoč, da lahko nadaljuje zeleno izobraževanje. Zgodi se tudi, da želi odrasel zaradi težav prekiniti izobraževanje; če gre za učne težave, jim pri tem pomagamo (nekatera središča že pripravljajo delavnice, kako se učiti). Svetovalci se na enoletnem usposabljanju urijo, kako svetovati, ter se učijo organizirati delo, ga spremljati in oblikovati baze podatkov. Na Andragoškem centru bomo oblikovali celovito usposabljanje za tiste, ki želijo delati kot svetovalci v izobraževanju odraslih.

bilo skoraj polovica (45 odstotkov), telefonskih klicev pa manj kot prej (52 odstotkov). Nekaj odstotkov posameznikov je prišlo le po gradivo ali kratko informacijo.

Ker je vedno več osebnih obiskov, se za svetovanje porabi več časa. Svetovalci so se usposabljali, da po telefonu ne dajejo le kratkih odgovorov in hitrih informacij, temveč skušajo tudi po tej poti analizirati posameznikov položaj in z njim iskati rešitve. To klicalce spodbudi, da pridejo v svetovalno središče osebno, saj začutijo zaupanje in slutijo možnosti, o katerih bi se morali temeljiteje pogovoriti. Ko svetovalci ne bodo več zmogli sproti sprejemati osebnih obiskov, se bodo pojavile čakalne liste. To ni dobro, saj se nekateri odrasli najbrž ne bodo več vrnili.

Kdo so naši obiskovalci? Dve tretjini je žensk, tretjina moških. 24 odstotkov jih ima nedokončano ali končano osnovno šolo, 17 odstotkov nižjo poklicno in triletno poklicno šolo, s štiriletno srednjo šolo jih je 29 odstotkov, višjo in visoko šolo pa ima približno 5 odstotkov. Tisti s končano štiriletno srednjo šolo se običajno ne zanimajo za univerzitetne programe, temveč za višje in visoke strokovne šole. 44 odstotkov obiskovalcev je zaposlenih (ali samozaposlenih), 28 odstotkov je brezposelnih, dijakov in študentov je 11 odstotkov, upokojencev in drugih dva odstotka. Obiskovalci se najbolj zanimajo za pridobitev izobrazbe na višji stopnji od dosežene (52 odstotkov), prekvalifikacijo in spremembo poklica na isti stopnji (13 odstotkov), neformalne oblike izobraževanja za delo (8

kalnih medijih. Žal svetovalcev ni dovolj, da bi tovrstne dejavnosti udeležili ves čas.

Kateri programi so pomembni zaboljšanje izobrazbe odraslih, ki, kot vemo, ni prav bleščeča?

V nacionalnem programu za izobraževanje odraslih – ta še vedno čaka, da ga potrdi državni zbor – so visoko zastavljeni načrti. Večina odraslih naj bi do leta 2010 opravila štiriletno srednješolsko izobrazbo. Zdaj so v štiriletni srednješolske programe zajeti le 3 odstotki odraslih (stari od 15 do 49 let), ki nimajo tovrstne izobrazbe. Če želimo uresničiti cilj, bi od leta 2001 do 2010 morali v omenjene izobraževalne programe na leto pritegniti približno 38.000 odraslih. Lani je štiriletni srednješolske programe obiskovalo le 14.000 odraslih, zato bi moralo biti iz leta v leto več tovrstnega izobraževanja, da bi leta 2010 v programe zajeli 88.000 odraslih. Pri tem se postavlja vprašanje, za katera poklice naj bi se izobraževali odrasli. Zavod za zaposlovanje spremlja potrebe na trgu dela in določi "prednostne" programe, predvsem za izobraževanje brezposelnih odraslih. Ti programi so povezani s potrebami v okolju in se razlikujejo po regijah.

Pri usmerjanju odraslih v izobraževanje bi kazalo z zahtevnejšimi analizami raziskati, kakšne bodo potrebe po zaposlovanju čez pet ali deset let.

Zdaj so večinoma v prednosti področja: gradbeništvo, strojništvo, elektro, obdelovanje kovin, gostinstvo in živilstvo.

pretežno ruralno okolje tep uspen. Poklican in obiskani so nas predvsem zaposleni pa tudi brezposelni, ki potrebujejo informacije in nasvet o izobraževalni ponudbi v lokalnem okolju. Največ se zanimajo za pridobitev izobrazbe na višji stopnji in prekvalifikacijo, veliko pa je tudi tistih, ki potrebujejo informacije o možnostih zaposlitve, pomoč pri pisanju ponudb in prošenj za zaposlitev. Zanimivo je, da zadnje čase veliko posameznikov poišče našo pomoč za odpravljanje težav pri učenju. Ker želimo biti ljudem čim bliže, jih informiramo in jim svetujemo na terenu. Pripravili smo javno omizje Kako invalide enakopravno vključiti na trg delovne sile, načrtujemo tudi svetovalno rubriko v lokalnem časopisu. Številni uporabniki so z našo informativno-svetovalno dejavnostjo zadovoljni, kar je za nas spodbuda za še uspešnejše delo.

Bolj moška področja ...

Da, v programu 5000 (za brezposelne) se ves čas pojavljajo pomisleki, da je več možnosti za moške, zato tudi pobude, da se s poklicno vzgojo skuša v te poklice usmerjati tudi dekleta.

Med odraslimi je manj neformalnega izobraževanja, ki naj bi podpralo osebnostno rast, aktivnega državljana, družbeni utrip; več se jih udeležijo formalnih, javno veljavnih programov. Kako spodbuditi zanimanje ljudi za neformalno izobraževanje?

Neformalnega izobraževanja se udeležujejo bolj izobraženi – ti sami poiščejo informacije, si plačajo izobraževanje, običajno ne obiščejo svetovalnega središča. Na drugi strani so manj izobraženi, z manjšo kupno močjo, s slabše izraženimi potrebami po izobraževanju in učenju, ki prav tako potrebujejo različno znanje, a do njega ne pridejo, ne vedo, za kaj ga lahko uporabijo, ne poznajo ponudbe, programi so jim finančno nedostopni. Zato tudi nacionalni program za izobraževanje odraslih uvršča programe neformalnega iz-

obraževanja za osebno rast med prednostne, ki so lahko tudi prvi korak, spodbuda za vseživljensko učenje. Tudi v svetovalnih središčih načrtujemo dejavnosti, kako spodbujati neformalno izobraževanje v tej ciljni skupini odraslih. Denimo promocija v nakupovalnih centrih, kjer svetovalec pripoveduje, pojasnjuje, razlaga. Prav tako želimo odrasle, ki končajo neko formalno izobraževanje, spodbuditi še k neformalnemu izobraževanju. Ti so namreč izobraževalno dejavni, razmišljajo in jih je treba v takem trenutku "ujeti". Neformalno izobraževanje bi jim lahko ponudili z zanimivo in privlačno delavnico, v kateri svetovalci in udeleženci skupaj razmišljajo, kakšne so še možnosti in katero znanje bi pripomoglo h kakovostnejšemu življenju, kaj še lahko storijo za osebni razvoj in podobno. Šele ko bo večina ljudi brskala, iskala in organizirala svoje učenje za različne vloge v svojem življenju, bomo lahko dejali, da je vseživljensko učenje resnično zaživel.

DOMINIKA PRIJATELJ

Brezplačno do pismenosti

**Kar dve tretjini državljanov, starejših od 15 let, je brez srednje šole
Starši in otroci skupaj v osnovni šoli – Tudi pridobivanje socialnih spretnosti**

Ljubljana – Most do izobrazbe in Beremo in pišemo skupaj (družinska pismenost) sta nova, brezplačna programa za dvigovanje pismenosti odraslih. Pripravil ju je Andragoški center Slovenije (ACS). Gospodarski, tehnološki in družbeni razvoj slovenske družbe narekuje zviševanje povprečne stopnje izobrazbe, vsaj na raven srednješolske izobrazbe za večino prebivalstva. K temu se nagiba večina razvitih držav z vpeljevanjem 10 do 12 let obveznega šolanja oziroma obveznega šolanja do 16. oziroma 18. leta starosti.

Statistični podatki o izobrazbi Slovencev iz zadnjega desetletja prejšnjega stoletja kažejo, da je 47 odstotkov prebivalstva nad 15. letom starosti končalo šolanje z osnovno šolo in da kar 66 odstotkov prebivalstva nad 15. letom nima srednje šole.

Znanje je treba nenehno obnavljati

Za večino manj izobraženih odraslih je vključevanje v izobraževanje življenjska prelomnica: nekaterim je minilo veliko let, odkar so se prenehali šolati, v tem času so del znanja pozabili, nekaj ga je zastarelo, posamezne spretnosti, ki jih redkeje uporabljajo, pa je treba obnoviti ali vnovič pridobiti. Večina odraslih brez poklicne kvalifikacije opravlja dela, pri katerih ne uporabljajo temeljnih spretnosti in jih v delovnem okolju ne obnavljajo in ne vzdržujejo. Pogosto opra-

vljajo delo, ki je po vsebinah in značilnostih povsem drugačno od šolskega dela in učenja. Dejavnosti, kot so poslušanje, pomnjenje, reševanje šolskih problemov, so za odrasle pogosto naporne, zato potrebujejo priprave za nadaljevanje šolanja.

Nova programa za opismenjevanje odraslih sta nastala na podlagi izkušenj z nekda-

Programa in usposabljanje učiteljev zanju je financiralo ministrstvo za šolstvo. Oba programa sta brezplačna. Glede na podatke iz raziskav, da se višje ravni pismenosti prebivalstva povezujejo s hitrejšim gospodarskim razvojem, večjo delovno učinkovitostjo, boljšo zdravstveno osveščenostjo hkrati s povečano skrbjo za zdravje, bi bilo pravično, pravijo na ACS, da bi tudi druga ministrstva podpirala prizadevanja za zviševanje ravni pismenosti Slovencev.

njim programom UŽU (Usposabljanje za življenjsko uspešnost), ki je temeljil na izboljševanju osnovnih spretnosti, povezanih s pismenostjo. Dr. **Livija Knaflič**, vodja obeh programov, je povedala, da so programe pripravili tudi zaradi za Slovence poraznih izsledkov mednarodne raziskave o pismenosti odraslih. »Pri razvijanju programov smo upoštevali tudi hiter razvoj informacijsko-komunikacijske tehnologije v zadnjem desetletju, ki narekuje dvig računalniške pismenosti. Program *Most do izobrazbe* je namenjen odraslim, ki so se šolali deset let ali manj in želijo nadaljevati šolanje ali se že izobražujejo. Program *Beremo in pišemo skupaj* pa je namenjen manj izobraženim staršem otrok v nižjih razredih osnovne šole, ki želijo

pomagati svojim otrokom pri opismenjevanju, pa ne vedo kako.«

Starši in otroci z igro do znanja

S programom *Most do izobrazbe* (120 ur, izvajajo ga ljudske univerze in zasebni zavodi za izobraževanje odraslih) so se na ACS osredotočili na vnovično vključevanje mlajših odraslih v izobraževanje na ravni srednje šole. Cilji programa zajemajo obnavljanje ali ponovno učenje temeljnih spretnosti, povezanih s pismenostjo (bralne, pisne, računske in računalniške spretnosti), ter pridobivanje socialnih spretnosti in spoznavanje načel demokratičnih medčloveških odnosov in dejavnega državljanstva. Ocenjujejo, da jim bodo pridobljeno znanje in spretnosti koristili tudi na drugih področjih njihovega delovanja: na delovnem mestu, v družini in vsakdanjem življenju.

Program družinske pismenosti pa je nov v našem okolju. Njegova posebnost je, da v njem sodelujejo otroci in starši skupaj. Oboji v programu razvijajo spretnosti, povezane s pismenostjo, ki ustrezajo potrebam staršev v vsakdanjem življenju in kot pomoč otroku pri opismenjevanju. Boljše spretnosti omogočajo staršem, da v večji meri uporabljajo različne vrste bralnega gradiva, širijo svoja obzorja in se laže

znajdejo v svetu, ki jih obkroža. Glede na pomembno vlogo, ki jo imajo pri vzgoji in vplivanju na svoje otroke, bodo hkrati z njimi pridobivali izkušnje in znanje tudi njihovi otroci. V programu je med starši in otroki veliko komunikacije, predvsem pa igre. Pri poskusnih izvedbah (program je poskusno izvajalo pet slovenskih osnovnih šol) je bilo za mnogo staršev pravo odkritje, da je lahko učenje učinkovito tudi z igro. Izkazalo se je, da starše motivira predvsem usposabljanje za pomoč otrokom pri domačem delu za šolo. Zavedajo se, da se morajo zato

Na ACS staršem svetujejo, naj poslušajo otroke, ko doma berejo. Priporočajo jim tudi, da, denimo, recepte, šale, navodila berejo skupaj. Skupaj naj izbirajo tudi tv programe, lahko pa sedejo za mizo in izračunajo, koliko denarja so potrošili za hrano in obleke in koliko še lahko zapravijo.

določenih stvari najprej sami naučiti. Otroke pa je zabavalo, da so tudi njihovi starši hodili v šolo in delali domače naloge. Spomladi se bo program (50 ur, enkrat na teden na osnovnih šolah, največkrat v knjižnicah) redno izvajal na več osnovnih šolah v Sloveniji.

Skupine udeležencev v novih programih so v primerjavi s skupinami v drugih izobraževalnih programih manjše. Število odraslih v programu *Most do izobrazbe* se giblje med 10 in 12, v programu družinske pismenosti pa je v skupini 6 do 8 staršev in njihovih otrok.

Aleš Čakš

Pismenost staršev pomembno vpliva na pismenost otrok. Raziskave kažejo, da je večina otrok na ravni pismenosti, ki jo dosegajo njihovi roditelji. Večji delež slovenskega prebivalstva – 77 odstotkov odraslih med 16. in 65. letom starosti – ne dosega pismenosti, potrebne za normalno vključevanje v sodobno družbo. Starši ponavadi želijo, da bi njihovi otroci dosegli najmanj za stopnjo višjo izobrazbo, kot jo imajo sami. Mnogi med njimi se zavedajo svojih primanjkljajev v znanju, a ne poznajo učinkovite metode učenja z otroki, zato brez strokovne pomoči otrokom ne znajo pomagati.

Domena vse družbe

Andragoški center Slovenije je leta 1998 v sklopu mednarodne raziskave pismenosti odraslih izpeljal prvo nacionalno raziskavo pismenosti – ugotovitve so pokazale, da Slovenija zelo zaostaja za drugimi državami Evrope in Amerike. Kako ukrepamo? Spodbujanje pismenosti prebivalstva je povezano s spodbujanjem bralne kulture ...

Kaj se ji obeta

Domena posameznika, družine, šole, institucij ... skratka, vse družbe

Andragoški center Slovenije (ACS) je leta 1998 v sklopu mednarodne raziskave pismenosti odraslih izpeljal prvo nacionalno raziskavo pismenosti. Ugotovitve so pokazale, da Slovenija po pismenosti zelo zaostaja za drugimi državami Evrope in Amerike, saj je večina odraslih v Sloveniji dosegla nižje ravni pismenosti. Nacionalni preskus je pomenil prvo objektivno testiranje pismenosti odraslih pri nas na reprezentativnem vzorcu odraslih med 16. in 65. letom.

Raziskava je preučevala sposobnosti iskanja, razumevanja in uporabe informacij pri besedilni, dokumentacijski in računski pismenosti. Po mednarodnih merilih je za potrebe tehnološko razvite družbe treba doseči vsaj tretjo raven pismenosti (od petih možnih). Te ravni so empirično določene. Odrasli, ki na testu pismenosti dosežejo tretjo raven ali višjo, lahko opravljajo v vsakodnevnem življenju in delu bolj zapletene operacije, povezane z branjem, pisanjem in računanjem.

In kakšni so bili rezultati v Sloveniji?

Ob predpostavki, da najmanj tretja raven pismenosti ustreza potrebam tehnološko razvite družbe, več kot 70 odstotkov odraslih v Sloveniji nima zadostnega znanja za ravnanje z informacijami, ki jih vsebujejo različna besedila, obrazci ali slikovno gradivo, ter za uporabo računskih operacij v vsakodnevnih okoliščinah.

Raziskovalci so vzroke za tako nizke dosežke pisnih spretnosti odraslih pri nas iskali v socialnih in demografskih značilnostih. Eden ključnih dejavnikov ravni pismenosti odraslih v Sloveniji je dolžina začetnega

izobraževanja in dosežena izobrazba. Izobrazbeni prag, ki še zagotavlja zadovoljive pisne dosežke odraslih v Sloveniji, je končana štiriletna srednja šola. Po oceni iz leta 1996 pa ima končano vsaj štiriletno srednjo šolo manj kot 40 odstotkov odraslih.

Dosežena raven posameznikove pismenosti je precej odvisna od stopnje pismenosti njegovih staršev in značilnosti okolja, v katerem je odraščal (dostopnost revij, časopisov, knjig, slovarjev in enciklopedij, spodbude staršev). Izsledki raziskave kažejo, da se raven pismenosti, ki jo dosežejo otroci, večinoma ujema s tisto, ki jo imajo njihovi starši.

Kako torej iz začaranega kroga? Na ACS pojasnjujejo, da so se države, ki z dosežki omenjene raziskave niso bile zadovoljne, najpogosteje odzivale tako, da so skušale čim hitreje oblikovati ukrepe in priporočila za

zvišanje ravni pismenosti prebivalstva. Nekoliko z zamudo se premiki kažejo tudi pri nas. Treba se je namreč zavedati, da samo s pomočjo obstoječega izobraževalnega sistema in programske ponudbe za mladino in odrasle, brez dodatnih ukrepov za spodbujanje izobraževanja, tudi v Sloveniji ne bomo mogli omiliti neustrezne pismenosti. Zato bodo strokovnjaki na ACS marca letos Vladi republike Slovenije podrobneje predstavili pobudo, naj čim prej imenuje strokovno skupino, in ta naj bi pripravila Strategijo za dvigovanje ravni temeljnega znanja in spretnosti. Ta strategija naj bi dopolnila Nacionalni program izobraževanja odraslih kot tudi pomanjkljivosti obstoječega izobraževalnega sistema. Na ACS poudarjajo, da je zelo pomembno medsebojno sodelovanje vseh vladnih resorjev (šolstva, dela, kulture, zdravja, gospodarstva, informacijske družbe ter financ).

Kako spodbujamo branje pri nas?

Spodbujanje pismenosti prebivalstva je povezano s spodbujanjem bralne kulture naših ot-

rok. Knjiga je vsestranski medij, nepogrešljiv na vseh življenjskih področjih. Se to res zrcali tudi v naši družbi?

V gradivu *Analiza stanja na področju kulture in predlog prednostnih ciljev*, ki ga je ob koncu leta 2002 izdalo Ministrstvo za kulturo, je predstavljena tudi analiza področja založništva. Ministrica za kulturo Andreja Rihter v uvodniku omenjene publikacije poudarja, da morata ministrstvu tesneje sodelovati, saj so kulturno-pedagoški programi del šolskega sistema. V analizi je zapisano, da je do premika na tem področju že prišlo, saj so na šolskem ministrstvu lani imenovali Komisijo za pripravo smernic za razvoj področja pismenosti. Ta naj bi na medresorski in interdisciplinarni ravni skušala oblikovati strokovne podlage za aktivnejšo politiko branja in opismenjevanja.

Ker je v analizi zapisano, da bralno kulturo sofinancira le kulturno ministrstvo, smo se pri obeh ministrstvih, torej kulturnem in šolskem, pozanimali, kako je s tem.

Nepotrebne terminološke zagate vseživljenjskega učenja

Po objavi Memoranduma o vseživljenjskem učenju (*A Memorandum on Lifelong Learning*, Bruselj, 2000), ki ga je pripravila Evropska komisija v skladu s sklepi sestanka evropskega sveta marca 2000 v Lizboni, in po opravljeni javni razpravi, v kateri je kot pridružena članica sodelovala tudi Slovenija, se je začel termin vseživljenjsko učenje počasi uveljavljati v javni rabi. Resda zelo previdno, pa vendarle! Na zaslonu osebnega računalnika je beseda sicer še vedno vsakokrat, ko jo uporabim, rdeče podčrtana, a to je razumljivo, če vemo, da slovar slovenskega knjižnega jezika, ki je izšel sredi devetdesetih, besede »vseživljenjski« še ne pozna; upošteva jo šele poznejša publikacija, *Besedišče slovenskega knjižnega jezika*.

Usodepolna kratkovidnost

In vendar predstava o učenju, ki poteka vse življenje, v slovenski kulturni zavesti ni novost. Povsem jasno izrisano jo najdemo že pri ustanovitelju pedagoške katedre na ljubljanski filozofski fakulteti Karlu Ozvaldu (predstojnik katedre med svetovnjima vojnama), ki je v delu *Kulturna pedagogika* (1927) zoževanje učenja na šolanje označil za »usodepolno kratkovidnost«. Šolanje je obravnaval le kot pripravo na poznejše učenje, poleg vzgoje uma, ki ima prednost v šolah, pa je upošteval tudi vzgojo duha, poleg poučevanja posameznika, tudi poduk skupnosti, poleg vzgajanja tudi »samovzgojo pa lastno izobraževanje, ki se pričenjata šele po končani šoli ter normalno trajata vse do konca življenja«.

Nova vizija izobraževanja

Misli Karla Ozvalda so vplivale tudi na izbiro imena za slovenski festival učenja, ki ga prirejamo že od

vključenosti, enakopravnosti med spoloma, varovanja okolja, zdravja in navsezadnje demokracije. Tako je bila v začetku julija 1997 premisleku o vseživljenjskem učenju namenjena mednarodna konferenca na univerzi Surrey v Angliji; na 5. mednarodni konferenci o izobraževanju odraslih Confintea (Unesco) leta 1997 v Hamburgu, pa sta bila sprejeta posebna deklaracija in akcijski načrt za prihodnost učenja odraslih (oboje je objavljeno tudi v slovenskem prevodu). Deklaracija že v svojem drugem členu govori o »učenju, ki poteka vse življenje«, v četrtem pa predstavlja »novo vizijo izobraževanja, po kateri postaja učenje v resnici vseživljenjsko«.

Istega leta je Andragoški center Slovenije priredil svoj prvi kolokvij, ki ga je posvetil prav premisleku terminoloških vprašanj. Prispevki so objavljeni v zborniku *Vseživljenjsko izobraževanje in vseživljenjsko učenje*. Pričakovati je bilo, da bi bile s tem odpravljene vsaj najbolj temeljne zagate, povezane z rabo termina »vseživljenjski«, vendar je bil to šele prvi korak, ki je prepričal le jezikoslovce. Novi Slovenski pravopis iz leta 2001 na strani 1683 tako že navaja besedo vseživljenjski brez oznak o morebitnih zadržkih pri rabi in dodaja zgled: vseživljenjsko učenje.

Medgeneracijsko učenje

K udomačevanju termina je pripomogel tudi Teden vseživljenjskega učenja - TVU, zdaj že tradicionalni oktobrski festival učečih se državljanov vseh starosti. V njem se združujejo izvajalci in udeleženci iz vse Slovenije, zasnovan pa je tako, da ne izključuje prav nikogar, niti najmlajših, saj se za sodelovanje odloča tudi čedalje več vrtcev, ki v Tednu prirejajo šole za starše ali dogodke, namenjene družinskemu in medgeneracijskemu učenju. Vklju-

Pa vendar ugotavljamo, da še vedno nismo naredili dovolj! Kako navdušiti državljane za kulturo učenja in uresničiti vizijo, zajeto v vodilu TVU: Slovenija, učeča se dežela, če besede vseživljenjski/-o ne poznajo ne prevajalci ne lektorji? Kako bi sicer v prispevke namesto vseživljenjsko zašla besedna zveza »doživljenjsko učenje«? Pri citiranem angleškem terminu Lifelong Learning (iz tega sklepamo, da gre za prevod), je uporabljena kar beseda doživljenjski, ki jo novi pravopis označuje za nedopustno, in namesto nje predlaga rabo dosmrtni, to pa že na prvi pogled ne ustreza izvirniku, ki meri na učenje, ki poteka vse življenje.

Vendar pa bi nepoučenost prevajalcev in lektorjev brez večje škode spregledali, če ne bi hkrati naleteli na bolj skrb zbujajočo brezbriznost strokovnjakov. Ko smo pred kratkim prelistali brošuro *Adult Education in Slovenia*, izdano v Nemčiji (2002), kjer jo je založil Inštitut za mednarodno sodelovanje (Institut für internationale Zusammenarbeit), IIZ/DVV, ki spodbuja razvoj izobraževanja odraslih v Jugovzhodni Evropi, smo bili nemalo preseenečeni, ko smo zaman iskali predstavitev pojma in strategije vseživljenjskosti učenja. Tudi upanje, da bo pojem zajet v predstavitvi *Tedna vseživljenjskega učenja - TVU*, ki ga letos pripravljamo že osmič, se je izjalovilo. Avtorici Ana Krajnc in Nives Ličen sta s tednom opravili zelo na kratko, pa še to pod napačnim imenom, saj na str. 51 govorita o *The Slovenian Adult Learners' Week*, torej o Tednu učečih se odraslih, in to kljub temu, da izdajamo festivalsko glasilo *TVU-Novičke* kot *LLW-Novičke* tudi v angleščini, in da poleg slovenske (<http://tvu.acs.si/>) urejamo tudi angleško različico spletne strani festivala učenja, <http://llw.acs.si/>. Pri tem spodrsrljaju se avtorici celo sklicujeta na

Tomaz Svagelj
 zafemali iz mogočnega Cambridge International Corpusa, ki je imel 500 milijonov, danes pa obsega že 600 milijonov besed). Sproti navaja tudi pogostejše napačne uporabnikov. Ilustracije so črno-bele in v sredinskem bloku prilog, tudi barvne. In to zelo dobre.

rečeno. Cambridge Advanced Learner's International Dictionary of English je, kot naslednik obseznega Cambridgea gostejših, treni zvezdicami. zlikujejo še z eno, dvema ali, pri najpogostejši, ki se med seboj po istem merilu računov, danes pa obsega že 600 milijonov besed). Sproti navaja tudi pogostejše napačne uporabnikov. Ilustracije so črno-bele in v sredinskem bloku prilog, tudi barvne. In to zelo dobre.

for *Advanced Learners* (2002) s podnaslovom *International Student Edition*. Prvenec te ugledne založniške hiše, ki jo sedi, ki se med seboj po istem merilu računov, danes pa obsega že 600 milijonov besed). Sproti navaja tudi pogostejše napačne uporabnikov. Ilustracije so črno-bele in v sredinskem bloku prilog, tudi barvne. In to zelo dobre.

Včasih so obrazci preveč zapleteni

→ **REZULTATI RAZISKAVE** o pismenosti odraslih pri nas so pokazali, da je kar 77 odstotkov Slovencev, starih med 16 in 65 let, pomanjkljivo pismenih. Tako se več kot tri četrtine ljudi pri nas težko znajde pri uporabi različnih besedil v sodobni informacijsko-komunikacijsko razviti družbi. Primanjkljaji na področju pismenosti pomenijo, da posamezniki na primer ne zmorejo sami izpolniti obrazcev na banki, napisati prošnje za delo, ne razumejo navodil za pravilno uporabo zdravil, ne znajo uporabljati računalnika ... Ker vse to ljudi ovira pri enakopravnem vključevanju v sodobno družbo, so na andragoškem centru pripravili dva brezplačna izobraževal-

Foto: Gregor Pohleven/dokumentacija Dela

Raba računalnika postaja del osnovne izobrazbe.

na programa za opismenjevanje odraslih. Programa Most do izobrazbe ter Beremo in pišemo skupaj sta namenjena predvsem odraslim, ki so se šolali deset let ali manj. »Za tiste, ki nameravajo nadaljevati (srednje) poklicno izobraževanje, je program Most do izobrazbe primerna priprava na to,« pravi dr. Livija Knaflič z andragoškega centra. V okviru programa Most do izobrazbe udeleženci obnovijo ter nadgradijo svoje znanje in (ponovno) osvojijo temeljne govorne, bralne, pisne, računske in računalniške spretnosti. Program traja 120 ur, izvajajo pa ga ljudske univerze in zasebne organizacije za izobraževanje odraslih, ki imajo visoko usposobljene učitelje. Beremo in pišemo skupaj pa je program družinske pismenosti. Namenjen je staršem, ki želijo otrokom pomagati pri učenju, pa ne vedo, kako. Starši pridobijo v okviru programa določene spretnosti ter spoznajo učne tehnike, ki so primerne za otroke. Program, ki se ga skupaj udeležujejo starši in otroci, traja 50 ur in poteka na osnovnih šolah z učitelji, usposobljenimi za ta program. **M. B.**

Pasti izobraževanja odraslih

Odrasli na stranskem tiru

Nacionalnega programa za šolanje odraslih še ni – Države pismenost ne zanima

Ljubljana – Mednarodna raziskava pismenosti odraslih je pred tremi leti pokazala, da sta približno dve tretjini odraslih Slovencev, zlasti med 25. in 65. letom starosti, porazni v funkcionalni pismenosti – v osnovnem računanju in razumevanju besedil. Na včerajšnji seji strokovnega sveta za izobraževanje odraslih se je izkazalo, da država kljub obljubam ni storila nič za izboljšanje razmer. Zataknilo se je tudi pri nacionalnem programu za izobraževanje odraslih, ki bi moral biti sprejet že pred leti. Zdaj ga na ministrstvu za šolstvo spreminjajo, zlasti v členih, ki zadevajo višino sredstev za izobraževanje.

Sonja Klemenčič iz Andragoškega centra Slovenije (ACS) je ob porazni raziskavi pismenosti odraslih dejala, da država pri opismenjevanju odraslih v zadnjih letih ni naredila še nobenega koraka naprej. Raziskava pa se bo kmalu ponovila in ni jasno, ali bo Slovenija v njej spet sodelovala. Glede na slabe rezultate iz zadnje raziskave in nikakršnem napredku v pismenosti odraslih se lahko zgodi, da Slovenija v raziskavi (bila naj bi tudi izredno draga) ne bo. Po njem bi se moral z dvigovanjem pismenosti v prihodnje ukvarjati tudi strokovni svet za splošno izobraževanje.

Predstavniki ministrstva za šolstvo **Jože Miklavc**, vodja izobraževanja za odrasle, je pojasnil zaplete z nacionalnim programom za izobraževanje odraslih. Povedal je, da so ga

ministrstva že usklajevala, vendar se je zataknilo pri preambicioznih ciljih, zlasti tam, kjer bi morala država globlje poseči v žep (o izračunih ACS bi morala letos za izobraževanje odraslih in nove programe nameniti vsaj slabe tri milijarde, op. p.). »Tega denarja država nima. Program je zastal, a se je šolski minister odločil, da mora biti čim prej sprejet. Program zdaj na ministrstvu znova oblikujemo in spreminjamo, zlasti v členih, ki zadevajo višino državnih sredstev za izobraževanje odraslih«. Strokovni svet za izobraževanje odraslih naj bi program obravnaval najpozneje na junijski seji. Program je, tako Miklavc, nujen tudi zato, ker brez njega dejavnosti izobraževanja potekajo le delno legalno.

Aleš Čakš

Manj zapletov je z brezplačnim programom osnovna šola za odrasle. Z uvajanjem devetletke za vse učence se spreminja tudi dolžina osnovne šole za odrasle. Ta bo, če jo bo potrdil tudi strokovni svet za splošno izobraževanje, trajala devet let. Vsako leto se v osnovno šolo za odrasle vpiše okrog 2000 večinoma mlajših odraslih, osipnikov iz rednih šol. V to šolo se lahko vpišejo vsi, ki so osnovno šolo obiskovali osem let in imajo šest končanih razredov, pa tudi odrasli, ki so v OŠ hodili manj kot osem let.

Sveže iz tiskarne BEREMO SKUPAJ

Prav v začetku maja bo pri Mladinski knjigi Založba izšel zelo uporaben zbornik, katerega pglavilni namen je spodbujanje branja pri predšolskih in šolskih otrocih. Imenuje se *Beremo skupaj* in je pravzaprav priročnik za starše, vzgojitelje, učitelje otrok nižjih razredov in vseh, ki prihajajo v stik z otrokom v tej starostni dobi - tudi knjižničarke in medicinske sestre v otroških bolnišnicah.

Za njim stoji jedro šestih urednic: Nataša Bucik, Marina Mohor Blatnik, Irena Matko, Tilka Jamnik, Nada Požar Matjašič in Livija Knaflič. Želele so ustvariti priročnik, ki bo ne le pojasnjeval in utemeljeval pomen branja pri otrocih, ampak tudi povedal, kako se lahko poveže z različnimi drugimi dejavnost-

mi vsakdanjega življenja in tudi dela v šoli. Prepričane so namreč, da je spodbujanje branja najuspešnejše, pa tudi smisel branja največji, če je vtkano v tiste dejavnosti, ki jih z otrokom počnemo v šoli in doma. Zato so k sodelovanju povabile še številne druge strokovnjakinje iz vse Slovenije, ki vsaka na svojem področju delajo z otroki - likovnico, glasbeno in plesno pedagoginjo ter knjižničarke.

Dr. Livija Knaflič z Andragoškega centra Slovenije poudarja, da je predvsem treba upoštevati otrokove interese. Starši največkrat sprašujejo, koliko časa naj otroku berejo, da bo prav, in kaj naj mu berejo. Knafličeva pravi, da naj vprašajo otroka. Seveda mu ne bomo brali toliko časa, da bo ves utrujen in naveličan, saj se bo s tem motivacija za branje zmanjšala in ne povečala. Pomembno je torej prenehati pravočasno. Pri izbiri branja pa naj tako starši kot pedagogi bolj izhajajo iz tega, kar otroka najbolj zanima. Nekoga močno zanimajo stroji in bo o tem želel vedeti več, drugega živali, tretjega pa morda

Dr. Livija Knaflič

rastline. To bomo upoštevali, hkrati pa bomo otroka nevsiljivo usmerjali tudi na druga področja, ki jih sam niti ne bi tako hitro odkril. Branje se navadno začne spontano, na primer ob deževnem dnevu, ko z otrokom ne moremo ven ali ko se naveličamo igranja. Zahtevneje pa je potem te bralne navade vzdrževati, da postanejo samoumevni del dnevnih dejavnosti. Knafličeva opozarja na dejstvo, ki bo morda marsikateremu staršu v tolažbo: so otroci, ki ne bodo nikoli brali izključ-

no iz užitka, nikoli torej ne bodo radi in sami od sebe brali leposlovja. Pa to niti ni tako pomembno, saj je leposlovje tako ali tako le ena vrsta umetnosti in je nemogoče, da bi bilo všeč vsem. Pri tem navaja primer otroka, ki so mu, v želji, da bi ga spodbudili, brali vsi: dedek, babica, mati in oče. Šolske spise je na ta račun že pisal dobro, knjige pa ni rad vzel v roke in tudi danes, ko je že odrasel, se leposlovne knjige ne pritakne. Zakaj bi takšne otroke torej silili in bi morali živeti z občutkom neuspeha, se sprašuje Knafličeva. Bolj pomembno se ji zdi, in to je tudi osnovno sporočilo priročnika, da otroka usposobimo za branje. To pomeni, da razvije dobre bralne sposobnosti in da je poučen o tem, kje in kako poiskati tiste vire, ki ga zanimajo. S tem mu bomo dali orodje, ki ga bo lahko uporabljal vse življenje, vsebine pa si bo že izbiral sam - saj to je stvar vsakega posameznika.

Adrijana Gaber

Kako smo pripravljeni za vstop v evropsko družbo znanja

Delo, 6. maj 2003, str. 5

Vseživljenjsko učenje (VU) postaja nepogrešljivi gradnik družbe prihodnosti, ki jo je Evropska unija opredelila kot družbo znanja (Evropski svet, Lizbona, 2000), Slovenija pa kot »Slovenijo, učečo se deželo« (Vlada RS, pokroviteljica Tedna vseživljenjskega učenja, 1997). Po lizbonskem srečanju je postala strategija VU eno temeljnih načel politike EU. Evropski svet je sprejel vrsto strateških dokumentov, ki določajo, kako ukrepati, da bi uresničili vizijo »Vseživljenjsko učenje za vse« in se izognili nevarnostim izključevanja, s katerimi se bomo kot posamezniki in država srečevali na poti v »najbolj tekmovalno, na znanju temelječo Evropo«.

Tokrat ni ostalo le pri priporočilih in načelih. Evropska komisija je pripravila 15 kazalcev kakovosti vseživljenjskega učenja in določila model za spremljanje napredka pri uresničevanju skupno dogovorjenih ciljev v sistemih izobraževanja in usposabljanja. V modelu so določeni kazalci za merjenje napredka, način usklajevanja med državami pri merjenju napredka in izmenjava izkušenj oziroma primerov dobre prakse.

Na premik od velikih besed k dejanjem kaže predlog komisije evropskemu svetu, naj naredi še korak naprej pri zagotavljanju možnosti vseživljenjskega učenja za vse in poleg kazalcev kakovosti sprejme tudi standarde ter zagotovi njihovo merjenje. Predlaganih je pet standardov.

S prvim hoče komisija spodbuditi države, da bi zmanjšale

2000 je bilo takih 19 odstotkov). Na velike razlike v petnajsterici opozarja povprečje v treh najbolje uvrščenih državah. Na Švedskem, Finskem in v Avstriji je bil ta delež že leta 2000 le nekaj več kakor 10 odstotkov, medtem ko so bili ti odstotki v najslabše uvrščenih državah nekajkrat višji: na Portugalskem skoraj polovica mladih ne nadaljuje šolanja, v Španiji in Italiji se delež giblje med 26 in 29 odstotki. V Sloveniji le 8,3 odstotka mladih (leto 2000) ne nadaljuje šolanja, torej že presegamo želeni standard EU in celo povprečje treh najbolje uvrščenih držav.

Drugi standard usmerja ukrepe držav k zmanjšanju neravnovesja med moškimi in ženskimi diplomanti in diplomantkami v naravoslovju (vsaj za polovico), pa tudi k znatnemu povečanju njihovega števila v celoti. S tretjim standardom naj bi v državah vplivali na povečevanje deleža odraslih prebivalcev, ki imajo končano najmanj popolno srednješolsko izobrazbo (*upper secondary education*) na 80 odstotkov ali več. Povprečje v EU leta 2000, doseženo v starostni skupini od 25 do 64 let, je bilo 66 odstotkov. V treh najbolje uvrščenih državah (Nemčija, Danska, Švedska) je bilo 83 odstotkov. Najslabše so uvrščene Portugalska z 21 odstotki, Španija z 42 in Italija s 46. Tudi po tem kazalcu se Slovenija s 75,4 odstotka populacije s končano srednješolsko izobrazbo uvršča nad povprečje Evropske unije v letu 2000 in je blizu zelenega evropskega standarda.

Pri tem pa je treba opozoriti na razliko v letih šolanja: pri

nju. Kako pomembno je eno samo dodatno leto šolanja, nas opozarjajo tudi rezultati raziskave *Pismenost odraslih*. Prebivalci s končano triletno srednješolsko izobrazbo so se uvrstili bistveno slabše kakor tisti s končanim štiriletnim izobraževanjem.

Tega problema sta se že v devetdesetih zavedali stroka in izobraževalna politika – od tod tudi eden temeljnih ciljev v predlogu *Nacionalnega programa izobraževanja odraslih*, po katerem naj bi postala končana štiriletna srednješolska izobrazba temeljni izobrazbeni standard večine odraslih prebivalcev. Predlog *Nacionalnega programa* (1998) je obležal v predalih, saj bi njegovo sprejetje zahtevalo bistvene spremike na mnogih področjih izobraževalne politike in prakse, tudi pri financiranju.

Žal pa izobraževalna politika ni zmogla preusmeriti javne vire v korist izobraževanja najmanj izobraženih, tako kot je bilo načrtovano v predlogu nacionalnega programa – in to niti po objavi neugodnih rezultatov mednarodne raziskave o pisnih dosežkih odraslih! Nasprotno, obseg javnih sredstev za izobraževanje odraslih se je po letu 1998 realno in nominalno zmanjševal.

Med predlagane standarde je evropska komisija uvrstila

sežki do leta 2010 za polovico zmanjšal.

Pisni dosežki odraslih še niso sprejeti niti med kazalce kakovosti vseživljenjskega učenja niti niso del standarda pismenosti, čeprav si nekateri eksperti zelo prizadevajo za to. Odločno namreč nasprotuje Francija, ki je nezadovoljna z lastnimi rezultati in zato ni dovolila njihove objave v poročilu OECD. Vse druge države, ki so sodelovale v raziskavi, so rezultate uporabile za podlago ukrepov za zviševanje ravni pismenosti odraslih in to je storila tudi Švedska, čeprav so njeni

Olga Drofenik

Andragoški center Slovenije

prebivalcih dosegli zavidljivo dobre rezultate! Standard pismenosti je tesno povezan tudi z drugimi standardi, zato se nobena država ne bo mogla izogniti ukrepom za izboljševanje pisnih dosežkov odraslih. Slovenija se je tudi tega problema lotila v strokovnih podlagah za nacionalni program izobraževanja odraslih (1998), v katerem so načrtovana posebna omrežja izobraževalnih programov, učiteljev, svetovalnih in razvojnih delavcev za zviševanje ravni pismenosti odraslih prebivalcev. Za vzpostavitev teh omrežij so potrebni velika zagonska sredstva in pozneje tudi stalni viri za njihovo delovanje. Žal pa je pri nas razvijanje pismenosti odraslih samo de-

trejni najboljše uvrščenimi državami po dosežkih v pismenosti mladih in odraslih. Slovenija v raziskavi PISA ni sodelovala, zato smo za mladino uporabili rezultate TIMSS (izvajalec Pedagoški inštitut, 1995, 1999), za dosežke v pisnih spretnostih odraslih pa podatke iz raziskave OECD (Pismenost odraslih – izvajalec Andragoški center Slovenije, 1998). Slovenski osmošolci so se v naravoslovju s 541 točkami uvrstili visoko nad povprečje dvanajstih evropskih držav (506 točk), pa tudi nad povprečje treh najbolje uvrščenih Nizozemske, Velike Britanije in Avstrije, kjer so učenci dosegli v povprečju 538 točk. Raziskava TIMSS je bila ponovljena leta 1999. V njej je sodelovalo le pet članic EU, dosežki slovenskih osmošolcev pa so bili s 533 točkami zelo blizu najbolje uvrščenim finskim vrstnikom s 535 točkami (Vir: TIMSS 1999, interno gradivo M. Štraus, Pedagoški inštitut 2002).

Dosežki v pismenosti odraslih postavljajo stvari na glavo: v Sloveniji so odrasli dosegli v povprečju bistveno manj točk (229,7) od povprečja v desetih državah EU (272,3), ki ga močno znižujejo nizki dosežki odraslih na Portugalskem. Še bolj zaostajamo za povprečjem treh držav z najboljšimi dosežki, saj so Švedska, Norveška in Finska dosegle skupno povprečje 294,5 točke (Vir: OECD 2000: 135; interno gradivo ACS 2002).

Na rep evropskih držav se uvrščamo tudi po standardu udeležbe odraslih v izobraževanju in pri programih vseživljenjskega učenja: delež odraslih, vključenih v razne oblike

Danska) pa ta standard presega skoraj za dvakrat (19,6 odstotka).

Slovenija je s 3,7 odstotka odraslih, vključenih leta 2000 v izobraževanje, na repu držav EU, podobno kakor je po rezultatih pismenosti odraslih. Če bi hotela doseči minimalni standard, bi morala do leta 2010 skorajda trikrat povečati udeležbo odraslih v izobraževanju.

Raziskavi Andragoškega centra Slovenije kažete, da se je od let 1987 do leta 1998 za štiri odstotne točke zvišal odstotek odraslih, vključenih v izobraževanje. Vpogled v to, katerim skupinam odraslih so se v tem obdobju odprle izobraževalne možnosti, pokaže še na drugo negativno plat slovenske izobraževalne politike: povečala se je samo udeležba najbolj izobraženih odraslih, torej takih z visokošolsko izobrazbo, pri vseh drugih izobraženih skupinah pa se je zmanjšala.

Evropski svet bo leta 2004 obravnaval napredek v EU pri doseganju zastavljenih standardov, tema pa bo prišla tudi na dnevni red zasedanj izobraževalnih ministrov.

Slovenija se bo morala zaradi zaostankov v izobraževanju odraslih zelo hitro odločiti za temeljit zasuk v izobraževalni politiki in načrtno ukrepati na področjih, ki določajo položaj in razvoj izobraževanja odraslih. Za rdečo nit pri načrtovanju teh sprememb bi lahko vzeli načelo britanske vlade (1998): »Če se hočemo uspešno spopadati s hitrimi spremembami in izzivi informacijske in komunikacijske dobe, mo-

S prvim hoče komisija spodbuditi države, da bi zmanjšale delež mladih, ki zgodaj opustijo šolanje (že po osnovnošolskem izobraževanju) in niso vključeni v nadaljnje izobraževanje. Delež takih, ki ne nadaljujejo šolanja, naj bi države zmanjšale za polovico in do leta 2010 v EU dosegle povpre-

Pri tem pa je treba opozoriti na razliko v letih šolanja: pri nas pomeni končana srednješolska izobrazba 10, 11, 12 ali 13 let šolanja, v primerjanih državah pa 12, 13 ali 14 let šolanja. Leta šolanja zelo vplivajo na uspehe, merjene z drugimi kazalci kakovosti vseživljenjskega učenja (pismenost, ude-

Med predlagane standarde je evropska komisija uvrstila tudi dosežke v pismenosti. Za kazalec je uporabila rezultate raziskave OECD/PISA (2001), v kateri so merili dosežke petnajstletnikov v bralni, računski in znanstveni pismenosti. Po predlaganem standardu EU naj bi se delež

ci stali vihi za njihovo delovanje. Žal pa je pri nas razvijanje pismenosti odraslih samo deklarativno prednostno področje nacionalnih razvojnih politik in nima zagotovljenih virov niti pri izobraževanju niti pri razvoju trga delovne sile.

V Andragoškem centru Slovenije smo obdelali podatke in ti nam kažejo, kje smo v pri-

vanju in pri programih vseživljenjskega učenja: delež odraslih, vključenih v razne oblike izobraževanja, naj bi dosegel 15 odstotkov, v nobeni državi pa ne bi smel biti nižji od 10 odstotkov! Evropsko povprečje iz leta 2000 (8,4 odstotka) je zelo blizu zelenemu minimalnemu standardu, povprečje treh najbolje uvrščenih držav

sno spopadati s hitrimi spremembami in izzivi informacijske in komunikacije dobe, moramo omogočiti, da se bodo ljudje lahko vračali k učenju vse življenje. Ne moremo se opirati na maloštevilno elito, pa naj je še tako dobro izobražena ali plačana. Namesto tega potrebujemo ustvarjalnost, nadietnost in učenost vsakega

S projektним učenjem za mlajše odrasle manj "osipnikov" med brezposelnimi

Ni nujno, da je učenje samo teorija

V času vključitve v Pum naj bi posameznik s strokovno pomočjo izdelal svojo poklicno in zaposlitveno strategijo - Program poteka v obliki interesnih dejavnosti na različnih področjih

Na Andragoškem zavodu Maribor - Ljudski univerzi že dobri dve leti teče program projektnega učenja za mlajše odrasle (Pum), ki je namenjen mladim med 15. in 25. letom - zlasti tistim, ki so iz različnih razlogov izstopili iz izobraževalnega procesa ali še niso našli svoje poti za nadaljnje šolanje in so brez zaposlitve. Ti običajno potrebujejo dodatno pomoč, da odkrijejo svoje sposobnosti in motivacijo za učenje; Pum ponuja to pomoč skozi interesne dejavnosti, v okviru ustvarjalnih delavnic in projektov.

V Sloveniji delujejo tovrstni programi že v osmih krajih: v Ljubljani, Radovljici, Kopru, Celju, Slovenj Gradcu, Murski Soboti, Ajdovščini in Mariboru, nekateri že sedmo leto. Pum je razvil Andragoški center Slovenije po danskem vzorcu. Program je podoben evropskemu modelu šole druge priložnosti in sledi evropskim smernicam za zmanjšanje deleža "osipnikov", da bi ta do leta 2010 upadel pod de-

Janko Rath

"Pum ti pomaga, da nisi prepuščen samemu sebi in da razmišliš o svojih pozi-

nega razmišlja o sebi, o svojih pogledih, željah in ciljih. O vsem, kar nekdo opaža pri svojem likovnem izdelku, se nato pogovori s skupino. V življenju so pogoste situacije, da posameznik ni vedno sam in mora delati skupaj z drugimi, v timu. Gre za neformalno obliko učenja, kako je treba funkcionirati, da se ponovno vrneš v neko sredino," pojasnjuje Mariničeva. Večina udeležencev namerava nadaljevati šolanje. Teme delavnic se zato nanašajo tudi na pogovore o tem, kaj jim izobraževanje pomeni. Sodelovanje pa temelji na njihovi prostovoljni odločitvi.

Narediti nekaj iz sebe

"V delavnicah ugotavljam, da pri udeležencih naraščajo intenziteta sodelovanja, njihova samostojnost in tudi delo v skupini. Umetnostna terapija je zunaj uveljavljena kot profesionalna dejavnost, pri nas pa šele v fazah uvajanja. Udeležujejo se je zaposleni v različnih strokah, veliko tudi me-

Podravska območna organizacija ZSS edina pripravlja študijske krožke

Ena od možnosti izobraževanja članstva

Naslovi tokratnih krožkov so Zakaj sem član sindikata, Lepo je biti sindikalist in Skrb za zdravje na delovnem mestu

Znanje lahko pridobimo na različne načine in eden od njih so tudi študijski krožki. Nastali so na Švedskem in v Angliji, pred kakšnim desetletjem pa so jih pričeli načrtno spodbujati tudi pri nas v okviru Andragoškega centra Slovenije. Projekt sofinancira ministrstvo za šolstvo. Med različnimi izvajalci študijskih krožkov je že vse od 1995. leta tudi podravska območna organizacija zveze svobodnih sindikatov, je edini slovenski sindikat, ki se poslužuje te metode izobraževanja članstva. Na Švedskem denimo so študijski krožki široko uporabljana metoda izobraževanja socialnih zaupnikov.

“Študijske krožke izvajamo že od 1995. leta in doslej smo jih izvedli 16. Teme so bile različne, med drugim smo izvedli študijske krožke z naslovi Soupravljanje, Kako postanem uspešen sindikalni zaupnik, Socialno partnerstvo v gospodarskih družbah, Reševanje konfliktov v podjetju, Sindikat na delu, Vodič po socialnovarstvenih pravicah... Zadnji trije, ki so nam jih odobrili na lanskem razpisu, pa so krožki Lepo je biti sindikalist, ta se je izvajal v Slovenski Bistrici, Zakaj sem član sindikata, izvajal se je v Ormožu, in Skrb za zdravje na delovnem mestu, ki je potekal pred dnevi v Mariboru,” pravi **Marija Eraković**, mentorica zadnjega študijskega krožka in vodja

študijskih krožkov pri podravskem sindikatu.

Nova znanja je treba stalno pridobivati bodisi zaradi potrebe na delovnem mestu bodisi zaradi osebnostne rasti. “Vsi naši krožki so naravnani tako, da člani osebno rastejo in svoje znanje povežejo s sindikalnim delom,” pravi Erakovićeva. V vsakem krožku sodeluje okoli deset ljudi, večinoma sindikalnih aktivistov, ni pa to nujno. Člani se srečujejo več mesecev enkrat tedensko po dve do tri ure in med njimi se stkejo tudi prijateljske vezi. Svoje ugotovitve vedno izdajo v brošuri.

In kaj so ugotovili v zadnjih treh študijskih krožkih? Krožek Lepo je biti sindikalist je zelo drugačen od vseh dosežanih - v njem so zbrane šale o sindikalistih, delu in druge. Krožek je nastal iz ideje, da bi zapisali šale na račun “sindikalista Franca” in druge dogodivščine, ki so si jih člani študijskih krožkov iz prejšnjih let pripovedovali ob obravnavanju resnih tem. Rezultat drugega krožka, Zakaj sem član sindikata, je brošura, ki je dejansko pripomoček sindikalnim zaupnikom pri delu, saj jim omogoča poiskati čim hitrejši odgovor na zastavljena vprašanja ali probleme članstva. Člani študijskega krožka so namreč na kratko povzeli najpomembnejša določila novega zakona o delovnih razmerjih, in to tako, da so

v zvezi z najpogostejšimi zadevami (pogodba o zaposlitvi, prenehanje pogodbe o zaposlitvi, delovni čas, važnejši roki po zakonu in drugo) na kratko navedli bistvo posameznih členov in zraven še številke členov. Brošura je torej nekakšna “prva pomoč” za sindikalne zaupnike. V krožku Skrb za zdravje na delovnem mestu pa so vzeli pod drobnogled novi zakon o varnosti in zdravju pri delu in ugotovili, da ta še ne živi tako, kot naj bi, saj delavci niso dovolj seznanjeni z novostmi, zlasti z izjavo o varnosti in oceno tveganja, ki so ju morali v dvoletnem prilagoditvenem roku izdelati in sprejeti delodajalci. Člani krožka so učenje še razširili na cel sklop zdravega načina življenja in promocije zdravja ter na to, kaj lahko sami naredimo za zdravje. Medse so zato povabili še strokovnjake z različnih področij in se seznanili s stresom, sindromom zasvojenosti z alkoholom, izgorevanjem na delovnem mestu in drugim, pa tudi z raznimi projekti, kot je denimo nacionalni program Čil za delo. “Ta krožek vidim kot en delček v mozaiku skupnih prizadevanj delavcev in delodajalcev, da bi bilo delo bolj varno in ljudje bolj zdravi,” pravi Erakovićeva.

Podravske svobodni sindikati se namepravajo tudi letos prijaviti na razpis za sofinanciranje študijskih krožkov.

Tatjana Vrbnjak

Učiti se za življenje

→ **Novo šolsko leto** je priložnost, da se tudi odrasli in mlajši odrasli izpopolnijo v znanju, dokončajo osnovno šolo (na ljudskih univerzah po vsej Sloveniji je šolanje zanje brezplačno) ali srednjo šolo oziroma se dodatno usposobijo za delo na delovnem mestu. Enako velja tudi za tiste, ki odrasle izobražujejo. Andragoški center Slovenije (ACS), krovna organizacija, ki bedi nad izobraževanjem odraslih, zanje izvaja predvsem neformalne programe izobraževanja. Izjema je program Usposabljanje za preverjanje in potrjevanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij, ki je javno veljaven. V ponudbi izobraževanja je več kot 20 programov ali tečajev, ki potekajo od 8 do 200 ur. V njih se vsako leto usposobi približno 900 izobraževalcev iz vse Slovenije, predavajo pa jim sodelavci Andragoškega centra in njihovi zunanji sodelavci ter priznani strokovnjaki različnih področij učenja in poučevanja odraslih.

Na ACS za izobraževalce prevladujejo programi temeljnega andragoškega usposabljanja. Vsebine programov se nanašajo na značilnosti in načine izobraževanja in učenja odraslih, razvijanje spretnosti dobrega moderatorja, učenja za osebnostni razvoj, usposabljanja za delo z brezposelnimi, komunikacije v izobraževanju odraslih itn. Udeleženci dobijo na koncu izobraževalnih programov potrdilo o udeležbi. Za programe, ki so vključeni v katalog programov stalnega strokovnega izpopolnjevanja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju, pa pridobijo tudi potrdila za točke, ki jim omogočajo napredovanje v nazive ali plačilne razrede. V programu Usposabljanje za preverjanje in potrjevanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij pa udeleženci pridobijo javnoveljavno potrdilo, ki jim omogoča pridobitev licence Državnega izpitnega centra Slovenije za člana komisije za preverjanje in potrjevanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij. A. Č.

DRUŽINSKI DELNIČAR, stran 19

Naložbe v ljudi in prihodnost

Zakaj je Milan Bavec, direktor lipniške Iskre Mehanizmov, dal oceniti svoje podjetje britanski družbi in za to odštel nekaj milijonov?

Iskra Mehanizmi, ki je pred nekaj dnevi odprla svoje podjetje v Rusiji, je kot prva v Sloveniji prejela certifikat mednarodnega standarda kakovosti za ravnanje z zaposlenimi (Vlagatelj v ljudi). Zanimivo je, da se je dala oceniti na lastno pobudo in stroške, to pa se je, kot pravijo, zgodilo prvič v zgodovini. Natančnega zneska, koliko jih je ocenjevanje stalo, nam direktor Milan Bavec ni hotel razkriti, zagotovil pa nam je, da je bila cena zelo ugodna, čeprav govorimo o milijonih. Nosilec licence, britansko podjetje Investors in people, si namreč želi, da bi njihov istoimenski certifikat postal stalna praksa tudi v Sloveniji in na Hrvaškem (v Angliji ga je pridobilo že 34 tisoč podjetij, zelo pa je razširjen tudi drugod po Evropi in v zadnjem času celo v Avstraliji), zato je bil pripravljen spustiti ceno.

Korak, ki so ga naredili v tem gorenjskem podjetju, je milo rečeno nenavaden. Zakaj so se zanj sploh odločili? »Vsako leto v izobraževanje zaposlenih vložimo odstotek od prodaje in prepričani smo bili, da lahko brez večjih dodatnih vlaganj pridobimo standard,« pravi Milan Bavec. Lani so dosegli povprečno 23 ur izobraževanja na zaposlenega, internega in eksternega, saj hodijo, predvsem razvojni delavci, po znanje tudi čez mejo. Poleg tega so bili po izboru GV Izobraževanja med desetimi podjetji v Sloveniji, ki največ

vlagajo v izobraževanje in razvoj zaposlenih. Naveličali so se čakati, da bi Slovenija prevzela standard kot partnerska država, zato so navezali neposreden stik s presojevalci in ga pridobili sami.

In kaj sploh pomeni standard Vlagatelj v ljudi? Gre za nacionalni standard, ki določa merila dobre prakse za usposabljanje in razvoj ljudi za dosegajo podjetniških ciljev.

Povezuje strategijo razvoja zaposlenih s strategijo razvoja podjetja. V minulih letih ga je prevzelo več držav, zato postaja vse bolj mednarodni standard. Njegova glavna prednost je v tem, da poslovanje ne le ureja, ampak ga tudi spreminja. »Ta standard je edini, ki kazalec človeškega vira aktivno povezuje s poslovanjem organizacije,« pravi državna sekretarka na ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve Staša Baloh Plahutnik.

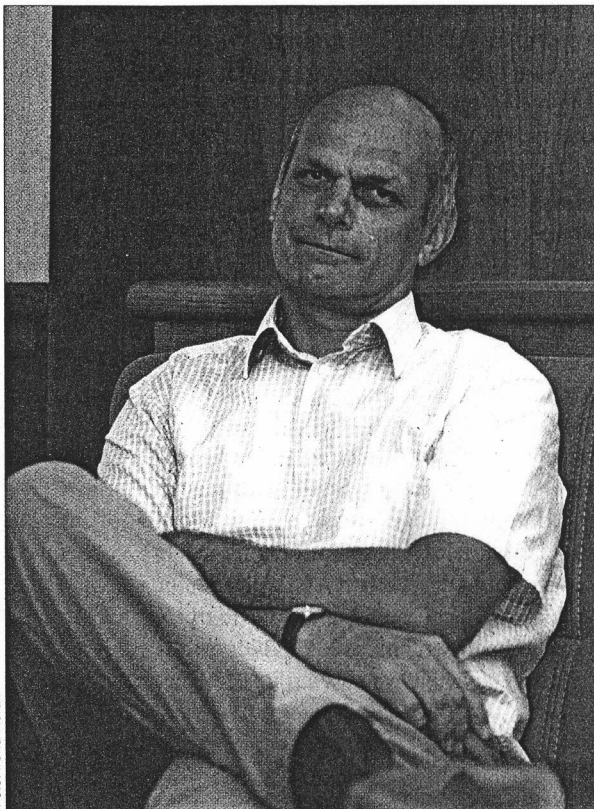

Foto: Irena Herak

Vodja projekta Vlagatelj v ljudi na ASC Peter Beltram:
»Konec oktobra bodo izbrana podjetja, ki bi lahko v letu dni prejela certifikat Vlagatelj v ljudi.«

Razpis GV Izobraževanja

GV Izobraževanje bo, če standard Vlagatelj v ljudi v Sloveniji še ne bo potrjen, tudi samo naredilo podoben korak kot Iskra Mehanizmi, poleg tega pa pripravlja letos že drugič zapored izbor desetih podjetij, ki v Sloveniji največ vlagajo v izobraževanje in znanje svojih zaposlenih. Razpis je že objavljen, »zmagovalci« pa bodo znani 20. novembra. »Letošnja pomembna novost bo primerjalna analiza podjetij, uvrščenih v izbor Izobraževalni menedžment 2002 in 2003,« napoveduje direktorica GV Izobraževanja Daniela Brečko.

Boljši izkoristek kapitala

Pa se veliko vlaganje v zaposlene splača? Se pozna tudi na poslovnih rezultatih? »Prav gotovo,« pravi Milan Bavec. »Pri današnjem hitrem razvoju tehnologije je nenehno izobraževanje nujno, če želiš uspešno poslovati,« je prepričan.

In poslovanje Iskre Mehanizmov, ki je sistemski dobavitelj finomehanskih, elektromehanskih in elektronskih izdelkov, je uspešno. Vse od leta 1995 že ustvarjajo dobiček (lani 83,5 milijona tolarjev), zelo veliko pa vlagajo tudi v razvoj novih izdelkov in tehnologij. »Samo v prvem polletju letošnjega leta smo investirali okrog štiri milijone evrov - to-

liko, kolikor smo prej v treh, štirih letih. Med drugim tudi v nov proizvodni obrat v Kamniku,« pojasnjuje direktor. Razvojnja vlaganja (predvsem v nove programe in avtomatizacijo proizvodnje) se trenutno nikjer ne poznajo, zato še vedno živijo od starih programov. »Naše naložbe bodo šele prihodnje leto prišle do izraza, letos pa bodo rezultati, tudi zaradi recesije, slabši,« napoveduje Bavec. Kot kaže, bodo leto sklenili na ničli.

A za prihodnost se, predvsem zaradi svojih zaposlenih, ne bojijo. Tudi direktorica splošno-kadrovskega sektorja Mateja Sedej verjame, da se delo po sistemu standarda Vlagatelj v ljudi pozna na rezultatih podjetja. »Poleg tega se izboljšuje tudi njegov ugled. Podjetje

postane privlačnejše za potencialne nove kadre,« pravi. Fluktuacija je manjša, dobri in najpomembnejši kadri podjetja so zavezani podjetju, zato ostaja ključno znanje v njem. Tak sistem omogoča boljše zaznavanje ključnih sposobnosti zaposlenih, to pa olajša usmerjanje vodstvenih in strokovnih kadrov za bodoči razvoj podjetja.

Izkušnje iz Anglije, kjer je standard že nekaj običajnega, kažejo, da je zaradi boljše notranje komunikacije, izboljšanih odnosov med zaposlenimi ter med zaposlenimi in nadrejenimi izkoristek kapitala boljši. »Razvoj podjetja je utemeljen na razvoju zaposlenih, kar pomeni, da se načrtuje skoraj izključno z razvojem lastnih kadrov,« pravi Peter Beltram iz Andragoškega centra in dodaja, da je vlaganje v ljudi vlaganje v dolgoročno prihodnost. Dobra stran standarda Vlagatelji v ljudi je ta, da je primeren tudi za ne-proizvodnjo, za javne storitve.

Z japonsko pomočjo

Izobraževanje zaposlenih je v Iskri Mehanizmih zelo jasno zastavljeno. Vse, ki se na novo zaposlijo, uvajajo in priučujejo. »Že več let uporabljamo japonsko metodo kaizen (za proces nenehnih izboljšav), podjetje pa imamo razdeljeno na 33 minidružb ali delovnih skupin, v katerih se izobražujemo, iščemo izboljšave ... To smo še nadgradili s sistemom dvajsetih ključev,« pojasnjuje direktor.

Te dni skušajo uvesti tako imenovani sistem notranjih in zunanjih inštruktorjev, ki bo

O ocenjevanju

Pridobivanje standarda Vlagatelji v ljudi ne zahteva veliko birokracije. Bolj kot besede so pomembna dejanja. Standard vključuje štiri področja: prvo je zaveza vodstva, da bo razvijalo in izobraževalo kadre za sedanjost in prihodnost, drugo je načrtovanje aktivnosti, tretje njihovo izvajanje in četrto vrednotenje rezultatov. Pri ocenjevanju (ocenjevalec je vedno zunanji) mora podjetje ocenjevalcu natančno predstaviti svoj sistem, ocenjevalec pa preveri, ali se ta res izvaja. Na seznamu zaposlenih naključno izbere nekaj ljudi (običajno 70 odstotkov) in jih intervjuja, ne da bi bili ob tem navzoči ljudje iz podjetja. Tako preveri, ali se vse aktivnosti, ki jih podjetje predstavi na papirju, tudi zares izvajajo.

Pobude za izobraževanje v Iskri Mehanizmih prihajajo od spodaj - od samih zaposlenih

sčasoma omogočil, da bodo delavci vse več opravil lahko naredili sami. »Trenutno ločujemo, kot pri terorizmu, ljudi, ki vodijo, in ljudi, ki izvajajo. Kmalu pa bo isti delavec vodil in izvajal,« se pošali Milan Bavec. Tudi v elektroindustriji bo, kot kaže, podobno kot v tekstilni in obutveni priučeni del čedalje manj. Zato morajo proizvodnjo čim bolj avtomatizirati, in to tudi kadrovsko podpreti. »V prihodnjih petih letih bomo morali preprostejša dela prenesti na območja s cenejšo delovno silo, kar že počnemo,« pravi Bavec. Lani so na primer v solastništvu s še dvema slovenskima podjetjema ustanovili podjetje na Kitajskem, pred nekaj dnevi še v Rusiji. V Sloveniji bo tako ostala samo zahtevnejša proizvodnja, to pa zahteva še posebno veliko naložb v znanje. Tega se zaveda vse več podjetij, zato je tudi zanimanje za pridobitev standarda med njimi vse večje.

Jeseni pilotni projekt

Tudi v Andragoškem centru Slovenije si želijo, da bi standard pri nas postal nekaj običajnega. »Že letos jeseni naj bi se končno začel izvajati pilotni projekt,« pravi vodja projekta standarda Vlagatelji v ljudi v Andragoškem centru Peter Beltram. Končno zato, ker so bili prvi poskusi narejeni že pred štirimi leti, a je predvsem zaradi nesoglasij med ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve ter Andragoškim centrom (ministrstvo je ugotovilo, da razpis ni bil ustrezno izpeljan, s tem pa se njegovi izvajalci - Andragoški cen-

ter - niso strinjali) zastalo. Zato bodo jeseni pilotni projekt začeli brez razpisa. Že konec oktobra naj bi zbrali skupino 12 podjetij (predvsem srednjih in malih), ki bi po Beltramovi oceni certifikat lahko pridobila v letu dni. »Izbrali bomo taka podjetja, za katera vemo, da že veliko vlagajo v zaposlene,« pravi. S tem bo končan pilotni projekt, začeli se bodo dogovarjati o dolgoročnem sodelovanju - o nakupu licence za samostojno nadaljevanje dela v Sloveniji. Za domače ocenjevalce so že poskrbeli, saj so jih izobrazili kar 34.

Na Andragoškem centru računajo, da bo pilotni projekt stekel tudi v sodelovanju z ministrstvom za delo, poskušali pa bodo pritegniti še GZS. V zbornici pravijo, da so prvi koraki že storjeni, da pa čakajo na nadaljevanje pogovorov. Odzvali se bodo, kot kaže, tudi na ministrstvu. »Projekt finančno podpiramo že od začetka, naredili pa smo tudi ustrezne priprave za vzpostavitev sistema v Sloveniji,« pravi državna sekretarka. Še ta mesec se bodo vnovič sestali z britanskim podjetjem, ki je nosilec licence, in skušali natančneje določiti vse aktivnosti. »Za izvajanje licence v Sloveniji bo treba vzpostaviti ustrezne mehanizme ocenjevanja in pridobivanja certifikatov. Matično podjetje je predlagalo, da licenco pridobi ministrstvo, pristojno za to področje. Glede na svoje področje delovanja Andragoški center praviloma nastopa v vlogi izvajalca posameznih nalog, ki izvirajo iz standarda,« pravi Staša Baloh Plahutnik. Kaj bo na to rekel Andragoški center, pa bomo še videli.

Največ usposabljanja financirajo delodajalci

Usposablajo se bolj izobraženi, mlajši, delavci, ki so višje na hierarhičnih lestvicah v podjetjih, ter tisti, ki imajo boljši ekonomski položaj v družbi – Le 31-odstotna udeležba

Prehod iz socialističnega planskega v kapitalistično tržno gospodarstvo, iz regionalnega v majhno in neodvisno ter iz industrijskega v storitveno je precej zaznamoval tudi zaposlovanje. Zmanjšal se je delež delavcev v kmetijstvu in industriji, na račun tega pa se je povečalo število zaposlenih v terciarnem sektorju. A ti lahko opravljajo delo le, če imajo dovolj znanja in spretnosti. In to najnovejšega, saj se sicer hitro znajdejo brez službe. Zato je učenje skozi vse življenje nadvse pomembno.

Žal pa je udeležba odraslih v vseživljenjskem izobraževanju pri nas v primerjavi z nekaterimi razvitimi državami še zelo nizka. Po raziskavi iz let 1998/99, ki je bila tudi zadnja, namreč ta znaša le 31 odstotkov. Veliko manj kot na Finskem, Danskem in Švedskem, kjer je koncept vseživljenjskosti učenja sprejet med večinskim delom prebivalstva – izobražuje se 50 in več odstotkov odraslih – in je tako rekoč postal del tamkajšnjega življenjskega sloga. Visoko udeležbo v izobraževanju pojasnjujejo z dolgo tradicijo, ki jo imajo na tem področju pa tudi z

dlje in to je predvsem povezano s potrebami dela.« Med odraslimi Slovenci so najbolj priljubljene vsebine, povezane z družboslovjem, s poslovnimi vedami, z ekonomijo in pravom, pomembno vlogo ima učenje tujih jezikov, računalništva in informatike, nekoliko se je znižalo zanimanje za naravoslovne vede.

Prav delodajalci pa igrajo največjo vlogo pri financiranju izobraževanja, saj denarnice odprejo za 66 odstotkov vseh programov. Posamezniki in njihove družine plačajo približno 25 odstotkov izobraževanja, z 19 odstotki sledi država.

rati ali dokvalificirat in jih usmeriti v nov poklic.«

Sicer pa so najbolj aktualne vsebine, ki jih delodajalci financirajo za potrebe dela, programi usposabljanja po zakonskih predpisih, izpopolnjevanje in usposabljanje za pridobivanje temeljnega poklicnega in strokovnega znanja za zahtevnejša in najzahtevnejša dela, usposabljanje za zagotovitev kakovosti, programi računalništva ter informatike in tuji jeziki. Manj je razširjeno plačevanje izobraževanja delavcem za pridobitev višje izobrazbe.

Ponudniki izobraževanja v Sloveniji so predvsem zasebne izobraževalne organizacije, zelo pogosto pa izobraževanje poteka tudi v samih delovnih organizacijah. »Nekatera podjetja imajo lastne izobraževalne centre. Se je pa število teh v primerjavi s preteklostjo precej znižalo, kar je v veliki meri povezano s fragmentacijo velikih gospodarskih sistemov in nastajanjem manjših in srednje velikih podjetij, ki jih je zdaj na trgu 95 odstotkov. Ti se poslužujejo predvsem eksternega izobraževanja.« Izobraževalne organizacije redko samostojno pripravljajo učne programe, saj ti velikokrat nastajajo v sodelovanju z delodajalci, ki jih tudi naročajo. Ti namreč natančno vedo, kakšna znanja in vsebine njihovi delavci potrebujejo. Zato, da bodo ti lahko šli v korak s časom in da se bodo znali prilagajati. S tem pa delajo uslugo tako sebi kot delavcem, ki se bodo, oboroženi z znanjem, hitreje znašli na trgu dela, če bodo nekoč izgubili službo.

Linda Volk

Na andragoškem centru pripravljajo vsako leto pregled ponudbe izobraževanja odraslih, ki zajema skoraj 90 odstotkov vseh formalnih in neformalnih programov. Seznam je objavljen na njihovi spletni strani www.acs.si/pregled.

veliko državno podporo, ki jo dobiva prebivalstvo vseh starosti. Z nekaj manj kot 50-odstotno udeležbo v izobraževanju se lahko pohvalijo še na Novi Zelandiji in na Norveškem, medtem ko je ta v Kanadi, ZDA, Avstraliji, Veliki Britaniji, Švici in Nemčiji 40-odstotna.

Na vključevanje odraslih v izobraževanje vplivajo sociodemografski dejavniki. »Čim višja je izobrazba posameznika, čim mlajši je, čim višji položaj ima pri delu in ekonomski položaj v družbi, večja je verjetnost, da sodeluje v izobraževanju. V privilegiranem položaju so zaposleni in samozaposleni, najmanj pa se izobražujejo kmetje, gospodinjice ter brezposelni,« pojasnjuje **Jasmina Mirčeva**, strokovno-raziskovalna sodelavka Andragoškega centra Slovenije. Tu mislimo na izobraževanje, ki traja več kot šest ur na leto in ki je lahko tako formalno kot neformalno. A je slednje pri nas bolj razširjeno in priljubljeno, saj predstavlja več kot tri četrtine vsega izobraževanja. »Ti programi trajajo največkrat manj kot 40 ur, le manj kot petina izobraževanja poteka

»Problematično je, da delodajalci financirajo izobraževanje najbolj izobraženih, tistih torej, ki so na vrhu hierarhične lestvice v podjetjih, menedžerjem in strokovnjakom. Najmanj finančne podpore za izobraževanje pa dobijo tisti z dna – nekvalificirani, polkvalificirani ali kvalificirani delavci,« pojasnjuje Mirčeva. Ti so na trgu dela tudi najbolj ranljivi in najlažje izgubijo službo. Ni namreč naključje, da je med brezposelnimi največ ljudi s končano osnovno šolo in s skrajšanim programom srednje šole, torej z najnižjo izobrazbo. »V skandinavskih državah, še posebno na Finskem in Švedskem, je ravno nasprotno. Tu največ vlagajo prav v izobraževanje najmanj izobraženih. Delavci, ki ostanejo brez dela, zato zelo hitro najdejo novo službo. So učljivi in jih je sorazmerno preprosto prekvalifici-

Med tednom vseživljenjskega izobraževanja, ki letos poteka med 13. in 19. oktobrom, so ljudem po vsej državi brezplačno na voljo predstavitve izobraževalnih programov, preskusi znanja, izobraževalno svetovanje, okrogle mize ter druge strokovne in kulturne prireditve. Natančen raspored je na voljo na <http://tvu.acs.si/koledarj>.

Foto Jure Eržen

Funkcionalna pismenost odraslih katastrofalna

Ljubljana – Funkcionalna pismenost odraslih Slovencev je zadnja leta zelo slaba, po podatkih mednarodne raziskave o pismenosti odraslih celo katastrofalna, saj 74 odstotkov Slovencev med 16 in 64 letom starosti ne dosega tretje ravni pismenosti (od petih), ki omogoča normalno delovanje v družbi – denimo branje navodil pri uporabi izdelkov. Na včerajšnji javni tribuni o pismenosti Slovencev v Cankarjevem domu je pisatelj in urednik Andrej Blatnik (na fotografiji tretji z desne) med drugim povedal, da na slabo pismenost odraslih morda vplivajo tudi slaba navodila za uporabo določenih izdelkov. Ponavadi so navodila v tujih jezikih uporabnejša od slovenskih. Vprašal se je tudi, koliko so za slabo pismenost Slovencev odgovorni množični mediji, ki predvsem tekmujejo med seboj zato, da bi si dokazali, kdo je bolj populističen. Andragoški center Slovenije je že pripravil strategijo za dvigovanje ravni pismenosti, vendar še ni znano, kdaj se bo začela izvajati. Boljši od odraslih v pismenosti pa so naši osnovnošolci, ki so v lanski mednarodni raziskavi o pismenosti učencev tretjih razredov osnovnih šol dosegli boljše dosežke kot leta 1991 predvsem v razlagalnih besedilih, medtem ko so naši učenci še vedno slabi v pripovedovanju zgodb. Pismenost naših učencev je podobna tisti pri norveških vrstnikih. **Aleš Čakš**

Javna tribuna o (ne)pismenosti Slovencev

Mladi bolj pismeni kakor odrasli

Odrasli Slovenci porazni v besedilnih in računskih spretnostih – Krivi tudi mediji in navodila za uporabo – V raziskavi spet leta 2010 – Raven pismenosti zelo povezana z gospodarsko rastjo države

Ljubljana – Funkcionalna pismenost odraslih Slovencev je slaba, celo katastrofalna. V mednarodni raziskavi o pismenosti odraslih izpred štirih let smo med 20 državami pristali na repu. Kar 74 odstotkov Slovencev, starih med 16 in 64 let, s svojim (ne)znanjem ne dosega tretje ravni pismenosti (od petih), ki pomeni, da je človek sposoben normalno delovati v družbi – da zna spisati razumljivo prošnjo, razvozlati navodila ob uporabi izdelkov ali izračunati osnovne računske funkcije. Boljša v pismenosti je mladina. Naši tretješolci iz osnovnih šol so v zadnji mednarodni raziskavi o bralni pismenosti (Pirls 2001) napredovali zlasti v razlaganju besedil, slabši pa so v pripovedovanju zgodb.

Na torkovi javni tribuni v Cankarjevem domu z naslovom *Slovenska pismenost – katastrofa?* je pisatelj in urednik v Cankarjevi založbi **Andrej Blatnik** med posledicami slabe pismenosti omenil slaba navodila za uporabo izdelkov. Preprosto zato, pravi, ker se tega, da s(m)o Slovenci slabo funkcionalno pismeni, sploh ne zavedamo in pismenosti kot večšine ne cenimo. Po njegovem so slovenska navodila za uporabo napisana tako (slabo), da moramo hkrati brati še angleški ali nemški izvirnik. Poleg navodil je Bla-

tnik okrcal tudi slovenske množične medije in se vprašal, kaj storijo za našo pismenost. »V času, ko medsebojno tekmujejo, kdo se bo znal spustiti še nižje in uporabljal še bolj preprosto besedje o še bolj preprostih temah, da bi morda na svoje strani pritegnil še več bralcev, hkrati pa krčijo ali kar ukinjajo bralno zahtevnejše strani, priloge ali izdaje, se bolj zdi, da delajo proti njej.«

Vida A. Mohorčič Špolar, direktorica Andragoškega centra Slovenije, je predstavila skrb zbujujoče podatke o katastrofalni pismenosti odra-

slih Slovencev, ki so se v mednarodni raziskavi izkazali za besedilno in računsko nespretni. Med petimi ravnmi se je kar 74 odstotkov odraslih Slovencev uvrstilo le na prvo ali drugo raven, šele tretja pa zadostuje za človekovo normalno delovanje v družbi. Pogoj zanjo pa je dokončana štiriletna srednja šola. Žalosten je podatek, da okrog 60 odstotkov Slovencev na mesec ne prebere niti ene knjige. Na vprašanje *Dela*, ali bo Slovenija kmalu spet sodelovala v mednarodni raziskavi o pismenosti odraslih, je Mohor-

čič Špolarjeva odvrnila, da smo bili leta 2000 povabljeni, vendar se raziskave zaradi predragih stroškov nismo udeležili. Ministrstvo za šolstvo je presodilo, da je raziskava predraga (125 milijonov tolarjev za triletno sodelovanje), da pa bo Slovenija vnovič sodelovala v raziskavi za osnovnošolce Pisa. Morda bomo v raziskavi o pismenosti odraslih spet sodelovali leta 2010, ko bodo, po besedah direktorice ACS, morda že vidni rezultati nove strategije za dvig pismenosti v Sloveniji, ki pa je za zdaj le na papirju.

Bolj od odraslih so pismeni učenci in dijaki. Dosežki naših tretješolcev v primerjavi z vrstniki iz drugih držav – po podatkih iz raziskave o bralni pismenosti iz leta 2001 – nikakor niso briljantni (podobni so dosežkom otrok iz Norveške), kažejo pa na opazen na-

predek v branju literarnih besedil, razumevanju besedil v učbenikih in delovnih zvezkih, predvsem pa so slovenski učenci v zadnjih desetih letih napredovali v razumevanju grafičnih prikazov – shem, grafov, preglednic, zemljevidov. Branje časopisov na njihovo pismenost bistveno ne vpliva, zanimivo pa je, da nanjo vpliva zmerno gledanje televizije.

Nataša Bucik z urada za šolstvo je zavrnila izjavo direktorja Cankarjevega doma **Mitje Rotovnika**, da gospodarstvo pač ni pristojno za pismenost odraslih, temveč predvsem ministrstvo za šolstvo, znanost in šport. Bucikova je dejala, da je raven pismenosti, po oceni OECD, zelo povezana z gospodarsko rastjo posamezne države.

Aleš Čakš

Na javni tribuni v Cankarjevem domu Slovenska pismenost - katastrofa?

Premalo se zavedamo, da je jezik instrument moči

Med mladimi je najbolj priljubljen medij sms sporočilo, najmanj pa knjiga - Dr. Maca Jogan: "Na podlagi tega, kar nudijo množična občila, lahko sklepamo, da slovenska družba ni na znanju, ampak na športu temelječa."

Okrogla miza z naslovom Slovenska pismenost - katastrofa? je v torek zvečer na tribuno Štihove dvorane Cankarjevega doma poleg osrednjih gostov, ki jih je povabila dr. Manca Košir, pritegnila številne ugledne udeležence, kot so sociologinja dr. Maca Jogan, psihologinja dr. Gabi Vogrinčič Čačinovič in dr. Sonja Pečjak, predsednica Bralnega društva dr. Meta Grosman in ravnatelj OŠ Prule in pisatelj Dušan Merc. Žal pa, je bilo slišati v razpravi, pismenosti med Slovenci ne kaže prav dobro.

Po mednarodni raziskavi pismenosti in udeležbe odraslih v izobraževanju, ki so jo leta 1998 izvedli 20 državah, se je Slovenija uvrstila komaj na 16. mesto. Dr. Vida Mohorčič Špolar, direktorica Andragoškega centra Slovenije, je predstavila rezultate, po katerih spada kar 74 odstotkov Slovencev, starih od 16 do 65 let, med tiste na zelo nizki ravni pismenosti.

Naša šola ne more kompenzirati manj izobraženih staršev

V dobršni meri je tega kriv šolski sistem, ki namesto bralne pismenosti spodbuja obkrožanje odgovorov. Mladi, ki gredo skozi ta sistem, pa so zato, ker šola postaja znanstvena šola, po Merčevih besedah "vedno bolj v stiski", saj ne znajo komunicirati. V šolah se ne uči rabe jezika, bralne in pisne pismenosti, ampak je znanje omejeno na teste in maturo, meni dr. Meta Grosman. Slovenci se, kot kaže, premalo zavedamo, da je jezik, njegovo odlično obvladovanje, instrument moči, z njim se predstavljamo in je naša podoba.

"Spodbujati je treba odnos do branja, še prej pa živo življenje otroka do sebe," je svoje poglede na pismenost med mladi-

mi strnila dr. Gabi Vogrinčič Čačinovič in dodala, da je za otroke zelo pomembno vprašanje, ali živimo v svetu, kjer se "splača ne biti nem". Zato, pravi dr. Vogrinčič Čačinovič, je potrebno projektno učenje, v katerem vsak otrok napreduje po svoji poti. To seveda ni samo naloga šole, ampak tudi staršev, vendar (tako pričajo rezultati raziskav) smo ena od držav, kjer so otroci, njihov uspeh v šoli, najbolj odvisni od podpore staršev. Naša šola je, v nasprotju s finko ali češko taka, da ne more kompenzirati manj izobraženih staršev. To pa pomeni, da so pri nas uspešnejši otroci, ki knjižice in branje spoznajo od staršev, že v predšolskem obdobju. Seveda je velik deficit našega sistema tudi pomanjkanje sredstev za knjižice in knjižnice, ki bi bile otroku pri roki in tudi na tak način spodbujale pogostejše poseganje po knjigah. Tako pa so, kot je izsledke raziskav med mladimi strnila dr. Manca Košir "frajerji tisti, ki imajo mobilne in pošiljajo sms sporočila." Tisti, ki berejo, veljajo že za nekoliko čudne. Med mladimi je namreč po omenjeni raziskavi najbolj priljubljen medij sms sporočilo, najmanj pa knjiga.

"Mediji v tekmi za naklado pišejo vse enostavnejše"

Za slovensko nepismenost so po mnenju dr. Mace Jogan krivi tudi množični mediji. Spremeniti bi se moral predvsem njihov odnos do znanja, "saj lahko na podlagi tega, kar nudijo množična občila, predvsem radio in televizija, sklepamo, da slovenska družba ni na znanju, ampak na športu temelječa." Hkrati pa so množični mediji tudi tisti, ki spodbujajo pomensko ohlapnost, saj novinarji ne znajo uporabljati svojega temeljnega pripomočka - jezika. Po-

dobno meni tudi pisatelj, Andrej Blatnik, ki pravi, da "mediji v tekmi za naklado pišejo vse enostavnejše". Maca Jogan kot Andrej Blatnik sta zelo kritična tudi do vzpodbujanja uporabe jezika in pismenosti v slovenskem visokem šolstvu. Blatnik je tako povedal, da je moral do diplome iz primerjale književnosti na fakulteti oddati en sam pisni izdelek v tretjem letniku, dr. Jogan pa je kritična do slovenske strokovne družboslovne literature, v kateri se pojavlja kopica neslovenskih besed, ker slovenskih sploh nimamo.

Pismenost slovenskih otrok je v svetovnem povprečju

Da pa vse le ni tako črno, je zbrane poskušala prepričati dr. Marjeta Doupona Hrovat s Pedagoškega inštituta. Predstavila je rezultate raziskave o pismenosti otrok, ki kaže, da je pismenost slovenskih otrok med 9. in 10. letom starosti v svetovnem povprečju, naša država pa je v zadnjih desetih letih zelo napredovala, sploh v nasprotju z mnogimi nekdanjimi vzornicami, ki so občutno nazadovale. Izvedeli smo celo, da imamo pri nas celo šole, ki se lahko enakovredno kosajo z najboljšimi skandinavskimi. Podatki, za katere šole gre, pa so žal skrivnost.

Tudi direktor Cankarjevega doma (CD) Mitja Rotovnik je optimist, saj pravi, da razprodajo vse s področja kulturne vzgoje. CD "sijajno sodeluje z gospodarstvom", a ne pravi na kulturno-vzgojnem področju, v katerega vlagajo le redke izjeme, ampak predvsem na področju velikih dogodkov, ki več prinesejo k ugledu podjetij. "Sicer pa," tako Rotovnik, "gospodarstvo ni zadolženo za to, da skrbi za pismenost državljanov." Ksenija Koren

Odrasli slabo pismeni, država pa brezбриžna

Aleš Čakš

Ze štiri leta vsaj dvakrat na leto poslušamo, da so odrasli Slovenci porazno funkcionalno pismeni, da ne znajo spisati niti prošnje za službo, kaj šele, da bi razumeli zahtevna navodila za uporabo raznih izdelkov. Štiri leta je torej državi in šolskim oblastem to znano. Ko je Andragoški center Slovenije oznanil katastrofalne izsledke mednarodne raziskave o pismenosti odraslih, je marsikdo v naši državi obnemel. Še zlasti, ker smo prepričani, da je naše znanje v primerjavi z znanjem drugih evropskih narodov dobro, če ne kar odlično. Morda res imamo veliko znanja, ampak očitno je, da ga ne znamo uporabljati.

Kaj je naredila država, da bi v prihodnje vsaj malo izboljšala številke in podatke o slabi pismenosti odraslih Slovencev? Takoj po raziskavi je šolsko ministrstvo sporočilo, da bo v sodelovanju z ustreznimi ustanovami pripravilo temeljito strategijo za dvig ravni pismenosti. V štirih letih ministrstvo ni storilo nič. Andragoški center je šele pred kratkim spisal napovedano strategijo, a ta v ničemer bistveno ne odstopa od že utečenih smernic za boljšo pismenost odraslih in mladine. Kakor smo slišali na javni tribuni o slovenski pismenosti, ni problem samo to, da se izobražujejo zgolj dobro izobraženi in da še delodajalci malodane požvižgajo na pomanjkljivo izobrazbo nižje delovne sile. Težave nastanejo že prej, v osnovni in srednji šoli. Šolarje kljub temeljiti prenovi bombardirajo s faktoografijo. V glavah imajo kupe podatkov, a jih med seboj težko povezujejo. Nič čudnega torej, da se na mednarodnih tekmovanjih iz posameznih predmetov dobro uvrščajo, ko pa morajo znanje več predmetov povezati v celoto, klecnejo. Nihče se ne čudi, da so odrasli, pa tudi že mladina slabo funkcionalno pismeni. Kako ne bi bili, ko pa se maturantje pri maturitetnih izpitnih polah iz slovenščine mučijo tudi z vprašanjem, kako bi lahko levi ujemanli prilastek spremenili v desnega. Take podrobnosti mladih nikakor ne spodbujajo k funkcionalni rabi jezika, kvečjemu jih od slovenščine odvrtaajo.

Mladi pri nas tudi manj berejo kot njihovi vrstniki po svetu. Ker bralna značka in tudi vse večja izposoja knjig šolarjev v knjižnicah nista dovolj, ministrstvo za kulturo predlaga, da bi vsi novorojenci oziroma njihove matere ob rojstvu dobili knjigo – za spodbudo k branju. Ideja je simpatična, a raziskave o bralni pismenosti mladih kažejo, da pretirano spodbujanje staršev mlade oddaljuje od knjige.

Raziskovalci pismenosti pri nas ugotavljajo, da v predalih ležijo kupi strategij in osnutkov za dvig pismenosti mladih in odraslih, do realizacije pa nikdar ne pride, ker zanj ni denarja. Videti je, kakor da se šolske oblasti zadovoljijo s tem, da jim nekdo obljubi, da bodo strategije pripravljene, manj pa jih zanima, kdo in kako jih bo izvajal. Z razumom ni mogoče dojeti, kako si država predstavlja na znanju temelječo družbo, ko pa v znanje ne vlaga. Šolski minister je letos že nekajkrat opozoril, da bo v prihodnje več proračunskega denarja za izobraževanje odraslih. Tisti, ki se ukvarjajo z odraslimi, pa kažejo izračune, po katerih bo denarja za tovrstno izobraževanje v naslednjih letih manj in ne več. Še huje pa je, da nihče v državi ne ve, kolikšen odstotek BDP je sploh namenjen za izobraževanje odraslih. Tega podatka ni, zato načrtovalci nacionalnega programa za izobraževanje odraslih – težko pričakovanega dokumenta, ki je spisan že nekaj let – ne morejo izračunati, koliko bi bi nastajajoči cilji in programi za dvig znanja odraslih lahko sploh stali.

Nova strategija izboljšanja pismenosti odraslih naj bi do leta 2010 odstotek odraslih, ki nimajo končane štiriletne srednje šole, zmanjšala za polovico. Zdaj je takih približno tri petine. Ni še jasno, kako bo to institucijam uspelo zgolj s spodbujanjem k dodatnemu izobraževanju, z motivacijo za višjo izobrazbo, večjimi možnostmi na trgu dela in izobraževanjem tistih, ki odrasle izobražujejo. A povsem jasno je, da se vložek v izobraževanje ne bo bistveno dvigoval. Letos bi samo za obstoječe programe izobraževanja odraslih potrebovali več kakor dve milijardi tolarjev, na voljo pa je zgolj dobra milijarda.

Nacionalni program izobraževanja odraslih

Evropsko naravnana steza v družbo znanja

Decembra bodo minila tri leta, odkar je Strokovni svet za izobraževanje odraslih sprejel osnutek Nacionalnega programa izobraževanja odraslih

Cilji, prednostna področja in dejavnosti, na katere naj bi bili v naslednjih 6 letih osredotočeni ukrepi države, se v letih čakanja niso bistveno postarali. V tistem času so se zgledovali po še vedno aktualnih strateških dokumentih UNESCO-a (Učenje, skriti zaklad, 1996 in Deklaracija in Akcijski načrt za prihodnost izobraževanja odraslih, Hamburg, 1997), danes pa jih lahko primerjamo s cilji in priporočili, ki sta jih, na ravni EU, v tem času sprejela Evropski svet in komisija, za uresničitev načela o "Evropi kot območju vseživljenjskega učenja za vse".

Strateški cilji v NPIO so osredotočeni na posameznika in njegove potrebe po izobraževanju za osebno rast, izobraževanju za zviševanje izobrazbene ravni, za povečanje zaposljivosti ter za večjo udeležbo v izobraževanju.

Prvi strateški cilj opredeljuje splošno izobraževanje odraslih, ki na operativni ravni pomeni izobraževanje za samorealizacijo, aktivno državljanstvo in socialno povezanost. Tovrstno izobraževanje podobno opredeljujejo tudi dokumenti Evropske komisije (Memorandum o vseživljenjskem učenju, Akcijski načrt za uresničevanje Memoranduma). Umestitev tega cilja v NPIO je v prvi vrsti namenjena povečanju danes prenizke udeležbe odraslih v izobraževanju na teh področjih, in razvoju infrastrukture, ki bi tako povečanje omogočila in spodbujala.

V drugem cilju, zviševanju izobrazbene ravni, je v NPIO kot temeljni izobraz-

beni standard opredeljena končana štiri-letna srednja šola. Za slovenske razmere je namreč značilno, da se večina odraslih z nižjo izobrazbo ne vključuje v izobraževanje in slabo obvladuje znanja in spretnosti, nujno potrebne za aktivno vključenost v družbo. Zviševanje izobraženosti je tudi v dokumentih EU predstavljen kot eden od temeljev bodočih nacionalnih politik na področju izobraževanja. Ukrepi iz tega področja naj bodo namenjeni spodbujanju vključevanja v programe formalnega izobraževanja in lajšanju dostopa do izobraževalne ponudbe na tej ravni.

Tretji strateški cilj, povečanje zaposljivosti, sledi ciljem Memoranduma o vseživljenjskem učenju. Opozorim naj, da je ta cilj na operativni ravni v NPIO preozko osredotočen le na brezposelne. Pričakovati je, da bo v nadaljnjem postopku sprejemanja ta pomanjkljivost odpravljena.

Četrty strateški cilj, povečati možnost za učenje in vključenost v izobraževanje, je za vrednotenje učinka NPIO v celoti, najbolj oprijemljiv, saj se po njem meri vključenost v vseživljenjsko učenje v celoti. Evropska komisija si je postavila cilj, da naj bi leta 2010 ne bilo nobene države, članice EU, v kateri bi bil delež vključenih v vse oblike učenja nižji od 12,5% odraslih. Danes se Slovenija po tem kazalcu uvršča na sam rep: v 15 članicah EU je bilo v letu 2001 v povprečju vključenih v izobraževanje 8,4% odraslih, v treh najboljših uvrščenih državah (VB, Finska, Danska) 19,6%, pri nas le 3,7%.

Operativni cilji NPIO postavijo njegove strateške cilje v količinske okvire: določajo število vključitev v posamezne oblike in ravni izobraževanja po letih, opredeljujejo delež najmanj izobraženih in drugih marginaliziranih skupin v izobraževanje. Operativni cilji so ambiciozno postavljeni. Za njihovo lažje uresničevanje so v programu, podobno kot v Akcijskem načrtu Evropske komisije, opredeljena tudi področja in dejavnosti, ki jih bo potrebno pospešeno razvijati.

Dejavnosti so opredeljene tako, da pokrivajo posredno ali neposredno vsa področja, ki jih je kot prednostna opredelila tudi Evropska komisija v Memorandumu. To pa so: Vrednotenje učenja - v NPIO je vrednotenje umeščeno med spodbude za povečanje udeležbe odraslih v izobraževanju; informiranje, vodenje in svetovanje - v NPIO sta dve omrežji: svetovalna in informacijska dejavnost. Evropska komisija opredeljuje več denarja, iz javnih in zasebnih virov, za izobraževanje kot pogoj za kakršnokoli bistvene spremembe. Tudi NPIO načrtuje povečanje javnih virov, med spodbudami pa določa mehanizme, s katerimi bi povečali vlaganje iz zasebnih virov. Evropska komisija navaja razvoj lokalnih učnih centrov kot nujno dopolnitev formalnega izobraževalnega omrežja - v NPIO je to opredeljeno kot posebno omrežje, ki ga sestavljajo javne organizacije za izobraževanje odraslih, koncesionari in druge organizacije. Aktivnosti za razvijanje temeljnih spretnosti so v NPIO umeščene v omrežje izobraževalne ponudbe. Področje inovativnega poučevanja in učenja, v katerem navaja Akcijski načrt ukrepe za spreminjanje

v NPIO pa je temu namenjeno posebno omrežje.

NPIO, ki je sedaj v razpravi, seveda ni idealno napisan dokument, predlagatelj, MŠZŠ bo moral opraviti še temeljito redakcijo celotnega teksta. Prav tako ni mogoče pričakovati, da bo zadovoljil vse interese in pričakovanja. S sprejetjem želi država, tako je vsaj zapisano v Beli knjigi o izobraževanju in v temeljnih strateških, evropsko naravnanih dokumentih naše Vlade, usmeriti javne vire v spodbujanje dostopa do kakovostnega in učinkovitega izobraževanja za ciljne skupine, ki jih NPIO navaja kot prednostne. Tudi Akcijski načrt Evropske komisije jasno določa odgovornost javnih oblasti (zagotavljanje virov in dostopa do razvijanja temeljnih spretnosti za odrasle, ob podpori svetovalnih storitev; za promocijo učenja), delodajalcev (razvijanje kompetenc zaposlenih, prevzemanje skupnih družbenih odgovornosti), sindikatov (spodbujanje povpraševanja po izobraževanju) in izvajalcev izobraževanja (kakovost, prilagojenost izobraževalne ponudbe potrebam) ter različnih prostovoljskih skupin (spodbujanje odraslih, ki niso dejavni v izobraževanju).

Leta 2010 bomo vis-a-vis EU soočeni z našim napredkom pri doseganju evropskih standardov v izobraževanju. Pri približevanju nekaterim smo že zelo blizu - po udeležbi osipnikov v izobraževanju in po deležu odraslih s končano srednješolsko izobrazbo (žal med slednjimi ne moremo biti zadovoljni z deležem dokončane popolne štiriletne srednje šole), pri nekaterih pa močno zaostajamo (n.pr. udeležba odraslih v izobraževanju). Zato s sprejetjem NPIO ni mogoče več odlašati.

ja Akcijski nacrt ukrepe za spremenjanje vloge učiteljev in učečih se - je v NPIO pokrito z omrežjem strokovnih delavcev V NPIO je kot samostojno omrežje navedena tudi razvojno raziskovalna dejavnost, za katero je Evropska komisija sprejela posebni dokument. Za promocijo učenja zavezuje Akcijski načrta vlade,

sprejetjem NPIO ni mogoče več odlašati. Vlada se bo morala tudi zelo hitro odločiti, katere spodbude in ukrepe v NPIO bo operacionalizirala kot prioritete in kako bo motivirala druge socialne partnerje in ponudnike izobraževanja, da bodo tudi sami delovali v skupno javno dobro.

Olga Drogenik

Za odrasle brez ustrezne izobrazbe

*Zakon iz leta 2000, konkretizacija
pa še povsem v megli – Stroka je zmedena*

Ljubljana – Z nacionalnimi poklicnimi kvalifikacijami (NPK) bi odrasli, predvsem tisti, ki niso dokončali rednega in formalnega srednjega šolanja, lahko prišli do certifikata, ki bi jim priznaval vsaj znanje, ki so ga nabrali med (neuspešnim) šolanjem. Na včerajšnji seji strokovnega sveta za izobraževanje odraslih se je izkazalo, da stroka ne ve natančno, kako bi odrasli v praksi lahko sploh prišli do teh kvalifikacij; ob tem, da je bil zakon o NPK sprejet že leta 2000.

O projektu nacionalnih poklicnih kvalifikacij – te bodo nacionalnega pomena – bo odločal strokovni svet za poklicno izobraževanje, vendar so nekateri strokovnjaki za izobraževanje odraslih včeraj ugotovili, da bi morala o tem odločati vsaj še strokovna sveta za splošno izobraževanje in za izobraževanje odraslih, če ne kar ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. To bi s posebnimi komisijami preverjalo znanje ljudi s pomanjkljivo izobrazbo ali brez nje in jim omogočilo pridobitev certifikata o poklicni usposobljenosti. Težava je v tem, da nacionalne poklicne kvalifikacije ne sodijo med formalne oblike izobraževanja, ki so del zakonsko določenih programov, financiranih s proračunskim denarjem. Po mnenju predsednika strokovnega sveta za izobraževanje odraslih **Jan-ka Muršaka** se namreč projekti, ki niso del zakonsko določenih programov, težko financirajo z državnim denarjem. Nacionalne poklicne kvalifikacije pa je stroka označila kot projekt nacionalnega pomena za državo.

Projekt NPK je pripravil center RS za poklicno izobraževanje. Prednostne naloge projekta za boljšo usposobljenost delovne sile so širitev evropske dimenzije poklicnega šolstva, razvijanje kvalifikacij v vseh poklicih, izboljšanje informiranja o izobraževanju za poklice in omogočanje izdajanja certifikatov odraslim, ki se neformalno izobražujejo. Nacionalne poklicne kvalifikacije pomenijo formalno priznано strokovno usposobljenost za določen poklic na osnovi nacionalnega poklicnega standarda (določa ga strokovni svet za poklicno izobraževanje, ki sprejema tudi kataloge znanj in izobraževalne programe, op. p.), ki je pridobljena v priznanem izobraževalnem programu ali s preverjanjem in potrjevanjem NPK

pred komisijami ministrstva za delo.

Čeprav stroki očitno ni povsem jasno, kakšna točno bi morala biti pot do pridobitve nacionalne poklicne kvalifikacije, so na centru za poklicno izobraževanje prepričani, da bodo doprinesle k večji kvalifikaciji delovne sile, boljšemu partnerstvu v poklicnem okolju, decentralizaciji poklicnega šolstva in večji socialni vključenosti posameznih delavcev. Neustrezno izobraženi delavci bodo s poklicnimi kvalifikacijami vendarle prišli do priznanja vsaj tistih spretnosti, ki so jih pridobili med šolanjem, bolj bodo mobilni za delo, lažje se bodo samozaposlili in bodo tudi bolj motivirani za vseživljenjsko učenje. Z NPK bodo pridobila tudi podjetja in druge delovne organizacije – izboljšali bodo izobraženost delovne sile in dvignili kakovost dela.

Strokovni svet za izobraževanje odraslih je včeraj razpravljal tudi o predlogu Andragoškega centra Slovenije (ACS) o računalniškem izobraževanju odraslih. Različnih oblik računalniških izobraževanj in usposabljanj je v Sloveniji vsaj 500, projekt andragoškega centra pa je namenjen le odraslim. Zanimanje odraslih za računalniško znanje, so povedali predstavniki več izobraževalnih ustanov, pri nas raste, čeprav v tem še zaostajamo za EU in ZDA. Problem je, da za takšna izobraževanja prispevajo več denarja delovne organizacije, (pre)malopri država. Izjema je, denimo, ministrstvo za delo, ki brezposelne redno pošilja tudi na računalniške tečaje. Strokovni svet je sklenil, naj ACS temeljito popravi svoj program računalniškega opismenjevanja odraslih, saj med drugim ni dovolj jasno, da gre za program, ki bo javno veljaven in tudi mednarodno primerljiv.

Aleš Čakš

IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

Ne le vrh ledene gore

Za zviševanje ravni pismenosti bi bilo ob Nacionalnem programu izobraževanja odraslih dobro sprejeti še dopolnilni dokument

Če želi Slovenija uresničevati lizbonsko strategijo do leta 2010 (njen cilj je, da Evropa do takrat postane najbolj konkurenčno in razgibano okolje na svetu), bo morala še precej izboljšati izobrazbeno strukturo prebivalstva. Glede na to, da izobrazbeno raven dejavnih prebivalcev med 25 in 64 leti starosti precej znižujejo predvsem zaposleni, ki so stari 40 let in več, bo treba še bolj spodbujati odrasle (tudi starejše) za izobraževanje – poleg vseh drugih seveda, saj nam koncept vseživljenjskega učenja ni več tuj. Morda pomeni vedrejša časa tudi končno sprejeti Nacionalni program izobraževanja odraslih, ki, kot pravi državni sekretar za srednje šolstvo Elido Bandelj, odgovarja na veliko vprašanj udeležencev omizja na strokovnem posvetu Evropa in izobraževanje odraslih (potekal je v začetku decembra v Portorožu).

Zbrane je zanimalo, kako spodbuditi čim več odraslih za splošno izobraževanje in dvigniti izobrazbeno strukturo prebivalstva; kako k izobraževanju pritegniti čim več starejših državljanov; kako izboljšati funkcionalno pismenost ljudi in povečati dostopnost izobraževanja; kaj bodo šolski oblastniki storili za pomoč disleksikom, za izobraževanje za dejavno državljanstvo itd.

Nacionalni program, kot ga je predstavil Elido Bandelj, naj bi izboljšal splošno izobraževanje odraslih, dvignil izobrazbeno ra-

ven državljanov in povečal njihove možnosti za zaposlitev. Cilji enega od treh prednostnih področij, ki obravnava splošno izobraževanje in učenje odraslih, so izboljšati splošno izobrazbeno raven, razviti in pridobiti pisne spretnosti ter odrasle spodbujati k učenju. Vse to naj bi rešilo težave in zadrego, ki ji botruje zdajšnja slaba pismenost državljanov. Dolgoročno jo bodo zviševali tako, da bodo skušali mladino čim dlje zadržati v šoli in kar najbolj zmanjšati osip, tako da bodo dosegli višjo stopnjo iz-

obrazbe že z rednim šolanjem. Nekaj več o zviševanju ravni pismenosti je povedala direktorica Andragoškega centra Slovenije (ACS) Vida A. Mohorčič Špolar. Poudarila je, da se sprejeta različica Nacionalnega programa precej razlikuje od tiste, ki so jo pripravili sami. Zato bi moralo ministrstvo sprejeti še dopolnilni dokument (Strategija za zviševanje ravni pismenosti odraslih), ki so ga lani pripravili na ACS. Vanj so zapisali priporočila, določili cilje in predvidene dosežke do leta 2010. Dokument predvideva promocijo pismenosti in zajema več ciljnih skupin (te bi bilo treba spodbuditi za izobraževanje) kot nacionalni program. Poleg večje dostopnosti izobraževanja bi bilo treba razviti tudi dostopnejšo svetovalno mrežo, ki bi vsakemu pomagala najti ustrezen program. Priporoča še sistemske spremembe, usklajeno delovanje vseh socialnih partnerjev in seznanjanje delodajalcev z možnostmi za izobraževanje, da bi ti zaposlene vključevali v izobraževanje ali jih izobraževali na delovnem mestu itd.

Nacionalni program namenja kar nekaj pozornosti vseživljenjskemu izobraževanju, za katerega se nadejajo, da bo pripomoglo k višji kulturni ravni ljudi. Le-ta pa naj bi odrasle spodbudila tudi k dejavnemu državljanstvu. Ta del programa se ukvarja tudi s starejšimi odraslimi, ki naj bi jih čim več privabili k učenju. To bo morala verjetno kmalu postati prednostna naloga, saj se nam obetajo časi, ko bo treba ostati dejaven (beri: zaposlen) in konkurenčen precej dlje, kot smo bili vajeni doslej. Za starejši je primeren tudi certifikatni sistem, ki jim omogoča potrjevati kvalifikacije in tako povečuje njihovo mobilnost.

Eno temeljnih izhodišč Nacionalnega programa izobraževanja odraslih je tudi preprečevati družbeno zapostavljenost in vsem zagotoviti boljši dostop do izobraževanja. Za izobraževanje odraslih je značilno, da se največ izobražujejo izobraženi, ti imajo tudi boljši dostop do njega in so zanj najbolj motivirani. Tisti, ki bi ga najbolj potrebovali, pa ne najdejo poti in si ga pogosto niti ne želijo. Kako namerava ministrstvo doseči, da se ne bo izobraževal le vrh ledene gore, marveč tudi manj izobraženi brezposelni in izločeni? Privabiti jih nameravajo z informacijami in subvencijami. Upajo, da bodo tako postali tudi dejavni državljanji.

MOJCA ZUPAN

Poljudni članek/1.05

Špela Pahor

DEDIŠČINA V ŠTUDIJSKIH KROŽKIH

V enem od predlanskih Glasnikov Slovenskega etnološkega društva sem prebrala zapis o delovanju študijskih krožkov, ki se izvajajo pod okriljem Andragoškega centra Slovenije, in o njihovem pomenu za spoznavanje in ohranjanje dediščine. To me je spodbudilo k pisanju o Nataliji Planinc, mentorici, ki vodi dva od najbolj priljubljenih in obiskanih krožkov v Piranu. V obeh se člani ukvarjajo z ohranjanjem dela naše materialne dediščine, to je starih predmetov, ki nam pripovedujejo preteklosti, odkrivajo njene vrednote in nas z njo povezujejo.

Gospa Natalija Planinc je po mamini strani ruske, po očetovi pa slovenske, dolenske krvi. Od tod verjetno njena široka in topla narava, ki najde prijazno in spodbudno besedo prav za vsakega človeka in vedno gleda na stvari s pozitivne, optimistične strani. Ne rečejo zaman, da je »dohtarca za dobre medčloveške odnose«! Že dolga leta, vse od 1973, živi v Piranu, kjer je nazadnje opravljala delo pomočnice ravnateljice v vrtcu Mornarček. V službi so jo sodelavke cenile zaradi njenih osebnih značilnosti in velikega pedagoškega daru pri delu z otroki. V Piranu sta si z možem uredila prijazno stanovanje v stari palači ob morju, kjer z njima še živi eden od sinov, študent na portoroški Turistici, drugi pa je že zaposlen kot biolog in živi v Ljubljani.

Že pred upokojitvijo je Natalija razmišljala, kaj bi lahko koristnega počela, ko ne bo več hodila v službo, saj ji njena ustvarjalna žilica nikakor ne da miru, vedno zagnano nekaj načrtuje, sanja, razmišlja, se dogovarja in udejanja svoje zamisli. Vse kar počne, pa dela z velikim poslušom za ljudi in ob upoštevanju njihovih potreb in okolja, v katerem živi. S svojim optimizmom in z energijo zna navdušiti in spodbuditi k delu in ustvarjalnosti tudi druge. Tako se je že v času pred upokojitvijo udeležila seminarjev za mentorje študijskih krožkov, ki jih izvajajo v okviru Andragoškega centra Slovenije, in se pripravljala na prihodnost.

V osmih letih je bila mentorica različnih študijskih krožkov, ki so bili vsi dobro obiskani. Med mnogimi temami njenih krožkov so bile poleg vzgojnih in pedagoških, ki jih je namenila mladim staršem, tudi domoznanske. S skupino krožkarjev, ki so si naredili veselo ime Vandrovci, so spoznavali bližnjo in daljno okolico: Socerb, Kraški rob, Dolino pri Trstu, Benetke... Vedno so s seboj povabili tudi kakega strokovnjaka. Tako jih je na primer na izletu po Kraškem robu z rastlinstvom in drevesi seznanjal diplomirani inženir gozdarstva, Pirančan Zvonko Sadar.

Zadnji in zelo uspešen krožek, ki ga je organizirala, pa si je zadal za nalogo, kot pove že njegovo ime Ohranjanje dediščine, ohraniti dragocene predmete dediščine prednikov, ki so jih

posamezniki hranili doma na podstrešjih, ali jih rešili tako rekoč z goreče grmade ali iz smetnjaka. Omarice, šatulje, lesena mornarjeva potovalna skrinja, polica, svetilka, šivalni stroj, ura, hišni oltar, okvirji, stoli, naslonjači, fotelji, komode, ogledalo, mizica, pručka, svečnik, sklednik, predalnik in druge starine so v krožku po skrbni strokovni obdelavi našle svojo izvirno podobo. Pravzaprav sta bila krožka z istim imenom kar dva, saj je bilo kandidatov za vpis toliko, da so morali zamučniti skoraj eno leto čakati, da pridejo na vrsto. Ker je bilo zanimanje tolikšno, je kasneje oblikovala še nov krožek z imenom Odgovorneje do dediščine. Prostore in materialno podporo je članom krožkov nudil vrtec Mornarček, ki je študijskim krožkom Natalije Planinc že vsa leta stal ob strani. »Šmirglarje« ali »Bruse«, kakor so se med seboj imenovali člani restavratorskih krožkov, je v svet obnavljanja starin popeljal upokojeni mizar in modelar Polde Belec, ki je več kot 25 let delal v Pomorskem muzeju Sergej Mašera v Piranu in si je tu poleg drugih znanj pridobil veliko izkušenj tudi na področju ohranjanja starin. Mimogrede naj povem, da so skoraj vsi razstavljeni modeli ribiških bark in ladij v tem muzeju njegovo delo. V dveurnih srečanjih enkrat tedensko so se člani krožka pod vodstvom mojstra Poldeta, »zdravnika za bolan in polomljen les«, v sproščenem ozračju in med prijateljskim klepetom naučili marsikaj: kako predmet razstaviti, kako ga očistiti in pobrusiti, kako pajcati, barvati, polirati in lakirati. Nekatere predmete je bilo treba le premazati s šelakom, ki prvotno barvo osveži in zaščiti. Na drugih so zbledele okraske na novopozlatili z zlato bronzo. Naučili so se tudi zahtevnejših del, na primer nadomestiti furnir, ki je odstopil, ali mizarško dopolniti lesene izdelke. Pa tudi, kako popraviti poškodovane lakirane površine, odpraviti črve, kako očistiti kamen in kako zamenjati barvo predmeta. Stare podloge iz žime, ki se je skoraj ne da več dobiti, so nadomestili s podlogo iz morske trave, obloge iz blaga pa zamenjali z novim blagom. Polde je povedal, da se rjo s kovinskih predmetov najlaže odstrani z rahlimi udarci s kladivcem in kovinsko krtačo, nakar sledi premaz s ferosanom, barvanje, cinkanje ...

V delavnici je bilo vedno živahno, dišalo je po smoli in špiritu, s katerim so predmete čistili, po lesu, lakih in premazih. Slišalo se je udarjanje s kladivcem, »šmirglanje«, žaganje, vrtanje in veselo klepetanje. Polde je poleg vsega znanja, ki jim ga je nesebično in potrpežljivo predajal, svoje »Bruse« naučil predvsem, da ima vsak, še tako slabo ohranjen predmet, svojo vrednost. Čeprav je bilo na začetku težko verjeti, da se da obnoviti tudi klavrn, skoraj uničen kos pohištva, ves črviv in umazan, prašen, polomljen in zbledel, so ob koncu vendar lahko vsi ugotovili, da se da z znanjem rešiti tudi najbolj obupne primerke. Ob delu so spoznavali tudi izvor predmetov in njihovo prvotno namembnost. Člani so zadovoljni ugotavljali,

da so se na teh torkovih delovnih srečanjih veliko naučili, ena od udeleženk pa je zapisala: »Ko sedaj vidim popravljene predmete, sem vesela, ker prepoznam tehniko popravila, opazim, ali je delo dobro opravljeno, po sijaju površine razbiram, s kakšnim materialom je bila površina obdelana.« Člani so, če je bilo treba, priskočili na pomoč tudi drug drugemu: tako je upokojeni ključavničar eni od udeleženk za zapleteno ključavnico na leseni šatulji ročno izdelal ključek, kakršnih ne delajo več, drugi pa za predmet iz petdesetih let kovinsko držalo iz medenine. Ko je nekdo končal eno fazo obdelave svojega kosa in čakal na nadaljnja navodila, je brž pobrusil še kaj pri sosedu.

Vsi ti obnovljeni predmeti zdaj krasijo njihove domove in s seboj v sodobna stanovanja prinašajo duh preteklosti ali, kakor se je izrazila članica krožka o starem, bogato izrezljanem stolu, ki bi nekoč skoraj že letel na ogenj: »Veliko modernega pohištva je povozila moda. Naš stol pa je vedno tu. Pogled nanj je prijeten. Pravimo, da ima dušo.«

Člane krožka, med katerimi so bili uslužbenci, upokojenci, mladi brez dela, je tako družila predvsem ljubezen do starin. S spoštljivim odnosom do tovrstne materialne dediščine so uspeli v krožku ohraniti del preteklosti, predmete, ki jih povezujejo z njihovimi predniki, dedki in babicami, na katere jih vežejo spomini in topla čustva. »Vsak kos, ki smo ga uspeli obnoviti, nas je še bolj povezal z našimi predniki in nas osrečil,« je zapisala ena od članic. Nekaj teh kosov so rešili iz smetnjakov, ali so jih pridobili kako drugače; kjer so viri o izvoru ali prejšnjem lastniku predmeta skopi, nastopi domišljija, ki spleta o tako najdenih predmetih svoje, prav poetične zgodbe. Tako pravi ena od udeleženk: »Jaz sem s seboj prinesla malo skrinjico, v kateri so bila morda nekoč zaklenjena zaupna pisma, in veliko skrinjico, v katero je spravil svoje stvari mornar, ko je plul po širnih morjih. V času elektronske pošte in izgubljene letalske prtljage vse redkeje pustimo domišljiji prosto pot, zato mi ob tej priložnosti ugaja misel na to, da sem obnovila mornarjevo skrinjo in skrinjico, v katero je pisma položila njegova izbranka.« Lepo je svoja razmišljanja ob restavratorskem delu opisal tudi mlad udeleženec delavnice: »Ne zavedamo se velikega zaklada, ki nam leži pred nosom. To je naša kulturna in naravna dediščina. To je vse tisto, kar smo podedovali od rodov pred nami: materialne in duhovne dobrine. Dediščina poskrbi za našo dušo, bogati naše življenje. Dediščina živi in raste z nami, če jo znamo pravilno negovati, in nekoč jo bodo podedovali naši otroci. Navdihuje nas pri ustvarjanju kakovosti našega vsakdanjega življenja. Ohranjajmo jo in skušajmo se iz nje kaj naučiti.«

Ob zaključku obeh študijskih krožkov so člani izdali lično brošuro, v katero so zapisali svoje vtise ob opravljenem delu, zahvale, spomine, mnenja in načrte. Brošura je opremljena s fotografijami, ki prikazujejo utrinke z delavnic.

Pa ne samo to: najpomembneje je, da so z delom krožka seznanili tudi javnost, predvsem prebivalce mesta Piran. Devetega maja 2003 so namreč odprli že drugo razstavo obnovljenih predmetov v Studio galeriji Gasspar, kjer je bil nekoč El cine piccio ali stari kino, ki se ga mnogi še spominjajo. Razstava teh

predmetov je lepo dopolnila fotografsko razstavo piranskega fotografa, ljubiteljskega zgodovinarja in pisca turističnih vodičev, sicer pa inženirja elektronike, Slobodana Simića Simeta, z naslovom Pirančani. Sto portretov mladih in starih Pirančanov na velikem, podolgovatem formatu je tako zvedavo gledalo in občudovalo vse tiste dragocene starinske predmete, ki so jih krožkarji s toliko ljubezni in predanega dela ohranili zase in za zanamce. Odprtje razstave, ki je še dolgo odmevala v domačem mestu in drugod, pa je bila pravi kulturni in družabni dogodek; udeležilo se ga je ogromno obiskovalcev in ljubiteljev starin, tako da so morali nekateri na ogled čakati kar na ulici.

Člani so tako izpolnili svoje želje in hrepenenja, obenem pa tudi vsa načela in kriterije za uspešen študijski krožek, kakor jih zahteva Andragoški center Slovenije: enakopravnost in demokratičnost, sproščenost, sodelovanje in prijateljstvo, kontinuiranost, aktivno udeležbo vsakega posameznika, dejavno vplivanje na okolje. Mentorica Natalija Planinc je povedala, da so člani v krožku »dosegli pomembne cilje neformalnega učenja in druženja, kakovostno preživljali prosti čas, razvijali pripadnost lokalnemu okolju, prispevali k uveljavitvi vseživljenjskega učenja, ozaveščali in razvijali občutljivost za dediščino in stkali pristne in tople medsebojne odnose.«

To pa še ni konec te »šmirglarske« zgodbe. Posledica razstave je bila povečano zanimanje meščanov za dediščino. Oblikovali so se novi restavratorski krožki. Ker so posamezniki izrazili željo po stalnejšem strokovnem delovanju, so se začele priprave na ustanovitev društva. Novoustanovljeno Društvo ljubiteljev kulturne in naravne dediščine ANBOT, kar v istrskem dialektu pomeni »nekoč, enkrat«, je svoje prostore našlo v zapuščenem praznem skladišču v Župančičevi ulici, ki ga je odkupil in brezplačno dal na razpolago galerist Gašpar Mišič. Spoznal je namreč, kako pomembno je njihovo delo za ohranjanje dediščine in krepitev kulturne identitete tega turističnega kraja. Financiral je tudi prenovo prostora, v katero sta svoje znanje in delo prostovoljno vložila še zidar Savo Radič in elektroinstalater Janez Šabec. Odprtje prostora, v katerem je sedaj sedež društva in delavnica, je tistega poletnega večera prav tako pritegnilo veliko obiskovalcev in dogodek se je razvil v pravo poulično mediteransko zabavo.

Sedaj ima vsak član društva svoj ključ in lahko pride delat ob kateri koli uri, še vedno pa se tudi redno srečujejo. Mojster Polde je v delavnici skoraj vsak dan, saj ima kljub letom in tresočim rokam vedno polno dela. Mimoidoči lahko vstopijo in vprašajo za strokovni nasvet, ali pa le pasejo firbec in poklepetajo. Razstavljenе predmete si skozi velika zastekljena okna brez polknic lahko ogledujejo tudi ponoči, saj v delavnici vedno brli stara namizna lučka. Tu so stara, a res mogočna lajna, podobna veliki omari z nešteti mizarškimi detajli, mize, stoli, naslonjači, police in še marsikaj, kar čaka na skrbne roke predanih ljubiteljev. Le kak mesec ali dva po odprtju tega prostora je par korakov naprej svojo »stekleno« galerijo odprla piranska slikarka in restavratorka Mira Ličen Krmpotič. V njej razstavlja svoja dela v steklu in oljna platna. Tu iz gline ustvarja čudovite keramične delfine, ribe in druge morske živali, ovce, krave, bivole in pastirje ter svetopisemske osebe

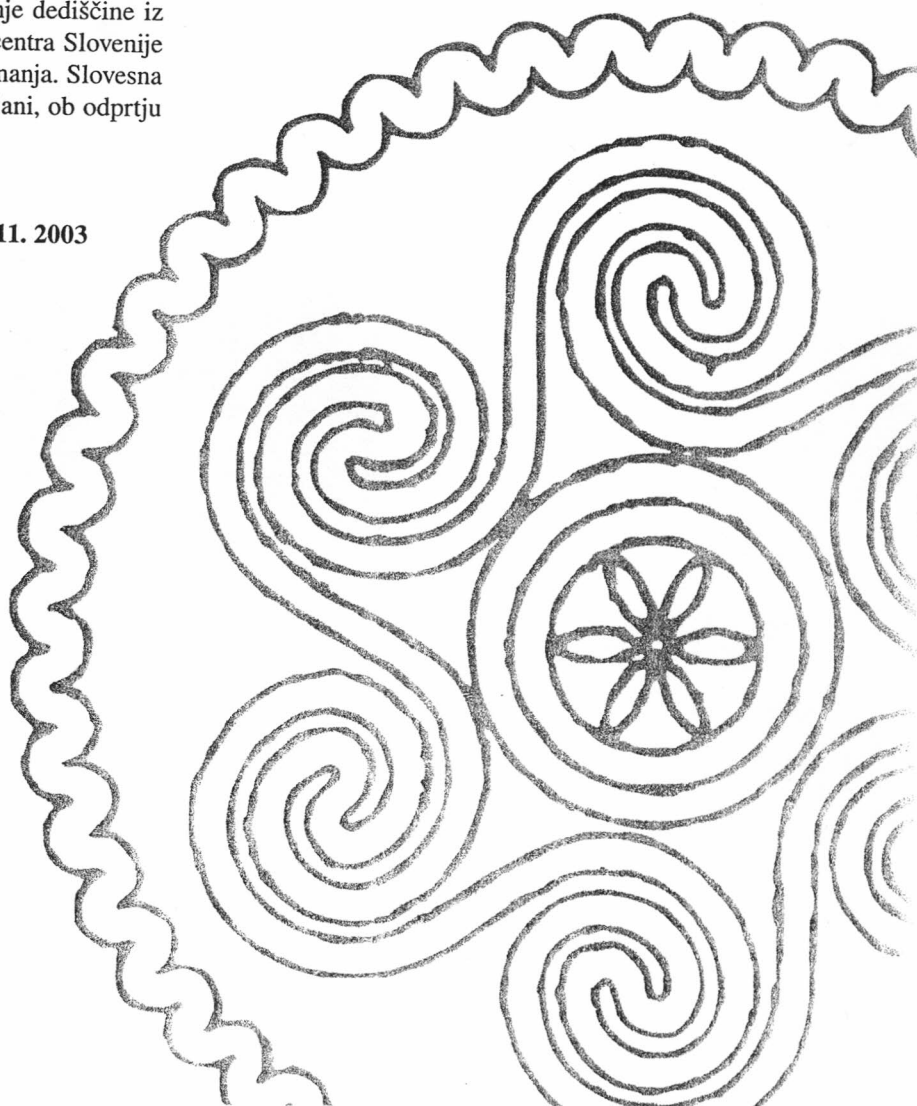
tudi njena mlada nepalska hči Sapana Gandharb. Še malo kasneje so se starinski predmeti pojavili tudi v kleti sosednje stavbe: skozi steklena vrata je videti leseno, sveže pobrušeno omaro, ki čaka na nadaljnjo obdelavo, stara, ročno poslikana glasbila, stare stole in omarice ... Župančičeva ulica je v tem poletju oživila in vse te nove izložbe delavnic in ateljejev dajejo mestu poseben čar in nov utrip.

Člani društva ANBOT se želijo tesneje povezati z društvom Prijatelji zakladov svetega Jurija, ki deluje v Piranu že nekaj let, in poleg drugih načrtovanih dejavnosti trenutno skrbi predvsem za sakralno dediščino, pa tudi z društvom Mediteraneo iz Izole, ki se ukvarja predvsem z arhitekturno dediščino. Načrtujejo različna predavanja, razmišljajo pa tudi o ustanovitvi oddelka Šole za restavratorstvo.

Vsak od nas prav gotovo pozna antropologinjo Margaret Mead; njena misel, ki bi jo rada navedla na zaključku tega poročila, pa je nemara manj znana, a morda najprimernejša v tem trenutku: »Nikoli ne dvomi o tem, da zmore majhna skupina predanih ljudi spremeniti svet; pravzaprav je edino to sploh kdaj kaj spremenilo.« Mentorica študijskih krožkov Natalija Planinc in člani ŠK Ohranjanje dediščine in Odgovorneje do dediščine pa so živ dokaz za to, da trditev znane popotnice in raziskovalke tudi danes še kako drži.

Za konec pa še tole: študijski krožek Ohranjanje dediščine iz Pirana je letos dobil priznanje Andragoškega centra Slovenije za izjemne učne uspehe in bogatitev lastnega znanja. Slovesna podelitev priznanj ACS bo 15. oktobra v Ljubljani, ob odprtju Tedna vseživljenjskega učenja.

Datum prejema prispevka v uredništvo: 19. 11. 2003

Pismenost odraslih

Delo in znanje z roko v roki

Pismenost odraslih je najpomembnejša za uspeh v zasebnem in poklicnem življenju. Le če si želimo in znamo pridobiti novo znanje, bomo lahko sledili hitrim spremembam, se premišljeno odločali, se primerno odzivali na nove potrebe na delovnem mestu ter poklicno in osebno napredovali.

Mednarodna raziskava pismenosti odraslih, v kateri je sodelovala tudi Slovenija, je pokazala, da razmere v Sloveniji zbuja skrb, pravi vodja oddelka zviševanja pismenosti in izobrazbene ravni odraslih v Andragoškem centru Slovenije, mag. Ester Možina. Od 65 do 70 odstotkov odraslega prebivalstva v Sloveniji nima zadostnega temeljnega znanja in spretnosti za ravnanje z informacijami, ki jih imajo različne vrste besedil, obrazci in slikovno prikazani podatki, ter za uporabo računskih spretnosti v vsakdanjih okoliščinah. To pomeni, da ima večina odraslega prebivalstva težave pri pisanju kratkih sporočil, prošenj za socialno pomoč ali posojilo in daljših besedil, pri branju časopisov, obrazcev, uradnih obvestil, navodil za uporabo zdravil in drugih navodil, pri iskanju informacij na vozniških redih, v telefonskem imeniku, na zemljevidih, pri računanju porabljenega denarja ob nakupih, razumevanju popustov, računanju površin, odstotkov, deviznega tečaja ... »Med drugim starši z nižjo stopnjo pismenosti lahko otrokom pomagajo le do tretjega razreda osnovne šole,« je poudarila mag. Ester Možina.

V Sloveniji je najpomembnejši dejavnik pismenosti odraslih dosežena stopnja izobrazbe. »Podatek, da v Sloveniji 75 odstotkov ljudi konča srednjo šolo, zavaja, vsaj kar zadeva pismenost. Razlike v pisnih spretnostih med tistimi, ki so se šolali vsaj 12 let, in tistimi, ki so končali krajše srednješolske programe ali le osnovno šolo, so zelo velike,« je povedala mag. Ester Možina. Izobrazbena sestava

v Sloveniji se izboljšuje, toda počasi, za leto dni na vsako desetletje.

Toda formalna izobrazba ni edino merilo pismenosti odraslih in ne edino sredstvo za negovanje in širjenje pisnih spretnosti. Na to kaže tudi primerjava z drugimi državami, saj se Slovenija po izobrazbeni sestavi uvršča nad meddržavno povprečje, medtem ko smo po meritvah pismenosti odraslega prebivalstva pod povprečjem. »Zelo pomembni dejavniki so tudi vpliv družine, interakcij v družini in izobrazbe staršev, izobraževanje v odra-

Učenje v pisarnah

Najvišjo raven pismenosti po izsledkih mednarodne raziskave dosegajo v tistih sektorjih, kjer so v zadnjih dveh desetletjih dosegli največjo rast zaposlenih, torej v finančnih in poslovnih storitvah, izobraževanju in javni upravi. Višjo raven pismenosti večinoma dosegajo visoki uradniki, menedžerji, strokovnjaki in tehniki. Drugače pa je raven pismenosti povezana z vrsto dela: v prednosti so tisti zaposleni, ki pri svojem delu opravljajo različne dejavnosti, povezane z branjem, pisanjem in računanjem.

sli dobi in delo, ki ga opravlja posameznik,« je pojasnila mag. Ester Možina. V Skandinaviji, ki je v svetovnem merilu spredaj po stopnji pismenosti odraslega prebivalstva, se zavedajo, da imajo lahko nekakovostno družinsko okolje, pomanjkanje komuniciranja med družinskimi člani in nizka izobrazba staršev negativne posledice, zato jih skušajo omiliti v okviru šolanja. Natančno spremljajo osip ter za vsakega šolarja, ki zapusti šolanje, pripravijo program pomoči in ponovne vključitve v izobraževanje. Uspešno spodbujajo tudi formalno in neformalno izobraževanje odraslih. Kot pravi mag. Ester Možina, se je v mednarodni raziskavi o pismenosti odraslih pokazalo, da se je v

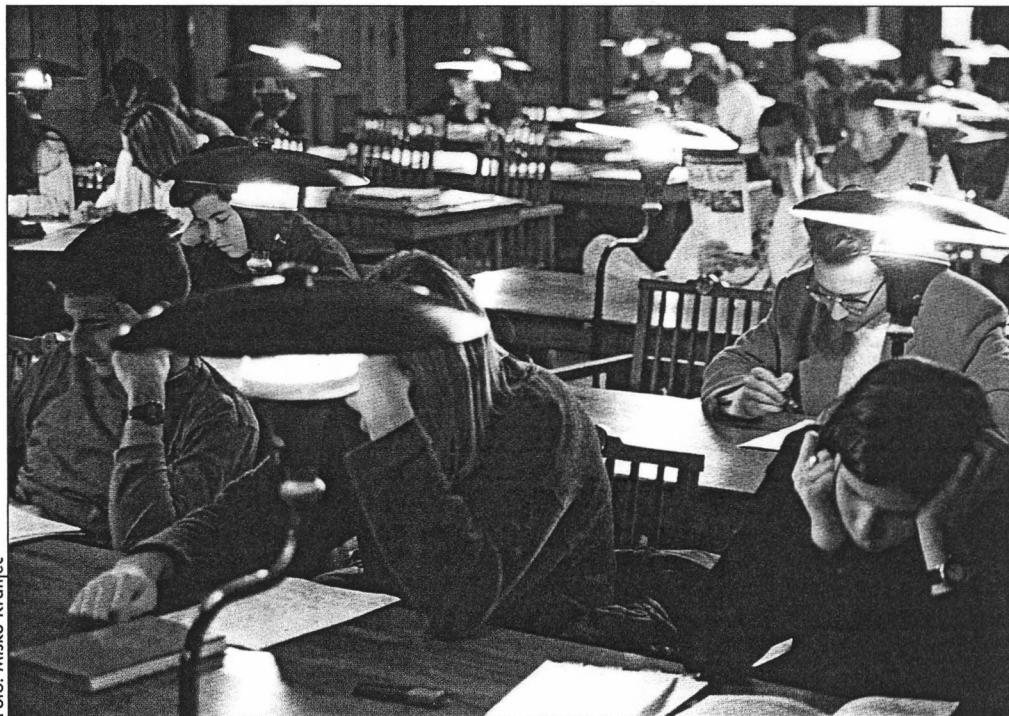

Foto: Miško Kranjec

Tajnica

Izobraževanje v polovici organizacij

V letu 1999, ko je statistični urad opravil raziskavo o izobraževanju odraslih, je od 6.500 organizacij, ki so jih vključili v raziskavo, 56 odstotkov zagotavljalo izobraževanje in usposabljanje zaposlenih. V teh organizacijah se je izobraževanja udeležilo 43 odstotkov zaposlenih ali 191 tisoč ljudi. V povprečju so te organizacije namenile za izobraževanje nekaj manj kot 28 plačanih ur na zaposlenega, skupni stroški izobraževanja pa so v povprečju dosegali 27 tisoč tolarjev na zaposlenega ali 64 tisoč tolarjev na udeleženca izobraževanja.

Na ministrstvu za delo so povedali, da je med gospodarskimi dejavnostmi največji delež zaposlenih, ki so vključeni v izobraževanje in usposabljanje, v rudarstvu (64 odstotkov), v prometu, skladiščenju in zvezah (48 odstotkov) ter v predelovalni industriji (44 odstotkov), najmanj dostopno pa je v kmetijstvu in gradbeništvu. V javnih storitvah se izobražuje največ zaposlenih v izobraževanju (66 odstotkov), v javni upravi in socialnem zavarovanju se izobražuje 47 odstotkov zaposlenih, v zdravstvu pa 40,5 odstotka. Število zaposlenih, ki so vključeni v izobraževanje, se povečuje s številom zaposlenih v organizaciji.

Skandinaviji v letu dni pred raziskavo izobraževala polovica odraslih, v Sloveniji pa le 31 odstotkov. V neki drugi raziskavi, v kateri so spraševali o izobraževanju v mesecu dni pred raziskavo, so ugotovili, da se je v tem času izobraževala petina Skandinavcev in le osem odstotkov Slovencev. »Izobraževanje v odrasli dobi, tudi če na delovnem mestu in mimogrede, je izredno pomembno, saj moramo pisne spretnosti stalno negovati, utrjevati in širiti. So kot mišice, ki zakrnijo, če jih ne uporabljamo, s pogostejšo uporabo pa se krepijo,« pravi mag. Ester Možina. Na pismenost posredno vpliva tudi življenjska raven, saj je treba večino izobraževalnih programov plačati, premožni pa lahko kupijo tudi več knjig in periodičnega tiska.

Pismenost odraslih je močno povezana z njihovo zaposljivostjo in možnostjo napredovanja. Odrasli na nižjih ravneh

pismenosti so pogosteje brezposelni, večja verjetnost je, da bodo zaposleni pri nezahtevnih delih in da bo njihov osebni dohodek nižji. »Raziskave kažejo, da je za ustrezno zaposlitev potrebna dokončana najmanj srednja šola, vse pogosteje pa izobrazba še višje ravni. Hitro spreminjajoče se razmere na trgu dela, ki nastajajo zaradi tehnološkega razvoja in strukturnih sprememb, zahtevajo tudi stalno dodatno usposabljanje in prilagajanje delavcev,« menijo na ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve. Potrebe po višji izobrazbi čutijo tudi na zavodu za zaposlovanje, zato spodbujajo mlade in odrasle, da dokončajo osnovno šolo, in če se le da, formalno izobraževanje še nadaljujejo.

Toda formalna izobrazba za poklicno uspešnost ni dovolj, pomembna je tudi splošna razgledanost, prilagodljivost, hitrost odzivanja na spremembe, odnos do novega znanja ... Že pri iskanju zaposlitve je pomembno, ali iskalec prepozna pomembne vire informacij ali ne, ali zna predstaviti sebe in svoje izkušnje ustrezno, ali se zna primerno izraziti na pogovoru, se pogajati za plačo, se izogniti neprijetnim vprašanjem in podobno. V tujini se to, pravi vodja oddelka za zaposlovanje v ljubljanski območni službi zavoda za zaposlovanje, Andreja Sever, mladi učijo že pri šolskih predmetih, v Sloveniji pa imajo celo študenti težave s pisanjem prošnje. Prošnja je lahko pomemben kazalec pismenosti prosilca; velika razlika je, če napišejo prošnjo po obrazcu, ki so ga našli v nekem priročniku, in nato vsem

morebitnim delodajalcem pošljejo enako besedilo, ali pa v prošnji pokažejo samosvojest in samostojnost, nakažejo, da poznajo potrebe delodajalca, in se predstavi v taki luči, da ustrezajo tem potrebam.

Kot pravi mag. Ester Možina, gresta delo in pismenost lahko z roko v roki: zaradi delovnih potreb se naučimo česa novega, novo znanje pa nas lahko pripelje do zahtevnejšega delovnega mesta. V podjetjih, v katerih vsako leto uvajajo nove izdelke in tehnologijo, se morajo zaposleni stalno izobraževati, da ohranijo delovno mesto, izobraziti se morajo tudi tisti, katerih prvotni poklici ali del poklicnih spretnosti izginja. »Nekateri ljudje pridejo v konflikt s svojim poklicem ali delovnim mestom in hočejo delati kaj drugega. Pri tem jim bo zelo pomagalo znanje, ki so si ga pridobili v formalnem izobraževanju, pa tudi vse tiste spretnosti in znanje, ki so si jih nabrali na delovnem mestu, in še sposobnosti, ki so si jih pridobili iz hobija, iz prejšnjih izkušenj ali iz izobraževalnih programov, ki so se jih udeležili zaradi zasebnega zanimanja,« je poudarila Andreja Sever. Kroženje med različnimi delovnimi mesti in celo različnimi poklici je postalo običajno. Po podatkih iz ZDA se bo sedanja zaposlena generacija morala v življenju prekvalificirati kar petkrat, čeprav to ne pomeni vedno formalne pridobitve novega poklica, ampak tudi manjše spremembe. Aktivni prebivalec potuje z enega na drugo delovno mesto, napreduje, zamenja delodajalca ali poišče službo v drugi gospodarski

Različni pogledi na učenje in izobraževanje

Izraza vseživljenjsko izobraževanje (VŽI) in vseživljenjsko učenje (VŽU) sta čedalje pogostejša v najrazličnejših kontekstih. Njun pomen dostikrat ni povsem jasen. Nekateri strokovnjaki menijo, da je treba biti pozoren na razlikovanje v pomenu in uporabi obeh pojmov, drugi pa mislijo, da bi se bilo bolj smiselno posvetiti aktivnostim v VŽI in VŽU.

Dr. Zdenko Medveš je med tistimi strokovnjaki, ki menijo, da je definiranje pojmov nujno, ker je od njih odvisen naš odnos do strategij. Profesor na Filozofski fakulteti v Ljubljani na pojma izobraževanje in učenje gleda z zgodovinskega vidika. Meni, da je pojem izobraževanje nekdanj nadomeščal pojem šolanje, kas-

neje pa je postal poimenovanje za oblikovanje mladega rodu. Zdaj pojem izobraževanje po mnenju dr. Zdenka Medveša pomeni celostno dejavnost, katere cilj je učlovečenje. Torej izobraževanje pojmuje kot socialno-normativni ciljni vidik. Pojem učenje je definiral kot proces, ki nam pomaga razložiti psihološke zakonitosti pridobivanja znanja ne glede na cilj in namen. Učenje pojmuje kot individualno-psihološki metodični vidik. Glede izraza vseživljenjsko pa meni, da to ni samo izobraževanje odraslih, kot menijo nekateri drugi strokovnjaki, ampak gre za izobraževanje v vseh obdobjih človekovega življenja.

Profesorica pedagoške psihologije na omenjeni fakulteti dr. Barica Marentič - Požarnik meni, da je bistveno, kako posameznik doživlja in pojmuje učenje, ali

dejavnosti, s seboj pa prenaša tako imenovane prenosljive spretnosti in lastnosti – več jih ima, večja je njegova poklicna do-
ta.

Za osnovno opismenjevanje prebivalstva in brezposelne skrbijo šolsko in delovno ministrstvo ter zavod za zaposlovanje, za sprotno izobraževanje zaposlenih pa bi morali vsaj delno poskrbeti delodajalci. »Izobraževanje in usposabljanje zaposlenih ne pomeni le nižjega stroška kot odpuščanje in zaposlovanje novega delavca, ampak lahko pomembno pripomore k večji produktivnosti in konkurenčnosti podjetja,« so prepričani na ministrstvu za delo. Poleg tega, dodaja mag. Ester Možina, zviševanje pismenosti zmanjšuje število izostankov z dela in delovnih nesreč. Toda v podjetjih se, kot kaže, tega le delno zavedajo. Mag. Ester Možina pravi, da so nekoč ustaljene službe za izobraževanje zaposlenih v podjetjih v kriznih prvih letih po osamosvojitvi množično ukinjali in jih šele zdaj na novo uvajajo. »Delodajalci veliko vlagajo v izobraževanje vodstvenega kadra, neprimerno manj pa v izobraževanje tistih, ki opravljajo manj zahtevna dela. Tu bi morala vskočiti država in zagotoviti tudi izobraževanje teh delavcev, na primer z davčnimi olajšavami za podjetja,« meni mag. Ester Možina. To je velika napaka: človek, ki je že visoko izobražen, razume pomen stalnega izobraževanja in bo za to sam poskrbel, slabše izobražen in pismen človek pa se tega manj zaveda, zato ga je treba k temu bolj spodbujati.

Katja Goljevšček

je zanj to pozitivna ali negativna izkušnja. Ko govorimo o učenju, moramo misliti tudi na načrtovanje, izpeljevanje in vrednotenje procesa učenja. Z razvojem tehnologije pa se vse bolj uveljavlja pojem VŽU. Zato mora učenje postati čimbolj čustveno, samostojno, socialno, družbeno, sodelovalno in zunajšolsko.

Andragoginja dr. Ana Krajnc govori o učenju kot procesu, ki poteka vse življenje že od prazgodovine naprej, o izobraževanju pa kot o načinu življenja, ki od nas zahteva, da smo dovzetni za spremembe. Opozarja, da se je za VŽI treba izuriti, to pomeni naučiti se (samostojno) učiti. Posameznik mora torej biti motiviran, da se odloči za izobraževanje. Krajncjeva uvršča razlikovanje med VŽI in VŽU na prehod med industrijsko in informacijsko družbo. Informacijska do-

Vseživljenjsko izobraževanje

Vrednota in nuja

Sodoben posameznik je odprt za nova znanja, spremembe in drugačnosti, ki bodo vedno bolj vdiral v našo družbo in od nas zahtevali, da jih sprejmemo.

Sodobna družba je drugačna, kot je bila v času naših prednikov, je tehnološko, ekonomsko, kulturno in socialno postmoderna. Mešanje svetovnih kultur, jezikov, etničnih skupin ter vplivanje svetovnega gospodarstva in politike na vse države sveta pri posamezniku ustvarjajo občutek nenehnega pritiska in nadzora nad njim ter njegovim vedenjem v družbi. Od posameznika zahtevajo znanje, kakovost, sodelovanje ter veliko drugih, predvsem pozitivnih lastnosti, s katerimi bo v družbi lahko deloval in obstal.

Ker nastajajo celotne spremembe na vseh področjih, ravneh in v vseh institucijah, si mora družba prizadevati, da po-

ba je doba naglih sprememb, zato ne moremo več pričakovati, da bo nekoga življenje samo izučilo. Tak način učenja je prepočasen.

Nemški andragog **Günther Dohmen** definira pojma učenja in izobraževanja glede na mesto in vlogo subjekta v njiju. Po njegovem učenje postavlja v ospredje posameznika, temelji torej na njegovih potrebah in lastni dejavnosti. Poteka vsepovsod ter v vseh okoliščinah, ob vseh priložnostih in z vsemi vsebinami, ki se prepletajo in niso načrtno usmerjene. Postalo je del življenja. Pri izobraževanju pa sta vloga in dejavnost posameznika določena od zunaj. V ospredju je pridobivanje znanja, spretnosti in navad, ki so usmerjeni, organizirani in opredeljeni s ciljem.

T. G.

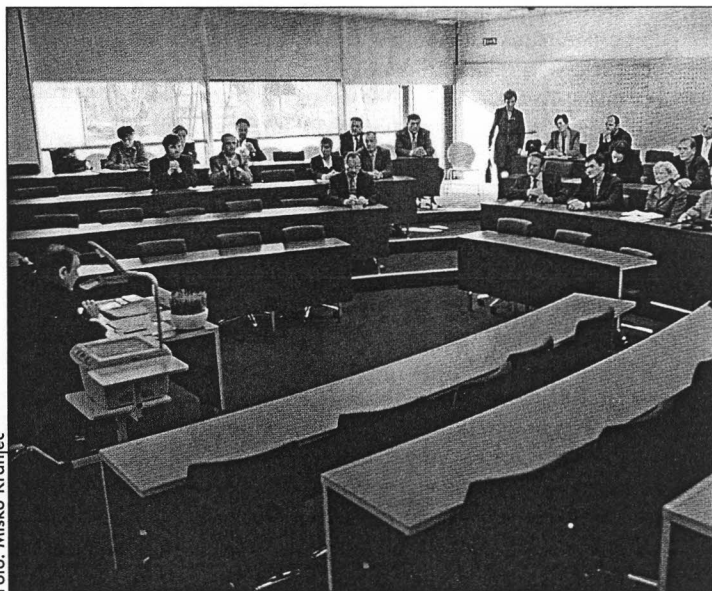

Foto: Miško Kranjec

skrbi za spremembe v miselnosti in vrednotah, za katere ljudje živijo. Družba se ne ukvarja več s tem, ali so posamezniku zagotovljene najnujnejše življenjske potrebe, ampak je to prepustila posamezniku, hkrati pa mu je naložila tudi skrb in odgovornost za sočloveka. Za takšne dolžnosti pa človek potrebuje znanje. Spremembe v družbi so prinesle novo potrebo po vseživljenjskem izobraževanju (VŽI).

Potreba po VŽI pomeni, da se po končanem formalnem šolanju ljudje nikakor ne bomo nehali učiti in izobraževati, ampak ravno nasprotno. V času formalnega šolanja si bomo pridobili znanja, ki jih bomo v življenju širili, specializirali in delili z drugimi. Odprti bomo za nova znanja, spremembe in drugačnosti, ki bodo čedalje bolj vdiral v našo družbo in od nas zahtevali, da jih sprejmemo in se z njimi poenotimo.

Razumevanje VŽI pomeni za ljudi spremeniti mišljenje o sebi, okolici in družbi, pomeni vrednotam, ki so nam

Kako plačati izobraževanje

Prepuščeni sami sebi

Brezplačni so le programi izobraževanja, ki so namenjeni brezposelnim, vsi drugi pa se morajo znajti sami.

Slovenska vlada je pred nekaj leti v državnem razvojnem programu do leta 2006 kot razvojno vizijo zapisala, da želi biti Slovenija »na znanju temelječa družba«. Marsikdo bi pričakoval, da bo skladno s tako vizijo država izobraževanje prebivalcev spodbujala tudi z denarno pomočjo posameznikom ali subvencioniranjem programov, vendar je to le delno res.

Brezplačni so predvsem programi, ki so namenjeni brezposelnim. Mag. Jože Miklavc, državni podsekretar pri ministertvu za šolstvo, znanost in šport, je povedal, da se ti lahko brezplačno izobražujejo v programih *Most do izobrazbe* in *Be-*

remo in pišemo skupaj (cilj obeh programov je izboljšanje pisnih spretnosti) ter v programih *Osnovna šola za odrasle* in *Projektno učenje za mlajše odrasle*. Po programu 10.000, ki ga izvajata šolsko ministertvo in zavod za zaposlovanje, lahko brezposelni brezplačno pridobijo vse stopnje formalne izobrazbe, na zavodu pa jim je na voljo še brezplačna učna pomoč. Brezplačni so tudi, je povedala vodja oddelka za zaposlovanje v ljubljanski območni službi zavoda za zaposlovanje Andreja Sever, delavnice *Get work*, namenjene predvsem študentom, ki iščejo delo, in klubi za iskanje zaposlitve, v katerih se udeleženci učijo iskati zaposlitev. Poleg

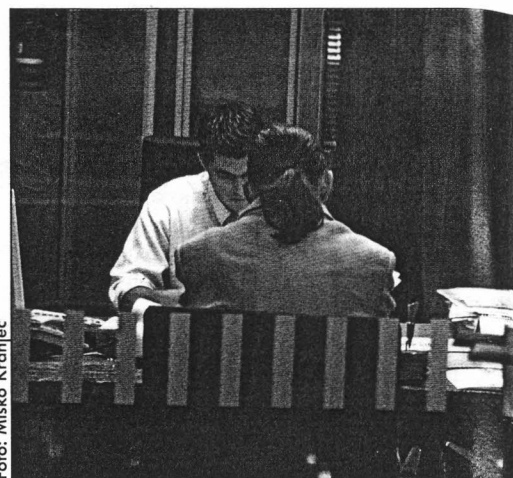

Foto: Miško Kranjec

tega je ministertvo za šolstvo v minulem šolskem letu povrnilo stroške opravljanja izpitov iz znanja tujih jezikov in slovenščine za tujce. »Od letos naprej bomo, upamo, lahko subvencionirali stroške šolanja večini odraslih, ki se bodo vključevali v izobraževanje za pridobitev poklicne, srednje strokovne ali srednje splošne izobrazbe in višje strokovne izobrazbe, ter tistim odraslim, ki bodo želeli pridobiti nacionalno poklicno kvalifikacijo,« je zatr dil mag. Jože Miklavc. Posameznikom naj bi kmalu začeli zagotavljati tudi neposredno denarno pomoč za pridobitev javno veljavne izobrazbe.

Zakaj ni zanimanja?

Najem posojila ali odplačevanje šolnine na obroke sta dva načina, ki omogočata lažje plačevanje stroškov študija. Ponekod, zlasti na fakultetah, pa plačevanja na obroke ne poznajo.

Visoka šolnina je za marsikoga nepremagljiva ovira na poti do novega znanja. Najhuje je pri vpisu na visoko šolo in fakulteto, ko je treba celotno šolnino za en letnik plačati ob vpisu v višji letnik. Tako je tudi na Fakulteti za upravo v Ljubljani. Ugodnejši način plačila pa ponujajo na dislociranih enotah, kjer na ljudskih univerzah ponujajo možnost obročnega plačevanja. Do informacij o načinu plačevanja šolnine smo zelo težko prišli na Fakulteti za organizacijske vede v Kranju, kjer so nas najprej napotili na tajništvo fakultete,

od tam na referat, z referata so nas hoteli usmeriti nazaj na tajništvo ali pa kar k dekanu. Na koncu so nam le povedali, da o možnosti za ugodno plačevanje šolnine še niso razmišljali. Za zdaj je še vedno tako, da je tudi za izredni študij in ne le za redni študij v Sloveniji veliko zanimanja, zato težave v zvezi s plačevanjem šolnine fakultet in visokih šol ne zanimajo. Drugače je v zasebnih izobraževalnih organizacijah, v katerih poteka višješolski ali visokošolski študij in kjer ponujajo študentom plačevanje šolnine na več obrokov.

Kaj pa posojilo za izobraževanje? V Abanki so nam povedali, da posebnih posojil za izobraževanje ne ponujajo. Drugače je v NLB, kjer lahko najamemo posojilo za izobraževanje in nakup literature. Ni namenjeno le izobraževanju otrok in mladine, ampak tudi odraslim. Prejme ga lahko vsakdo, kdor bi se rad izobraževal doma ali v tujini. Posojilo za izobraževanje so prvič ponudili že na začetku devetdesetih let, a ne zato, ker bi bilo povpraševanje po njem veliko, bolj zato, da so razširili ponudbo posojil.

Povprečen znesek posojila za študij znaša, kot ocenjuje Mateja Jan, toliko, kot znaša povprečna šolnina. Zlasti stroški visokošolskega in univerzitetnega študija so za nekatere študente previsoki. Ljudje najraje zaprosijo za toliko posojila, kolikor znaša povprečna šolnina za eno leto izobraževanja.

Pričakovali bi, da se bodo nekatere skupine ljudi raje odločile za najem posojila kot druge. Pri posojilu za izobraževanje pa ni tako. V NLB opažajo, da se

Tajnica

Šolsko ministrstvo sofinancira tudi nekatere programe, ki niso povezani s formalno izobrazbo. Takrat gre denar izvajalcem posameznih programov prek javnega razpisa, ti pa lahko nato določijo za izobraževalne programe nižje cene. Ministrstvo sofinancira študijske krožke, računalniško opismenjevanje odraslih, izobraževanje za aktivno državljanstvo, izobraževanje starejših odraslih, usposabljanje za potrebe manjšin ter usposabljanje in izobraževanje odraslih s posebnimi potrebami.

Pri izpolnjevanju vseh drugih želja po novem znanju in spretnostih pa bo posameznik še dolgo prepuščen predvsem sam sebi, saj mu za zdaj ob strani stojijo le banke z nekoliko ugodnejšimi obrestmi na posojila za izobraževanje. V tujini so vrste pomoči za izobraževanje že močno razširili. **Mag. Ester Možina**, vodja področja zviševanja pismenosti z izobrazbene ravni odraslih pri Andragoškem centru Slovenije, je omenila, da ponekod poznajo vavčerski sistem, uveljavlja pa se tudi namensko varčevanje. »Na papirju je za izobraževanje dolžen skrbeti tudi delodajalec, vendar je to v kolektivnih pogodbah nedodelano,« je še dodala.

K. G.

vse skupine približno enako odločajo za najem posojila. Kakšnih velikih razlik med različnimi ciljnim skupinami ni.

Posojilo lahko dobimo le na podlagi izstavljenega predračuna ali računa za šolnino. Banka denar nakaže izobraževalni organizaciji. Pogoji za najem posojila za izobraževanje so enaki kot pri drugih vrstah posojil. Posojiljemalec mora biti plačilno sposoben, redno zaposlen, zagotoviti mora zavarovanje posojila.

Zanimanje za izobraževanje je v Sloveniji iz dneva v dan večje, zato bi pričakovali tudi večje zanimanje za posojila. Vendar že na začetku, ko so to obliko posojila uvedli, po njem ni bilo veliko povpraševanja in tako je še danes. Je tako zaradi miselnosti ljudi, po kateri je najem posojila za nakup avtomobila nekaj povsem umevnega, posojilo za izobraževanje pa je nekaj nenavadnega?

Tanja Čelebič

Ugotavljanje kakovosti izobraževanja

Kaj smo se naučili?

Posameznik vrednoti kakovost izobraževalnega programa na podlagi svojih potreb in pričakovanj, pri tem pa ga najbolj zanimajo kakovost pridobljenega znanja in učinki izobraževanja.

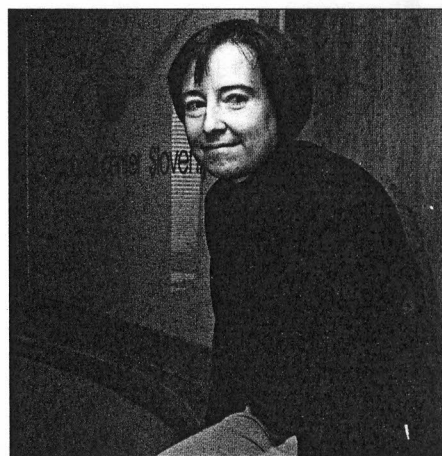
Omerjenju kakovosti izobraževalnih programov smo se pogovarjali z **mag. Tanjo Možina**, vodjo projekta Ponudimo odraslim kakovostno izobraževanje pri Andragoškem centru Slovenije.

Kateri vidiki kakovosti obstajajo?

O kakovosti lahko govorimo z vidika podjetja, ki zaposlenega pošlje na izobraževanje in pričakuje pozitivne učinke izobraževanja (ti so navadno povezani z višjo dodano vrednostjo na zaposlenega). V podjetjih običajno vrednotijo izobraževanje tako, da se vprašajo, ali so nova znanja praktična in uporabna ter ali jih lahko zaposleni vpeljejo v delovni proces. Zaposleni kakovost vrednoti drugače, glede na potrebe po svežem znanju in željo po boljšem opravljanju dela. Tretja raven je izobraževalna politika. Slovenija se je izrekla za družbo znanja in razprave o kakovosti so zato zelo aktualne.

Ali so končni učinki izobraževanja dovolj?

Ne, prav tako kot končni rezultat, ki se pokaže v kakovostnem znanju, je bistvena pomena tudi kakovost procesov, ki pripeljejo do rezultatov. William Edwards Deming, pionir razvoja gibanja za kakovost v svetu, poudarja pomen menedžmenta kakovosti. Demingov krog kakovosti vključuje štiri najpomembnejše sestavine: načrtuj, izpelji, preveri (ovrednoti) in ukrepaj (spremeni, dopolni, izboljšaj). Po Demingu je za doseganje dobrih rezultatov zelo pomembno, da premislimo in načrtujemo procese, ki naj pripeljejo do teh rezultatov. Ko govorimo o izobraževanju odraslih, je tako ključnega pomena premislek o tem, kako naj izobraževanje poteka,

mag. Tanja Možina

Foto: Irena Herak

da bo odraslim ustrezalo. Izhajati moramo iz značilnosti odraslih, ki vstopajo v izobraževanje, njihovih izobraževalnih potreb, pričakovanj. Premisliti moramo, kdaj odrasli najlaže obiskujejo predavanja, kakšni načini in metode dela jim najbolj ustrezajo, ali potrebujejo dodatno učno gradivo, kakšni načini informiranja in svetovanja so zanje najbolj ustrezni in podobno.

Kateri so glavni kazalniki kakovosti?

Daniel Stufflebeam je razčlenil več skupin dejavnikov kakovosti. Vstopni kazalniki pojasnijo kakovost začetnega dela z odraslimi v izobraževalni organizaciji. Udeleženec izobraževanja lahko kakovost analizira tako, da se vpraša, ali so mu ob začetku izobraževanja ponudili svetovanje in informiranje, ali so ga povprašali po prejšnjem znanju in njegovih izobraževalnih potrebah ter mu ponudili možnost dodatnega informiranja. Druga skupina kazalnikov so procesni dejavniki, s katerimi ugotavljamo, kakšna je kakovost izobraže-

valnega procesa in tudi, ali imajo udeleženci možnost vplivati na proces izobraževanja. Zanima nas tudi, ali je izobraževalna organizacija udeležencem ponudila, da prilagodi izobraževanje, tako da ga bodo lažje uskladili z delom. Če bi se udeležene izobraževanja rad usposobil za samostojno delo, nas zanima, ali je lahko aktiven pri izobraževanju, kako poteka izobraževanje, kakšna je komunikacija med učiteljem in udeleženci, ali da izobraževalna organizacija udeležencem gradivo za učenje, kakšne so možnosti za posvetovanje in učno pomoč. Vse naštetu so kazalniki kakovosti izobraževalne organizacije.

Kakšna je razlika med ugotavljanjem kakovosti v formalnem in neformalnem izobraževanju?

Pri formalnem izobraževanju so cilji in načini preverjanja znanja (ocene so lahko tudi eden od kazalnikov kakovosti) določeni že vnaprej, nemalokrat od zunaj in jih ne določa izvajalec izobraževanja. Posameznik in izobraževalna organizacija imata navadno malo možnosti za načrtovanje ciljev izobraževanja, več svobode ima izobraževalna organizacija pri načrtovanju izobraževalnega procesa. Čeprav v teh primerih ne more veliko vplivati na postopke zunanjega preverjanja znanja, je za izobraževalno organizacijo pomembno, da ima razvite postopke sprotne spremljanja kakovosti izobraževalnega procesa in njegovih učinkov. Drugače je pri neformalnem izobraževanju, kjer udeleženci največkrat aktivno sodelujejo pri določanju ciljev izobraževanja. Ponavadi se vključujejo tudi v načrtovanje izobraževalnega programa in vrednotenje kakovosti. Pri neformalnem učenju se poleg kazalnikov, kot sta kakovost znanja in javna veljavnost izobrazbe, merijo še drugi kazalniki, na primer druženje z udeleženci.

Kako pa naj bi vrednotili izobraževanje na daljavo?

V primerjavi s klasičnimi oblikami izobraževanja je pri izobraževanju na daljavo manj stikov z drugimi udeleženci izobraže-

Na kakovost izobraževanja posredno vplivajo tudi pogoji za izobraževanje, ki jih analiziramo s kontekstualnimi kazalniki. Ni važno le, ali je delodajalec napotil zaposlene na izobraževanje, ampak tudi, ali jim je omogočil pridobitev štipendije in olajšal delovne razmere med izobraževanjem.

Učitelj mora poznati ciljno skupino udeležencev in vedeti, s kakšnim delom se ukvarjajo, da jim lahko ustrezno prilagodi vaje in izbere prave praktične zglede. Učinke izobraževanja analiziramo na podlagi izstopnih kazalnikov ali kazalnikov učinkov. Vprašamo se, kakšna je kakovost pridobljenega znanja, ali je znanje aktualno in ali ga lahko takoj uporabimo. Če znanje ni neposredno uporabno, se odrasli hitro odvrnejo od izobraževanja.

vanja, veliko več je učenja prek spleta in samostojnega učenja. Pomembno je, kako je pripravljeno gradivo za samostojno uče-

Ozko in uporabno znanje

Odrasli imajo v izobraževanju drugačne potrebe kot otroci in mladostniki. Dober izobraževalni program je temu ustrezno prilagojen.

Pripravljačev programa za odrasle z izrazito nizko pismenostjo se mora zavedati, da je besednjak slušateljev verjetno omejen in da imajo lahko težave z logičnim razmišljanjem in abstraktnim mišljenjem. Nizko pismeni odrasli nimajo delovnih navad in ne razvite sposobnosti dolgotrajne zbranosti. Pogosto se učijo s poskušanjem: najprej morajo nekaj narediti, da lahko to opišejo, naštejejo in ozavestijo. Izobraževalni program mora upoštevati vse to, njegovi pripravljavci pa se morajo zavedati še nečesa, opozarjajo strokovnjaki: posameznika ne smejo izobraževati le ozko v znanju, za katero se je ravno takrat pokazala potreba, saj potrebuje splošno razgledanost. Niti ga ne smejo izobraževati za preproste poklice (na primer za lončarstvo), za katere na trgu dela ni zanimanja. Veliko bolj smiselno je človeka naučiti se učiti, mu pokazati, kako si lahko z različnimi viri pomaga, ter mu pomagati odkriti, kaj ga zanima in veseli.

Posebne potrebe imajo tudi brezposelni, ki se vključijo v izobraževalne programe, da bi lažje prišli do službe. Kot pravi vodja oddelka za zaposlovanje v ljubljanski območni službi zavoda za zaposlovanje Andreja Sever, imajo po eni strani lahko težave z iskanjem informacij, saj nekaterih virov (spremljanja gibanj v gospodarstvu) ne prepoznajo kot

nje, ali je prilagojeno za izobraževanje na spletu, kakšna je kakovost mentorjev in kako hitro se odzovejo na vprašanja udeležencev.

Kako ovrednotimo, koliko nam znanje, ki smo ga pridobili, pomaga pri delu?

Najprej določimo, kakšno znanje potrebujemo in pri katerih delovnih nalogah imamo težave, med izobraževanjem pa sproti preverjamo, ali nam daje tisto, kar smo potrebovali. Da bi lahko ovrednotili pridobljeno znanje, moramo določiti jasne in merljive cilje, seveda glede na to, kaj smo od izobraževanja sploh pričakovali.

Tanja Člebič

pomembnih, po drugi strani pa imajo težave tudi s samozavestjo. V različnih oblikah jim zato pomagajo naučiti se uporabljati pisne in elektronske vire informacij, s čimer jim delno tudi že pomagajo izboljšati samopodobo. Večstransko koristna je tudi pridobitev formalne izobrazbe, za katero zavod organizira učno pomoč in predstavitev posameznih poklicev ali delovnih mest. S formalno izobrazbo se brezposelnemu pokažejo nove objektivne možnosti za zaposlitev, tak človek pa med učenjem bolje spozna tudi sebe in se bolj ceni, to pa mu prav tako pomaga pri iskanju dela. V okviru zavoda za zaposlovanje se brezposelni naučijo tudi pisanja prošenj in nastopa na pogovoru za zaposlitev.

Izobraževanje za odrasle mora biti tudi sicer prilagojeno posebnim potrebam in značilnostim odraslih slušateljev, pa naj gre za pridobivanje novega znanja in spretnosti, potrebnih na delovnem mestu, ali za izobraževanje za osebnostno rast. Odrasli imajo navadno izkazujejo večjo motiviranost kot mladoletni šolarji, značilno pa je tudi, da natančno vedo, kaj od izobraževanja pričakujejo. Izobraženi odrasli slušatelji nimajo časa niti motiva za osvajanje široko zastavljenega programa (značilnega za osnovno in srednjo šolo), ampak hočejo pridobiti znanje na natanko določenem in navadno precej ozkem obranem področju. Namesto abstraktnega iščejo uporabno znanje, namesto avtoritativnega vodje izobraževanja, ki bi jih motiviral in discipliniral, pa predvsem usmeritev in pomoč.

K. G.

Brez spričevala težko do službe

*Prednost v socialnih vrednotah
Poudarek na poklicnih kvalifikacijah*

Ljubljana – V Sloveniji neformalno izobraževanje še ni tako razvito kot v nekaterih državah Evropske unije. Na ponedeljkovi okrogli mizi o neformalnem izobraževanju mladih in možnostih za zaposlitev – pripravil jo je Mladinski ceh (projekt Nefiks) v sodelovanju z Mladinskim svetom Slovenije – so poznavalci ugotovili, da bo pot do priznavanja različnih oblik neformalnega izobraževanja pri nas še trnova. Hkrati napovedujejo, da bodo sociokulturne vrednote, ki so v ospredju neformalnega izobraževanja, čedalje bolj zaželeni v delovnem okolju. Za zdaj pa delodajalci še vedno raje zaposlijo človeka s spričevalom kakor le s potrdilom, da se je udeležil neformalnega 'šolanja'.

Kljub nespodbudnemu stanju za tiste, ki se neformalno izobražujejo, strokovnjaki in izvajalci neformalnega učenja in usposabljanja za delo ne skrivajo optimizma. Prepričani so, da se bo neformalno izobraževanje med delodajalci v nekaj letih vendarle prijelo.

Morda imajo še najmanj možnosti za zaposlitev tisti mladi, ki so brez ustrezne izobrazbe, tudi če imajo neformalno znanje. Državni podsekretar na ministrstvu za delo **Gorazd Jenko** je navedel skrb zbujujoč

komisije na ministrstvu za delo. Zakon o NPK je bil sprejet že leta 2000, vendar so takšna preverjanja standardov znanja in delovnih izkušenj stekla šele v drugi polovici leta 2003. Do zdaj je, pravi Jenko, do certifikata o poklicni kvalifikaciji prišlo nekaj več kot deset posameznikov.

Na Andragoškem centru Slovenije (ACS) poudarjajo ob formalnem izobraževanju tudi pomembnost vseživljenjskega učenja, kamor sodi tudi neformalno izobraževanje.

Kaj je Nefiks? Društvo Mladinski ceh v sodelovanju z Uradom RS za mladino vodi projekt promocije in uveljavljanja neformalnega izobraževanja. Nefiks je knjižica (indeks) neformalnega izobraževanja, vanjo pa posameznik od 14. leta dalje zbira vsa neformalno pridobljena znanja in izkušnje na različnih področjih: neformalna izobraževanja, prostovoljno delo, aktivno delo v društvih in na posameznih projektih, udeležba na taborih. Nefiks omogoča sprotno pisanje življenjepisa, vzpodbuja k neformalnemu in vseživljenjskemu izobraževanju ter prostovoljnemu delu in z zbranimi vpisi mladim pomaga pri načrtovanju poklicne poti in povečuje možnosti za njihovo zaposlitev. Mladi, ki se zanimajo za neformalno izobraževanje, lahko več informacij najdejo na www.nefiks.net ali www.acs.si.

podatek o brezposelnosti mladih. V začetku leta 2003 je bilo v Sloveniji brezposelnih 26 odstotkov mladih do 26 let (vseh brez dela je bilo okoli 98.000). Po Jenkovih besedah je bilo leta 1995 še slabše; takrat jih je bilo med mladimi kar 32 odstotkov brez dela. Na ministrstvu za delo ugotavljajo, da je med mladimi brez službe največ tistih, ki nimajo primerne izobrazbe. Delež brezposelnih (podatek je iz leta 2001) v državah Evropske unije in OECD je v večini držav manjši; največji, blizu 30 odstotkov, je v Grčiji. Med državami, kjer je najmanj brezposelnih mladih (šest odstotkov ali več), so Nizozemska, Irška, Avstrija.

Na ministrstvu za delo ima prednost v nacionalnem akcijskem načrtu za prihodnost dvig zaposlenih med mladimi. V številne formalne in neformalne programe izobraževanja bodo vključili 60.000 udele-

Mladi in odrasli se v neformalnih oblikah najpogosteje učijo tujih jezikov in dela z računalnikom. Takšna znanja so čedalje bolj zaželena tudi pri delodajalcih. Dr. **Angelca Ivančič**, raziskovalka na ACS, ugotavlja, da ti še vedno veliko raje zaposlijo človeka s spričevalom kakor le s potrdilom neformalne izobrazbe.

Čeprav delodajalci čedalje bolj težijo k dobičku, pa se vedno bolj zavedajo tudi pomembnosti socialnih in kulturnih vrednot, ki jih mladi pridobijo v neformalnem izobraževanju. V Mladinskem svetu Slovenije so prepričani, da bi moralo formalnemu izobraževanju slediti še neformalno izobraževanje (kot dodatno usposabljanje), saj bi mladi s takšnim znanjem lažje prišli do službe. Delodajalci za zdaj še ne verjamejo, da je posameznik z neformalnim znanjem primerno usposobljen za delo.

žencev. Za te izobraževalne programe bodo porabili predvidoma tri milijarde tolarjev. Kakor je povedal Jenko, bo poudarek tudi na pridobivanju nacionalnih poklicnih kvalifikacij (NPK). Do njih bodo mladi in odrasli lahko prišli z dokazovanjem znanja in kompetenc ne glede na to, ali so končali srednje šolanje. Njihovo znanje preverjajo posebne

Neformalno izobraževanje je najbolj cenjeno v anglosaksonskih državah, kjer nimajo uveljavljenega poklicnega šolanja. Na Norveškem, Nizozemskem in v Franciji pa najbolj cenijo poklicne kompetence in delovne izkušnje, ki jih delavci pridobijo v praksi. Zato so neformalne oblike izobraževanja manj upoštevane.

Aleš Čakš

O vlogi in možnostih neformalnega izobraževanja za povečanje zaposljivosti mladih

Odnos delodajalcev do neformalnih znanj in izkušenj

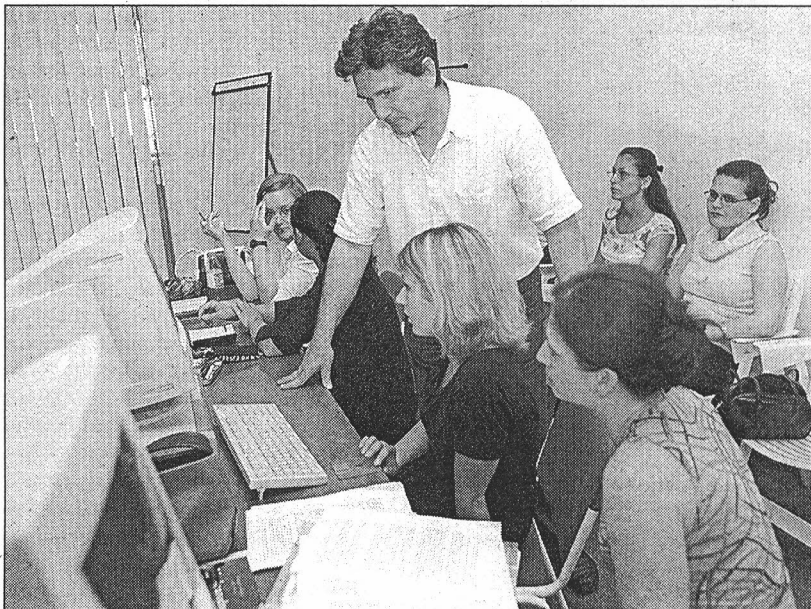
Kako tovrstna znanja ustrezno vrednotiti pri poklicnih kvalifikacijah

Gostje strokovne debate, ki so jo v ponedeljek zvečer v Cankarjevem domu pripravili ustvarjalci projekta Nefiks - društvo Mladinski ceh v sodelovanju z Mladinskim svetom Slovenije, so se strinjali, da pomen neformalnega izobraževanja in s tem tudi vseživljenjskega učenja naraščata in da jima bo potrebno v prihodnosti zagotoviti tudi nekatere sistemske zakonske podlage in priznanje. Angelca Ivančič, raziskovalka na Andragoškem centru Slovenije, Sanja Vraber, v.d. direktorice Urada RS za mladino, Gorazd Jenko z Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, Jože Gornik, predstavnik projekta Nefiks ter podpredsednik za izobraževanje in usposabljanje Mladinskega sveta Slovenije, in Stanja Ogrinc, vodja izobraževanja v podjetju Kovinoplastika Lož, so razpravljali predvsem o možnostih, kako z neformalnim izobraževanjem pomagati mladim pri oblikovanju poklicne poti in kako povečati njihove možnosti za zaposlitev.

Predstavniki ministrstva Gorazd Jenko je povedal, da je delež mladih do 26 leta med vsemi nezaposlenimi v Sloveniji - teh je okoli 98 tisoč - 26 odstotni, kar je nedvomno nad evropskim povprečjem. "Vseeno je bil ta delež recimo leta 1995 še precej višji in se je v zadnjih letih nižal. V akcijskem nacionalnem programu je zaposlovanje mladih nedvomno ena naših prioriteta, precejšnjo pozornost, tudi finančno, pa bomo namenili neformalnemu programom usposabljanja in izobraževanja," je dejal. Dodal je še, da sistem nacionalnih poklicnih kvalifikacij nekatere izmed teh oblik izobraževanja že prepozna in vrednoti, za še večjo priznanost in sistematizacijo pa

Kaj je Nefiks?

Nefiks je indeks neformalnega izobraževanja - knjižica, kamor posameznik od 14. leta dalje zbira vse neformalno pridobljena znanja in izkušnje na različnih področjih (neformalna izobraževanja, prostovoljno delo, aktivno delo v društvih in na posameznih projektih, udeležba na taborih,...). Nefiks torej omogoča sprotno pisanje življenjepisa, vzpodbuja k neformalnemu in vseživljenjskemu izobraževanju ter prostovoljnemu delu in z zbranimi vpisi predstavlja sredstvo, ki mlademu človeku pomaga načrtovati poklicno pot in povečuje možnosti za njegovo zaposlitev. Z vsemi spremljajočimi dejavnostmi pa je Nefiks tudi projekt uveljavljanja neformalnega izobraževanja v Sloveniji. Projekt vodi društvo Mla-

Sašo Bizjak

Tudi računalniška znanja so izjemen kapital

bo potrebno sodelovanje socialnih partnerjev: vlade, delodajalcev in tistih, ki delo iščejo, tudi sindikatov. Izboljšali bodo tudi komunikacijo med študenti, univerzo in zainteresiranimi delodajalci, pravi Jenko.

Angelca Ivančič je menila, da je neformalno izobraževanje del vseživljenjskih procesov učenja in kot tako pomemben dejavnik pri kandidaturi mladega iskalca zaposlitve za določeno delovno mesto. Opozorila je na slab odnos delodajalcev do posameznikov, ki prvič iščejo redno delo, saj se velikokrat raje zaposluje preizkušene iskalce z določeno količino delovnih izkušenj. "Ampak neformalna znanja - od jezikovnih pa računalniških znanj do izkušenj s potovanj v tujino so izjemen kapital, če jih mladi le znajo prikazati na pravi način. Javne šole vseh znanj, izkušenj in modrosti tega sveta le ne premorejo," je povedala. Poudarila je še, da se za tovrstno izobraževanje ne dobi ustreznih certifikatov, ker programi niso verificirani. Potrdila o udeležbi in obiskovanju za delodajalce velikokrat namreč niso dovolj.

Da urad za mladino zelo podpira neformalno učenje in izobraževanje za mladinsko delo v okviru prostocasnih aktivnosti, je dejala direktorica urada Vrabrava. Projekt Nefiks je v letih od ustanovitve zelo napredoval in postal dovolj pomemben dokument za delodajalce. "Ne le za pridobivanje neprecenljivih izkušenj, tudi za pozitivno podobo in pridobitev samozavesti predvsem pri mladih z manj priložnostmi, da se ne znajdejo obupani na dnu," je dodala.

Predstavnica delodajalcev Ogrinče-

nje, ki jih šolski sistem ne ponuja. Povedala je, da recimo ekonomist univerzitetne izobrazbe, ki se je pred časom zaposlil v podjetju, ni poznal mehanizmov delovanja uprave podjetja, nadzornega sveta in delovanja gospodarske družbe, kar bi se od njega pričakovalo. "Vsekakor naše bodoče kadre spremljamo, podpiramo dodatno izobraževanje, štipendiramo in spodbujamo študij ob delu. Menim, da so neformalne oblike izobraževanja pomembne tudi za pridobitev nekaterih socialnih in komunikacijskih veščin in da delodajalci počasi le posvečamo več pozornosti tudi temu. Prakse, tečaji in izobraževanje v tujini so vedno bolj pomembna referenca," je dejala.

"Mladinske organizacije v Sloveniji poskušamo preko Mladinskega sveta Slovenije doseči, da se novim oblikam izobraževanja prizna ustrezen status in nacionalni pomen. Napredujemo, a delamo naprej. Zato da bomo poslej lahko potrjevali tudi nove oblike znanja z ustreznimi spričevali, usposabljammo posebne trenerje za izobraževanje mladih," je zatrdil Jože Gornik. Meni, da se projekt Nefiks z bazo podatkov hitro odziva na tržne zahteve. Beležijo se vsi podatki o študentskem delu, prostovoljnem delu, obiskih tujine, tečajih in podobno. Možnosti mladih pri iskanju zaposlitve bi se tako morale povečati, je zaključil.

Matija Stepišnik

v Sloveniji. Projekt vodi društvo Mladinski ceh v partnerstvu z Uradom za mladino RS.

(mst)

va je prepričana, da današnji pogoji na trgu delovne sile zahtevajo nenehno dodatno izobraževanje in konkretne izkuš-

Mateja Grošelj

Pred Jurkovo kočo na Lisci zbrani udeleženci delavnice o študijskih krožkih - mentorji študijskih krožkov z Zavoda za gozdove in Gozdarskega inštituta Slovenije

Študijski krožki za ohranjanje naravne in kulturne dediščine

Na Lisci so se iztekli delovni dnevi sedanjih in bodočih mentorjev študijskih krožkov Zavoda za gozdove in Gozdarskega inštituta. Za zdaj delujejo štirje krožki, vsi v Zasavju, v tem letu pa naj bi jih dobili približno petdeset po vsej Sloveniji. Projekt tovrstnega neformalnega izobraževanja ljudi na podeželju spremlja tudi andragoški center.

Študijski krožki že delujejo v Radečah in Sopotu in dva na Svibnem. Po strokovnih priporočilih naj bi se v vsakega vključilo največ po dvanajst slušateljev, njihovih srečanj pa naj bi bilo za dvajset do šestdeset ur. Večinoma se v krožkih ukvarjajo z oblikami in načini ohranjanja naravne in kulturne dediščine na vasi, z izobraževanjem lastnikov gozdov, trženjem ekoloških in socialnih funkcij gozdov ter z uvajanjem učnih poti za mlade na podeželju. Med dobrodošlimi in priljubljenimi posebnostmi dela krožkov so prikazi slovenskih kozolcev v njihovem naravnem okolju.

Cilj delavnice za mentorje na Lisci je bil predvsem postavitve pravnih okvirov, v katere bi bili študijski krožki umeščeni. Sodelujoči so izoblikovali vizijo in določili poslanstvo teh krožkov ter izdelali akcijski načrt. V tujini tovrstne oblike izobraževanja ljudi na podeželju poznajo že dlje kot sto let, pri nas smo jih začeli razvijati pred nekaj leti. Pripomorejo k trajnostnemu, sonaravnemu in vsestranskemu razvoju, zato pobudniki projekta verjamejo, da bo po zgledu skandinavskih dežel in Severne Amerike zaživel tudi pri nas.

Mateja Grošelj

Pismenost ni le dosežek šolanja

“Obvladovanje osnovnih spretnosti posamezniku odpira pot do višjih stopenj izobrazbe, s katero je bolje opremljen na trgu delovne sile,” pravi dr. Livija Knaflič z Andragoškega centra Slovenije

Ena od značilnosti razvite družbe je, da večina ljudi zna brati in pisati, je torej pismena. Kljub temu raziskave kažejo, da je v razvitih državah zahodne Evrope določen delež odraslega prebivalstva še vedno slabo pismen. Unescova definicija funkcionalno nepismene osebe označuje kot takega “človeka, ki se ne more ukvarjati z dejavnostmi, pri katerih je pismenost potrebna za učinkovito delovanje njegove skupine in skupnosti, hkrati pa mu omogoča rabo branja, pisanja in računanja za njegov osebni razvoj ter za razvoj skupnosti” (Komisija Evropske skupnosti 1988). V praksi to pomeni, da ljudje kljub navidezni prevladi avdio-vizualnih medijev še vedno in zmeraj bolj potrebujemo poznavanje pisave: bodisi za zapiske med telefonskim pogovorom, za sestavljanje elektronskih podatkovnih baz ali za branje okrožnic.

V informacijski družbi je postala potreba po znanju branja in pisanja, ki presega zgolj poznavanje črk in vključuje zmožnost uporabe elektronskih medijev, neizogibna na vseh delovnih področjih. To pomeni, da nismo omejeni zgolj na stike z ljudmi, temveč lahko v vsakdanjem življenju pridobimo ali dajemo informacije iz časopisa, po radiu, televiziji, prenosnem telefonu, računalniku. Mnogo ljudi tega ne obvlada dovolj dobro.

Željo po opismenjevanju izražajo zlasti posamezniki, ki so v vsakdanjem življenju ogroženi, ker se je pokazalo ali se lahko pokaže njihovo pomanjkljivo znanje, bodisi v službi (in jim zato preti izguba zaposlitve) ali doma (ne morejo pomagati otroku niti v začetku šolanja).

Manj znano dejstvo je, da ima tudi v Sloveniji precej ljudi težave s pomanjkanjem pisnih spretnosti. Raziskava o tem je v okviru večje mednarodne raziskave pri nas potekala leta 1998, rezultati so bi-

- Kdaj strokovnjaki govorite o pomanjkljivi ali neustrezni pismenosti, nekateri celo o funkcionalni nepismenosti?

“Takoj moram pojasniti, da izraza nepismenost v razviti družbi ni mogoče uporabljati, saj vsakdo - če le nima kakšnih psihofizičnih motenj - pozna črke in v osnovi zna brati. O slabši ali pomanjkljivi pismenosti govorimo takrat, ko posameznik ne obvladuje dovolj dobro temeljnih spretnosti branja, pisanja in računanja, da bi nemoteno opravljal številne naloge doma, pri delu in v življenju nasploh. Tudi uporaba računalnika zahteva precej dobro znanje branja.”

- V rezultatih raziskave piše, da tri četrtine odraslih v Sloveniji ne dosega tretje ravni pismenosti, malo bolj-ša kot besedilna in dokumentacijska je računska pismenost. Kaj pomenijo ti izrazi?

“Oznaka ravni pismenosti je povezana s težavnostjo besedila, poznamo namreč lažje berljiva besedila, kakršna so kratka sporočila, obvestila o kaki priveditvi, navodila, in težja besedila, pri katerih je za razumevanje treba uporabiti prejšnje znanje, izpeljati podatke z logičnim sklepanjem ali poiskati dodatne informacije. Kako težko berljivo bo zapisano besedilo, je odvisno od tistega, ki ga napiše, in naslovnika, ki mu je namenjeno. Šele višja raven pismenosti denimo omogoča posamezniku oblikovanje lastnega mnenja na podlagi prebranega. Drug izraz, ki se pojavlja, so vrste pismenosti: besedilna pismenost označuje sposobnost branja običajnega besedila; dokumentacijska pojasnjuje, kako ljudje pridobivajo podatke iz grafov, zemljevidov, vremenskih kart, voznih redov in podobnega; računska pismenost je zahtevana, ko je treba določen problem rešiti z računsko operacijo, denimo izračunati po-

Dr. Livija Knaflič: “Kot potrošniki, kot bolniki, kot bralci časopisov, skratka, kot državljani se moramo zavedati svojih pravic in jih znati tudi uveljavljati.”

nas io ie vodil Andragoški center Slove- veniji bi morali zagotoviti systemske rešit-

pine zelo majhne. Program Beremo in pišemo skupaj je namenjen staršem, ki imajo otroke v prvih treh razredih devetletke in bi jim radi pomagali pri šolskem delu, pa ne vejo kako. Za program izvejo v šoli od učiteljic, v 75 urah tečaja pa lahko obnovijo svoje pisne spretnosti in spoznajo delo z računalnikom. V skupini je šest do osem staršev in njihovih otrok, prihajata lahko oba starša, če imata čas, sicer pa vsaj eden. Idealno je, če se na šoli usposobijo učitelji in povabijo na izobraževanje starše svojih učencev, saj jih ti poznajo in jim zaupajo. Prihajajo tudi priseljene družine, ki doma morda ne govorijo ali vsaj ne pišejo slovensko. Ti starši so veseli, da jim kdo pomaga pri jeziku in jih vpelje v naš šolski sistem.”

- Komu pa je namenjen drugi program, ki ga ponujate?

“V program Most do izobraževanja se vključujejo odrasli - največkrat mlajši, vendar tudi starejši od 35 let - ki so končali do deset let šolanja in se želijo vpisati v popolno, štiriletno srednjo šolo. Program traja 100 do 120 ur in je v prvi vrsti namenjen usposabljanju za samostojno vseživljenjsko učenje. Po prekinjenem šolanju, od katerega je morda minilo že precej časa, je odraslim seveda težko znova sestiti v šolske klopi, zato jim pomagamo osvežiti znanje in spretnosti, naučimo pa jih tudi, kako naj se sami učijo, kako si lahko zapomnijo snov, delajo zapiske, odgovarjajo pri izpitu - skratka, damo jim orodje za uspešno šolanje. Hkrati udeležencem pomagamo razvijati njihove socialne spretnosti, s katerimi se bodo bolje znašli v družbenem življenju, in jih spodbujamo, da se zavedajo svoje vloge aktivnih državljanov, ki naj bi v družbenem dogajanju tvorno sodelovali. V Evropski uniji namreč pričakujejo, da bodo države poskrbele za višjo izobrazbeno raven svojih državljanov, za to bodo namenjena tudi sredstva iz skladov. Naše programe izvajajo ljudske univerze pa tudi zasebni izo-

li objavljene dve letni pozneje. Pokazani so precej skrb zbujajočo sliko: po pismenosti prebivalstva se Slovenija med 20 razvitimi državami sveta uvršča na četrto mesto - od zadaj. Pri nas smo sicer že pred to raziskavo uvedli izobraževanja za odrasle, ki bi želeli odpraviti svoje primanjkljaje pismenosti. O tem smo se pogovarjali z dr. Livijo Knaflič, psihologinjo z Andragoškega centra Slovenije, ki se ukvarja z raziskovanjem pismenosti pri različnih ciljnih skupinah in z uporabo teh podatkov za razvijanje programov za zviševanje ravni pismenosti.

Izkušnje iz tujine

V Avstriji se s pismenostjo odraslih ukvarjajo od leta 1990, po eno središče za poučevanje je na Dunaju, v Gradcu, Linzu in Salzburgu. Z vodjo slednjega, **Brigitte Bauer**, smo se pogovarjali o njenih izkušnjah pri ustanavljanju in delovanju tovrstne ustanove. "ABC - branje in pisanje za odrasle" je ime "šole", ki deluje v dveh sobah stanovanja v poslovno-stanovanjski zgradbi v središču Salzburga. "Anonimnost je za naše tečajnike zelo pomembna," je povedala Bauerjeva, "saj sprva težko priznajo svoje pomanjkljivosti. Vendar kmalu ugotovijo, da še zdaleč niso edini, kakor so morda mislili do tedaj, in to jim olajša učenje."

Središče deluje od februarja 1999, takrat je Bauerjevi po dolgotrajnem prepričevanju pristojnih na občini in v raznih socialnih ustanovah uspešno pridobiti denar iz sklada EU in urediti prostor za prvih šest tečajnikov. V radijski oddaji je predstavila novonastalo središče in klicalo jo je 26 ljudi, ki so se zanimali za možnost izobraževanja. "Trenutno imamo skupno 21 učencev od 16. do 66. leta, pouk imamo enkrat na teden. Individualna ura traja vsakokrat 100 minut, v skupini, v kateri je največ pet udeležencev, pa 120 minut. Zaposleni sva dve učiteljici, sama ob tem skrbim tudi za organizacijo dela. Sodelujemo z drugimi tovrstnimi središči po državi in tudi v Nemčiji, kjer se z opismenjevanjem odraslih ukvarjajo že 25 let. Ko sem razvijala projekt in iskala sponzorje, sem prebrala ogromno literature o tej temi, ki je bila dolgo odrinjena. Prvi središči pri nas sta bili na Dunaju in v Gradcu, z njima in drugimi v Nemčiji in Švici danes sodelujemo pri izobraževanju učiteljev, kajti za tovrstno delo so potrebne posebne izkušnje." Bauerjeva in njena sodelavka Sylvia Schwarzbauer sta po izobrazbi učiteljici razrednega pouka, vendar pri svojem študiju nista izvedeli ničesar o opismenjevanju odraslih. V tistih časih so se s tem problemom ukvarjali le v ZDA, v Avstriji pa je bila ta tema po njenih besedah dolgo tabu. Ker je v širših slojih družbe problem še vedno precej neznan, si Bauerjeva prizadeva, da bi ga spoznali vsaj študenti pedagogike med študijem na fakulteti.

Tečajniki plačujejo simbolični prispevek 4 oziroma 7 evrov za semester, saj delovanje ustanove financira država. Njihova uspešnost ni odvisna od starosti, pravi Bauerjeva: "Ljudje, ki se vključijo v tečaj, storijo to iz nuje, bodisi jim grozi izguba službe ali se jim je to že zgodilo prav zaradi pomanjkljivega znanja. Nekateri se bojijo, da bi okolica odkrila njihovo pomanjkljivost, drugi se ne znajdejo več v zasebnem življenju, pri izpolnjevanju obrazcev ali pisanju opravičil za svojega otroka šolarja. Zato so zelo motivirani za učenje, seveda pa morajo na začetku premagati zadrego in spoznati, da niso edini s težavami. Z nami sodeluje tudi psihologinja, kajti v začetku se pri marsikaterem učečem se pojavijo prave travme. Pouk je zato prilagojen posamezniku, njegovim potrebam in predznanju. Skozi družbenje se med udeleženci izobraževanja pa med učenci in učitelji spletejo človeške vezi, ki so pomemben del napredka v procesu."

pust pri razprodanju.

Na repu med razvitimi državami

- Med letoma 1994 in 1998 je v svetu in tudi pri nas potekala raziskava pismenosti odraslih. Kdo jo je izvajal in kakšni so bili rezultati?

"K mednarodni raziskavi pismenosti je Slovenija pristopila leta 1998 skupaj z dvanajstimi drugimi državami, večinoma članicami Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD). Pri

nije, anketirali smo 2922 sodelujočih, rezultati pa so bili objavljeni leta 2000. Pokazalo se je, da je v Sloveniji 77 odstotkov ljudi, starih od 16 do 65 let, pod mednarodnim povprečjem, ki so ga izračunali iz dosežkov anketiranih v 20 državah. Kar okoli 40 odstotkov odraslih dosega le prvo raven pismenosti, zelo majhen - v besedilni pismenosti celo samo tri odstotke - pa je tudi delež tistih, ki dosegajo četrto oziroma peto raven. Za nami so le Poljska, Portugalska in Čile.

Hkrati so rezultati raziskave o vključenosti odraslih v izobraževanje pokazali, da se pri nas izobražuje le 31 odstotkov odraslih, v Skandinaviji, s katero se radi primerjamo, jih je mnogo več. Seveda je to povezano s pomanjkljivo pismenostjo: pisne spretnosti so prodje za izobraževanje, pri katerem so pomembni prav branje (in razumevanje) snovi, pisanje zapiskov in dokazovanje naučenega pri izpiti, v zadnjem času vse bolj tudi uporaba računalnika za iskanje podatkov. Kdor to slabo obvlada, tudi nima volje ali želje, da bi se naprej učil, ker se mu zdi težko."

- Kaj po analizi rezultatov raziskave najbolj vpliva na pomanjkljivo pismenost odraslih v Sloveniji?

"Poglavitni dejavniki, ki so v slovenskih razmerah povezani s pismenostjo, so izobrazba, starost, izobrazba staršev in zaposlitveni položaj, in sicer prav v tem vrstnem redu. Dvanajst let šolanja se je pokazalo kot doba, v kateri posameznik usvoji temeljne spretnosti, povezane s pismenostjo, kot jih pričakuje sodobna družba. To pomeni, da ima stabilno orodje, s pomočjo katerega se lahko dalje izobražuje. Družina zelo pomembno vpliva na razvoj posameznika, otroci bolj izobraženih staršev se prej in bolje učijo, to je seveda povezano z okoljem, v katerem živijo. Bolj izobraženi in zaradi tega ponavadi premožnejši starši svojim otrokom kupujejo knjige, CD-plošče, grede z njimi v kino, gledališče, v muzeje in na razstave, zato so otroci bolj razgledani in bolj dojemljivi, ko odrastejo, se zavedajo pomena stalnega izobraževanja in enako vzgajajo svoje otroke. V raziskavi je bilo ugotovljeno, da so v Sloveniji anketiranci v glavnem bolj izobraženi, kot so bili njihovi starši, to je razveseljivo. Kjer starši ne morejo zagotoviti vsega naštetega, otroci ves čas po malem zaostajajo, primanjkljaje pa bi bilo treba nadomestiti v šoli. V Slo-

vestre službe, ki bi lahko pomagale otrokom iz manj spodbudnih okolij, da bi si denimo razširili obzorje zanimanja, povečali besedni zaklad in podobno."

Kdor več ve, se bolje znajde

- Kako na posameznika in na družbo vpliva slabša izobrazba?

"Posledice pomanjkljive pismenosti se kažejo na vsakem koraku. Obvladovanje osnovnih spretnosti namreč posamezniku odpira pot do višjih stopenj izobrazbe, s katero je bolje opremljen na trgu delovne sile. Boljša služba ponavadi daje višji dohodek, ta pa naj bi omogočal boljše kakovost življenja: človek z več denarja lahko sam skrbi za ohranjanje svojega zdravja, uživa kulturne dobrine doma in v tujini. Če več veš in razumeš, se bolje znajdeš, nihče te ne more voditi za nos. Okolice nas zasipava z informacijami, te pa je treba znati kritično vrednotiti. Kot potrošniki, kot bolniki, kot bralci časopisov, skratka, kot državljanji se moramo zavedati svojih pravic in jih znati tudi uveljavljati."

- Kakšni so v Sloveniji ukrepi za tovrstno izobraževanje odraslih in kdo jih izvaja?

"Pri Andragoškem centru Slovenije smo razvili programe pod skupnim imenom Usposabljanje za življenjsko uspešnost, v njih pa si ljudje pridobijo znanje in spretnosti, ki jih potrebujejo. Financira jih ministrstvo za šolstvo in so za udeležence brezplačni. Trenutno potekata dva programa, Most do izobrazbe ter Beremo in pišemo skupaj, v šolskem letu 2002/2003 smo ju začeli izvajati v Murski Soboti, Ormožu, Novem mestu, Ajdovščini in Ljubljani, želimo pa si, da bi bili dostopni v vseh krajih po Sloveniji. Najprej je treba usposobiti učitelje, vsako skupino udeležencev namreč poučujeta dva učitelja s končano visoko izobrazbo; to niti niso učitelji slovenščine, največ jih je sicer družboslovno izobraženih, vendar so tudi naravoslovci."

Orodje za uspešno šolanje

- Ali je za te programe dovolj zanimanja ali je mogoče čutiti kakršnekoli zadržke?

"Zanimanja med udeleženci je veliko, vedno se jih prijavi dovolj, saj so sku-

braževalni zavodi, udeleženci zanje izvedejo tam ali pri zavodu za zaposlovanje, vključijo pa se prostovoljno. Uspešnosti seveda ne moremo meriti, uspeh je že to, da udeleženci redno prihajajo do konca programa, da ne obupajo in da se jim zdi izobraževanje koristno. Starejši, ki so bili v šoli neuspešni - iz kakršnegakoli vzroka - se težko odločijo za nadaljnje izobraževanje, že majhen neuspeh bi jih lahko znova odvrnil od šolanja."

- Kako bova končali najin pogovor?

"Pismenost ni le dosežek šolanja, ampak vsega življenja, zato bi se morala skrb za izboljševanje pismenosti državljanov pridružiti tudi druga ministristva, denimo za kulturo, za delo. Ministrstvo za šolstvo si zelo prizadeva podpirati programe Andragoškega centra, vendar samo ne zmore dovolj sredstev zanje. Pismenost je namreč vtkana v vse pore našega življenja, pomembna je v šoli, pri delu, za pestro preživljanje prostega časa in za aktivno sodelovanje v družbenem dogajanju."

Barbara Volčjak

Profesorica **Manca Košir** je leta 2000 v reviji Ampak, v članku z naslovom Slovenska pismenost in nepismenost, zapisala: "Isto ministrstvo za šolstvo, ki je odobrilo uvedbo vzgoje za medije v osnovne šole, ni odobrilo poučevanja tega predmeta na fakulteti. Naključje? Ker na šolskem ministristvu levica ne ve, kaj dela desnica? Ali ista načrtna logika kot pri uvedbi storilnostne šole in točkovnega sistema, ki jo predstavlja: če učitelji ne bodo vedeli, ni nevarnosti, da bi znali njihovi učenci. S slabo pismenimi državljani pa je lahko manipulirati."

Kaj če rezultati mednarodne raziskave o pismenosti odraslih in njihovi udeleženi v izobraževanju, med katerimi ni niti enega, na katerega bi bili Slovenci lahko ponosni, govorijo prav o tem? O desetletjih restriktivne politike, ki je dobro vedela, kaj dela in kakšen provincializem duha reproducira. In njena kontinuiteta še ni prekinjena, ker imamo premalo izobražene in pismene ljudi, da bi bili aktivni državljani, ki bi to zmogli storiti."

Poskusno še za odrasle

► **Andragoški center Slovenije je na februarjski, 27. seji člane Strokovnega sveta za izobraževanje odraslih seznanil z izsledki evalvacije Navodil za prilagajanje izobraževalnih programov poklicnega in strokovnega izobraževanja odraslim udeležencem. Študija navodil šolskega ministra iz leta 1998, ki je trajala več kot dve leti, je pokazala, da jih je treba dopolniti.**

Predlogom, ki so jih oblikovali na Andragoškem centru Slovenije, je strokovni svet dodal še nekaj svojih. Navodila morajo – da bi zaščitila udeležence – natančneje opredeliti, kdo lahko določi obseg izobraževalnega programa in po katerih merilih. Veliko izobraževalnih organizacij namreč preveč zmanjša število ur programa, ob tem pa udeležencem ne omogoči kakovostnega samoizobraževanja. Dokument naj bi od izobraževalnih organizacij zahteval tudi verifikacijo načinov izpeljave izobraževalnih programov (samoizobraževanje, izobraževanje na daljavo ...) in opredelil sistemizacijo delovnih mest, iz katere bi izhajale zahteve po

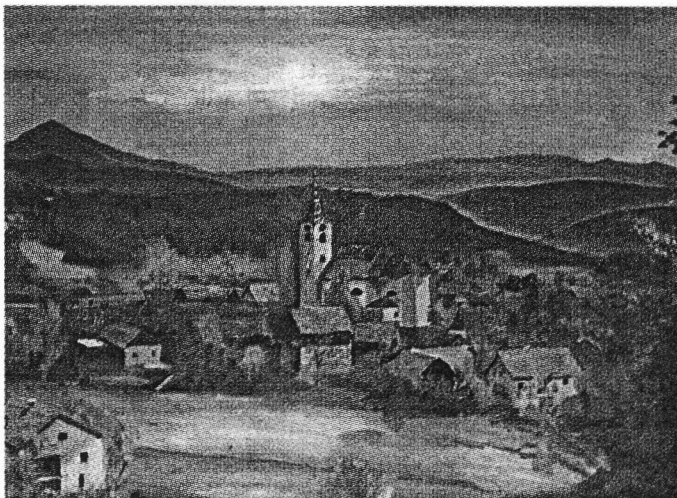
izobraževanju izobraževalcev. To naj bi temeljilo predvsem na modularno oblikovanih programih. Navodila bi morala od izobraževalnih organizacij zahtevati, da za udeležence, če bi bilo potrebno, oblikujejo individualne izobraževalne načrte in prilagoditve natančno zabeležijo.

Tako bi izobraževanje prilagajali posameznikovemu predznanju. V izobraževanju odraslih preverjanje in ocenjevanje znanja še vedno ni ustrezno urejeno, zato je strokovni svet pozval šolsko ministrstvo, naj ga končno uredi v obstoječih pravilnikih ali pa pripravi novega. Predlagal je še, da bi pri nastajanju novih navodil sodelo-

vala tudi inšpekcijska služba, saj je ta dokument temelj njihovim pregledom. Člani sveta menijo, da je treba razmisliti tudi o oblikovanju posebnih navodil za splošno in višješolsko izobraževanje odraslih ali o bolj sistematični obravnavi le-teh v enotnih navodilih. Predlagajo tudi, da bi z natečajem spodbudili nastajanje kakovostnega učnega gradiva in učbenikov za odrasle.

Centru za poklicno izobraževanje pa so ob seznanitvi s ključnimi kvalifikacijami predlagali, da bi jeseni tudi odraslim udeležencem omogočili vpis v poskusni program Avtoserviser. Tako bi ga lahko že od samega začetka spremljali in ugotavljali, kakšne prednosti in pomanjkljivosti ima za odrasle udeležence izobraževanja.

M. Z.

Znanje nujno za izboljšanje kakovosti življenja

Več kot tristo izvajalcev izobraževanja za odrasle in informacije o več kot 4800 programih izobraževanja in učenja

Po zadnjih podatkih Andragoškega centra Slovenije (ACS) se v Sloveniji kar 41,5 odstotka odraslih ne izobražuje in se tudi ne želi izobraževati. Mednarodno se tako uvrščamo med države v zadnji skupini, v kateri je bila stopnja udeležbe v izobraževanju odraslih manj kot 35-odstotna (Čile, Madžarska, Poljska, Portugalska, Belgija, Slovenija, Češka in Irška). V prvo skupino so se po pričakovanju uvrstile nordijske države, kjer je bila stopnja več kot 50-odstotna. Izobraževanje je izredno pomembno za razvoj in napredovanje vsakega posameznika, tako v zasebnem kot službenem življenju. Kakovostno in množično izobraževanje odraslih je pomemben razvojni dejavnik vsakega naroda. Z njim uravnavamo razmerja na trgu delovne sile, preprečujemo odrinjenost nekaterih skupin prebivalstva, izboljšujemo izobrazbeno in kulturno raven naroda, širimo znanje, povečujemo kakovost življenja in demokratizacijo družbe.

Osrednja ustanova za razvoj, raziskovanje in svetovanje na področju izobraževanja odraslih je ACS, ki je pripravil tudi strokovne podlage za nacionalni program izobraževanja odraslih. Dejavnosti ACS pokrivajo vsebine, ki so potrebne za celosten razvoj izobraževanja odraslih v državi – borze znanja, študijski krožki, središča za samostojno učenje, projektno učenje za mlade (PUM), teden vseživljenjskega učenja so le nekateri izmed njihovih projektov. Izobraževanje odraslih tudi raziskujejo (pismenost, udeležba v izobraževanju odraslih in podobno), razvijajo informacijski sistem, pripravljajo sistemske rešitve za izobraževanje odraslih, svetujejo organizacijam in posameznikom ter usposablajo izobraževalce odraslih. Na ACS pripravljajo tudi strokovne podlage za programiranje in organizacijo izobraževanja odraslih ter predlagajo normative in standarde za njegovo kakovost in ukrepe za pospeševanje.

Opismenjevanje odraslih in usposabljanje za življenjsko uspešnost

Med projekti ACS, ki trenutno potekajo, so ETGACE (Izobraževanje in učenje za aktivno državljanstvo in upravljanje v Evropi), Razvoj programov in modelov za opismenjevanje odraslih, programi Usposabljanje za življenjsko uspešnost (UZU), Beremo in pišemo skupaj (BIPS), Most do izobrazbe (MI), Portfolio o učenju tujih jezikov za odrasle, Ugovavljanje in potrjevanje znanja (UPZ), Informativno-svetovalna dejavnost v izobraževanju odraslih (ISIO), Evalvacije v izobraževanju odraslih, Zagotavljanje in razvoj kakovosti v izobraževanju odraslih, Zakonsko urejanje izobraževanja odraslih. Odrasli se učijo in vključujejo v izobraževanje (ALPINE), Integriran mednarodni sistem podpore za izboljšanje povezovanja na področju odprtega učenja in učenja na daljavo (MISSION), Evropski certifikat iz temeljnih spretnosti (EUCEBS). Zviševanje socialne vključenosti z učenjem temeljnih veščin ...

Stalne dejavnosti Andragoškega centra Slovenije so infrastrukturne dejavnosti, načrtujejo se dolgoročno in so podlaga za

izvajanje razvojnih projektov ACS in uveljavljanje novosti v omrežju organizacij za izobraževanje odraslih ter omogočajo delovanje ACS kot celote. Med stalne dejavnosti ACS spadajo informacijska in izobraževalna dejavnost, svetovalno delo in mednarodno sodelovanje. Informacijska dejavnost obsega tudi informatizacijo sistema izobraževanja in učenja odraslih, knjižnično-dokumentacijsko dejavnost, pripravo in vzdrževanje spletnih strani Andragoškega centra ... Sem sodi tudi njihov vsakoletni Pregled ponudbe izobraževanja odraslih v Sloveniji v tiskani in spletni različici in na CD-ROM-u.

Iskanje po različnih kriterijih

Na spletni strani www.acs.si/pregled je pregled ponudbe izobraževanja odraslih v Sloveniji v šolskem letu 2003/2004. V njem so podatki za več kot tristo izvajalcev izobraževanja za odrasle, od ljudskih univerz, srednjih, višjih in visokih strokovnih šol ter fakultet do zasebnih organizacij in zasebnih šol, izobraževalnih centrov, društev, knjižnic, muzejev, galerij in drugih. Na voljo so informacije o več kot 4800 programih izobraževanja in učenja. Poleg programov za pridobitev izobrazbe na vseh stopnjah ter programov usposabljanja in izpopolnjevanja za potrebe dela so na voljo tudi številni programi neformalnega izobraževanja za splošne potrebe in prosti čas. Ponudba slednjih je še posebno raznolika, saj zajema programe s področij tujih jezikov, računalništva, umetnosti in kulture, podjetništva, zdravstva, osebnostne rasti, komunikacije, vzgoje in izobraževanja, ročnih del, zaposlovanja, političnega izobraževanja in drugih.

V pregledu lahko iščemo informacije po dveh kriterijih: iskanje podatkov o izvajalcu in iskanje podatkov o programu izobraževanja. Poizvedbe o izvajalcu so možne po nazivu izvajalca, kraju izvajalca in regiji. Poizvedbe o programu izobraževanja pa so možne po imenu programa, poklicu, ki ga posameznik pridobi po uspešno končanem programu, kraju izvajanja programa in regiji, ključnih besedah, ki opisujejo program, opisu programa (ključne besede), vsebinskem področju, javni veljavnosti programa ter po programu za pridobitev formalne izobrazbe.

Rezultati poizvedb omogočajo pregled nad osnovnimi podatki iskanega izvajal-

ca, kot so: naziv, naslov, številka telefona in telefaksa, spletni in elektronski naslov, vodilna oseba in oseba za stike, ter njegovimi izobraževalnimi programi, kjer lahko najdete podatke o nazivu programa, poklicu, javni veljavnosti programa in strokovnem svetu, ki je program potrdil, vrsti programa izobraževanja in vsebinskem področju, trajanju programa in kraju njegovega izvajanja, pogojih za vpis v program, kratek opis vsebine programa, ime in priimek osebe za stike ter njeno telefonsko številko.

Poiskali smo nekaj izobraževalnih programov v ljubljanski regiji. Na področju fotografija, kinematografija, video jih je na voljo pet: tečaj fotografije 1 in 2 na ŠOLT, program za fotografa in fotograf-skega tehnika na srednji šoli za oblikovanje in fotografijo ter program fotografije in digitalnih medijev na šoli uporabnih umetnosti Famul Stuart. Če nas zanima *delo pravosodnih in državnih organov*, imamo na voljo šest programov na izobraževalnem centru na fakulteti za upravo: Izvrševanje proračuna, Pomen timskega dela za uspešno delo in javni upravi, Projektna pisarna – zagotovilo uspešnega vodenja projektov, Splošni upravni postopek – priprava za strokovni izpit iz upravnega postopka (ZUP), Strokovni izpit iz upravnega postopka, Vodenje projektov v državni upravi v skladu s priporočilom Vlade RS. Na področju *vzdrževanje strojev in naprav* smo dobili devet zadetkov. Med izvajalci največ programov ponuja Gorenje (servisiranje grelnikov vode, klimatskih naprav ...), nekaj tudi Ljudska univerza Škofja Loka, Svetovalno-izobraževalni center, Gama System in Cetera. Veliko je tudi izobraževalnih programov na področju *usposabljanja za delo, splošnega izobraževanja, psihologije, pedagogike in andragogike, podjetništva in obrti, trga dela, študija dela in časa, marketinga* ...

V pregledu je nemogoče zajeti celotno izobraževalno ponudbo za odrasle, ki je na voljo v Sloveniji, zato so navedeni še dodatni viri možnosti izobraževanja in učenja oziroma povezave do univerz, razpisov in podobno. Poleg tega so na voljo tudi informacije o središčih za samostojno učenje, za tiste, ki so jim ljubše take oblike, borzah znanja, svetovalnih središčih ter središčih za informiranje in poklicno svetovanje.

Tanja Stanković

PORTAL
Znanja
.com

Ponudba izobraževanja na enem mestu!

Temeljni cilji nacionalnega programa izobraževanja odraslih
1. Z intenzivnim razvojem splošnega neformalnega izobraževanja odraslih omogočiti večini prebivalcev pridobivanje znanja za izboljševanje kakovosti življenja, obveščeniosti, kulturne in civilizacijske ravni, za ohranjanje kulturne tradicije in narodne identitete, sobivanje različnih kultur in varovanje okolja.

Znanja
.comna enem
mestu!Jezikovni
tečajjiSrednješolski
programi**SEDEŽ**Gospodsvetska cesta 4
tel. : 01/4394 - 610
faks: 01/4326 - 026
info@eurosola.si
www.eurosola.si**GIMNAZIJA**Litostrojska cesta 40
tel. : 01/5142 - 804
faks: 01/5194 - 160
gimnazija@eurosola.si
www.gimnazija.eurosola.si**Temeljni cilji nacionalnega programa izobraževanja odraslih**

- 1. Z intenzivnim razvojem splošnega neformalnega izobraževanja odraslih omogočiti večini prebivalcev pridobivanje znanja za izboljševanje kakovosti življenja, obveščenosti, kulturne in civilizacijske ravni, za ohranjanje kulturne tradicije in narodne identitete, sobivanje različnih kultur in varovanje okolja.**
- 2. Vsaj polovici odraslih brez temeljne izobrazbe, vsaj tretjini s temeljno izobrazbo in vsaj desetini s srednjo izobrazbo zagotoviti različne oblike in možnosti izobraževanja in usposabljanja za zviševanje izobrazbene ravni, tako da se bo od leta 2000 do 2010 delež odraslih, starih od 25 do 64 let, s srednjo poklicno, strokovno ali splošno izobrazbo (štiri- ali petletno) in več povečal z 38 odstotkov na najmanj 43 odstotkov.**
- 3. Zagotoviti različne oblike in možnosti izobraževanja in usposabljanja, tako za zviševanje ravni formalne izobrazbe in kvalifikacije kakor tudi za ohranjanje, obnavljanje, posodabljanje, poglobljanje znanja in usposobljenosti ter za razvijanje in uporabo vrhunskega znanja za vse zaposlene in vsaj za 70 odstotkov brezposelnih.**

NEFI

Študijski krožki - nov način učenja?

Novi izzivi

Prednosti študijskih krožkov:

Zamislite si, da bi radi pridobili neko novo znanje. Greste na počitnice v Italijo, pa bi se radi naučili vsaj osnov jezika? Radi bi utrdili svoje znanje o zgodovini, vas zanima katera zdravila bi bila najboljša za vas, kakšne so nove tehnike smučanja, jadranja, ekologija, morda osnove ekonomije?

Katera je prva asociacija, ki se vam porodi ob tem?! Dragi tečaji? Učenje za ocene? Sedenje ob dolgočasnem učbeniku? Morda misel na ponovno izobraževanje odrivate stran zaradi nelagodnih občutij in neprijetnih spominov, ki vam jih je globoko v podzavest vsadil redni izobraževalni sistem. Pa ste se kdaj vprašali, če je res, da edina pot do znanja vodi le preko prisilnega sedenja, monotonega podajanja snovi in pasivnega poslušanja strokovnih predavateljev, ki so na svojem področju resda najboljši, vam pa zbuja le občutja manjvrednosti?! Pojavljajo se dvomi; bi poleg službe, redne šole, faksa, obveznosti sploh še zmogli dodatno izobraževanje? In če zares dobro razmislite, morda pa kaj takega le ni za vas, saj v tem že v šoli niste ravno blesteli ... In če razmišljate še naprej, saj je tudi delo, ki ga opravljate, že samo po sebi zadosti težavno, ob rednih predavanjih na faksu ali šoli pa res ne potrebujete še do-

oblika izobraževanja, ki so jo študentje uporabljali, kadar so se skupinsko učili za kak določen izpit, danes pa

Pri nas so nastali na podlagi primerjalne analize izobraževanja odraslih pri nas in v svetu, ki je pokaza-

načinom izmenjave znanja in izkušenj ter različnih spretosti med člani študijskega krožka.

- vzajemnost in prostovoljnost učenja,
- skupno načrtovanje in zagotavljanje pogojev za učenje,
- demokratično, prijateljsko in neformalno ozračje,
- trajnost in stabilnost majhne skupine,
- samostojno določanje ciljev in vsebin,
- dejavno vplivanje na okolje,
- razvijanje pripadnosti skupini, usposabljanje

datnega mucenja! Le kaj si br o vas mislili sošolci, ki zagotovo že vsaj nekaj vedo, vi pa tako malo? Ne, ne, izobraževanje res ni za vas!

Zanimivo, malo drugače

Glede na moderne razvojne tokove, oblike učenja, ki prihajajo k nam iz tujine, je izbira kako, kje in česa se bomo učili zares pestra, vsaj na območju Ljubljane in okolice, pa tudi v ostalih slovenskih mestih razvoj na tem področju ni zanemarljiv. Živimovčasuvseživljenjskega izobraževanja, v času, ko redni izobraževalni sistem ni več sposoben zagotavljati vsega znanja, ki ga v življenju potrebujemo. Prav zaradi tega je vključevanje v dodatna izobraževanja nujni del karijerne poti vsakega posameznika.

Učenje brez učitelja in ocen

V tem članku želim opozoriti na zanimivo obliko učenja, ki se čedalje pogosteje pojavlja. V slovenskem prostoru je sprva veljala kot dopolnilna

se zaradi svoje praktičnosti in zanimivega načina dela pojavlja kot samostojna oblika izobraževanja. Imenuje se študijski krožek.

Združuje učenje v skupini,

Študijski krožki so oblika neformalne učenja, v kateri se zbirajo ljudje, ki se želijo naučiti nečesa novega o določeni temi, se družiti in narediti nekaj koristnega za svoj kraj in druge ljudi.

o stvareh, ki te zanimajo, brez učitelja, brez ocen in preizkusov znanja ... Kot oblika izobraževanja odraslih so se pojavili na prehodu iz 19. v 20. stoletje v ZDA, na Švedskem, v Angliji in tudi drugod po Evropi. Razširjenih je več vrst študijskih krožkov, in sicer tematski, tečajni, študijski, raziskovalni.

la, da je obseg le-tega pri nas bistveno manjši kot drugod po svetu, čeprav so potrebe po izobraževanju podobne. Nosilec projekta je Andragoški center Slovenije.

Študijski krožki

Študijski krožki so oblika neformalnega učenja, v kateri se zbirajo ljudje, ki se želijo naučiti nečesa novega o določeni temi, se družiti in narediti nekaj koristnega za svoj kraj in druge ljudi. Sestavlja ga 6 do 12 udeležencev, poteka v okviru organizacije, ki sredstva za delovanje krožka ob izpolnjevanju določenih pogojev lahko pridobi od Ministrstva za šolstvo, znanost in šport. Je posebna oblika izobraževanja odraslih, ki jih družijo nek poseben, skupni interes. Na tej osnovi se tudi formirajo. Zbere se skupina petih do največ dvanajstih ljudi, ki jih zanima neka tematika, in študijski krožek nastane. Vodi ga mentor, eden izmed članov, lahko pa si zainteresirani, če zelenih znanj nima nihče med njimi, poiščejo mentorja, ki to znanje ima. Študijski krožki odpirajo nove možnosti druženja, ki so povezane z neformalnim

Pisana paleta možnosti

Udeleženci vsakega študijskega krožka si sami izberejo vsebino in zahtevnost stopnjo študijskega krožka ter se odločijo, kje, kdaj in koliko časa se bodo srečevali. Sami tudi odločajo o virih znanja, ker za študijske krožke ni predpisanih učbenikov in ostale literature. Zato se lahko odločijo za znanje, ki ga imajo nekateri člani in ga bodo podali drugim, odločijo pa se lahko tudi o tem, katere pisne in druge vire bi kazalo preučiti in si razdelijo kdo

Sodelovanje strokovnjakov, učiteljev, umetnikov ali znanstvenikov v študijskih krožkih od njih zahteva nev-sakdanji, inovativni pristop, prilagajanje skupini in njenim interesom.

za samostojno učenje.

bo te vire poiskal, razdelil in o tem poročal na krožku. Večino študijskega gradiva priskrbi mentor sam, postopno pa naj bi to vlogo prevzeli udeleženci. Za posamezne teme lahko obišečejo različne inštitucije ali v krožek povabijo tudi strokovnjake. Sodelovanje strokovnjakov, učiteljev, umetnikov ali znanstvenikov v študijskih krožkih tudi zanje pomeni izziv. Od njih zahteva nev-sakdanji, inovativni pristop, prilagajanje skupini in njenim interesom. Mnogi, ki so doslej sodelovali kot mentorji v študijskih krožkih, poudarjajo, kako veliko so se pri tem tudi sami naučili in kako jim je to delo koristilo pri njihovem vsakdanjem delu. Hkrati pa je lahko sodelovanje v študijskem krožku postopno tudi uposabljanje za novo dejavnost ali za spremembo poklicnega dela.

Nadaljevanje prihodnjic.

Alenka Blazinšek

ŠOLT 40 let
na krilih znanja

REPUBLIKA SLOVENIJA

MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO, ZNANOST IN ŠPORT

URAD REPUBLIKE SLOVENIJE ZA MLADINO

www.uradzamladino.org

um@mszs.si

Evropska komisija predlaga, da se posameznik ob svojih dejavnostih vpraša, kaj se je naučil, kako se je naučil, kaj to pomeni zanj in predvsem to, na kakšen način lahko to znanje uporabi in kaj bo to prineslo skupnosti, v kateri živi.

Neformalno izobraževanje

Neformalno izobraževanje zajema razne tečaje in seminarje, usposabljanja, pa tudi članstvo v mladinskih skupinah, prostovoljno delo ali delovno prakso ... Neformalno torej ni nekaj nasprotnega formalnemu, ampak njegova dopolnitev. Mlade bolj kot šolska snov zanimajo stvari, ki jih šole običajno ne nudijo. V neformalnem pa lahko svoje želje in zanimanja uresničijo in navdušijo še prijatelje. Obstaja veliko možnosti, da za to pridobijo tudi denarno podporo različnih institucij, kot so Urad RS za mladino, Movit NA MLADINA, občinski odbori. Odrasli se vse bolj zavedajo pomembnosti neformalnih oblik aktivnosti mladih: ne samo da večajo zaposljivost mladih, ampak predvsem zagotavljajo njihovo družbeno vključenost, jih vzpodbujajo k aktivnemu državljanstvu, solidarnosti, osebnemu razvoju

Nefi, neformalni informator izhaja 4-krat na leto leto 1, številka 0 marec 2004

Izdaja: Projekt Nefiks pri Društvu mladinski ceh s podporo Urada Republike Slovenije za mladino

Glavna urednica:

Mojca Petovar

Odgovorni urednik:

Jože Gornik

Uredniški odbor:

Alenka Blazinšek, Špela Frlic, Danilo Kozoderc

Lektoriranje:

Mihaela Vodlan

Oblikovanje in prelom:

Andrej Burja

Priprava za tisk:

Salve d. o. o.

Tisk:

Podhod d. o. o., Ljubljana

Naklada:

6000 izvodov

Nefi na spletu:

www.nefiks.net/nefi

opažajo, da jih na občinah ne jemljejo resno: nimajo pravega pristopa, ne poznajo dovolj ljudi, odraslim se stvari, za katere prosijo, ne zdijo dovolj pomembne, da bi temu namenili denar.

"Napočil je čas, da mladino upoštevamo kot pozitivno silo pri graditvi Evrope."

V Evropski uniji je področje mladine obravnavano kot eno bistvenih v oblikovanju prihodnosti Evrope. Zgovorno je tudi dejstvo, da imajo mladi v evropskem parlamentu tudi svojo komisarko, Viviane Reding. Redingova je v uvod v biblijo na področju mladine, Belo knjigo Evropske komisije, Nova spodbuda za evropsko mladino, napisala: »Napočil je čas, da mladino upoštevamo kot pozitivno silo pri graditvi Evrope in ne kot težavo.« Med glavna načela Bela knjiga določa dostop do vseh informacij, ki zadevajo mlade, zagotovilo, da se resnično posvetuje z mladimi in da ti še bolj sodelujejo pri odločitvah, ki vplivajo nanje in na splošno življenje njihovih skupnosti, razvijanje oblik sodelovanja med državami in institucijami, da bi lahko odgovorno izpolnjevali želje mladih in učinkovitost pri vsem tem.

Evropski sistem

Čeprav si oblikovalci evropske politike prizadevajo vzpostaviti enovit in pregleden sistem priznavanja neformalnega usposabljanja, se zavedajo, da mora področje mladinskega

zasluge namesto dela zahtevanega študija. Na okrogli mizi o večanju zaposljivosti mladih s pomočjo neformalnega izobraževanja je Jože Gornik predlagal, da bi v Sloveniji priznali nekajletno prostovoljno dijaško delo namesto opravljanja maturitetnega preizkusa iz enega izbirnega predmeta.

O pomenu neformalnega usposabljanja se pri nas torej že govori na glas, za njegov razvoj pa so odgovorni vsi, ki so aktivni na tem področju, da redno objavljajo svoje dosežke iz neformalnega izobraževanja, saj bodo s tem dosegli večjo vidnost svojega dela, povezali med sabo partnerje in vzpodbudili mlade k dodatnemu usposabljanju. Bela knjiga dva glavna izziva za prihodnost vidi v okrepitvi sodelovanja mladih v življenju lokalnih, nacionalnih in evropskih skupnosti ter spodbujanju aktivnega državljanstva.

Naneformalnoizobraževanje, predvsem tisto z mednarodno udeležbo, marsikdo gleda kot na luksuz ob formalnem izobraževanju, spregleda pa dejstvo, da je neformalno izobraževanje proizvodnasilazase še posebej v gospodarstvu, ki temelji na storitvah. Evropska komisija in Svet Evrope sta poudarila, da je področje mladine bistveno za doseganje cilja, ki si ga je EU zadala v Lizboni: da bo do leta 2010 postala najbolj konkurenčno na znanju temelječe gospodarstvo. Z vložkom v mlade s strani gospodarstva, politike, pa tudi s strani mladih samih bomo ta cilj lahko tudi dosegli.

Mojca Petovar

Kongres je s svojim nagovor dr. Janez Drnovšek. Konec pr Slovenske filantropije kot priz

Alenka Petek

Kraljevski sne

Zadnji januarski vikend Podpeci nad Črno na Kor zgradili skoraj 90 gramsko kulturno društvo KRS razpisalo kraljevski fotonate najbolj kreativno serijo fotos prireditve, nagrada pa zna tisočakov. Natečaj se je iztek februarja (www.kud-krsnik.si).

M. P.

Novinar

V Društvu aktivne mlad sodelovanju povabili štus svojim znanjem in izku makronačrtovanju posam Društva aktivne mladine.

V devetih delavnicah se uformativna in interpretativ vest, razširjena vest, poročilo, a reportaza, novinarski članek, p informacij in vire informacij, potiskanih medijev, novinarsko za Novinarska šola pa ni namenjen tudi fotografiji, ravnanju s fotoapto grafije. Na delavnicah so upora z igrivimi vložki, udeleženci pa r samostojne naloge, za oddajo ka rok.

Gradivo, fotografije in nastali pri ternetnih straneh društva (http: V aprilu 2004 bomo organizira seminarja. Predhodne prijave si, mladnamika@email.si ali po daljnje informacije o projektu. K SIT na udeleženca, organizator hrane. Preizkusite se v vlogi novi

Brigita Crljenič

Služba me o načrtova

V okviru projekta Nefiks sr dli 9-urno delavnico Služba Delavnica se je začela 19. ja ponedeljke. Načrtovanje pokli menjajo relativno malo časa gl V delavnici so posamezniki odl razmišljali o svojem poslanstvu poklicne cilje, oblikovali življenjef vor. Delavnica je izhajala iz potre poti. Velik poudarek je bil na os skupinskim delom. Posamezniki možnosti glede poklicnih ciljev, zornega kota.

Udeleženci so odkrili, da je potn teh sanj, nekateri udeleženci s načrtovanju poklicne poti potrebi

Danilo Kozoderc

oblikovanje internetnih strani

retorika

motivacija

projektno delo

vodenje timov

skupina

mladinska akademija

www.mladinski-ceh.si/akademija

SPLOŠNE KNJIŽNICE

SREDIŠČA ZA SAMOSTOJNO UČENJE ODRASLIH V KNJIŽNICAH

"Učenje ni polnjenje vedra, pač pa prižiganje ognja." (William Yeats)
Izobraževalna vloga knjižnic se v družbi znanja kaže predvsem v zagotavljanju možnosti in pogojev za formalno in neformalno izobraževanje uporabnikov knjižnic (ustrezna infrastruktura, informacijsko komunikacijska tehnologija, gradiva za učenje, pomoč strokovnjakov). Ena izmed oblik neformalnega učenja je tudi organizirano samostojno učenje za odrasle, ki ga v obliki delovanja središč za samostojno učenje uporabnikom knjižnic v Sloveniji že zagotavljata Knjižnica Otona Župančiča v Ljubljani in Mestna knjižnica Izola. Tovrstnih središč je v Sloveniji že 34 (<http://www.acs.si/anak/SamostojnoUcenje.htm>), delujejo večinoma na ljudskih univerzah in zasebnih izobraževalnih organizacijah.

Središča za samostojno učenje v Sloveniji so nastala po angleškem vzoru, kjer je "*Open Learning*" že v 80-ih predstavljal trend v razvoju izobraževanja odraslih. Središča za samostojno učenje pri nas predstavljajo temeljno izvedbeno enoto projekta *Razvoj organiziranega samostojnega učenja* Andragoškega centra RS. Začetki segajo v leto 1993. Primarni namen projekta je bil razviti kulturo samostojnega učenja v slovenskem prostoru, v praksi pa zagotoviti dobre učne pogoje in primerna gradiva za odrasle, ki se želijo samostojno učiti. Središča za samostojno učenje so oblika neformalnega izobraževanja, ki pomembno dopolnjujejo tradicionalno

učenje in formalno izobraževanje. Namenjena so vsem odraslim, ki jim iz kakršnih koli razlogov tradicionalno učenje in izobraževanje nista dostopna. Učenje v takšnih središčih je za udeležence brezplačno, sofinancira ga Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport. Učenje poteka individualno in samostojno, udeleženci se večinoma učijo računalništva in tujih jezikov, pri učenju pa uporabljajo prilagojena gradiva za samostojno učenje in sodobno učno tehnologijo, na voljo so jim tudi ustrezne oblike strokovne pomoči.

V središčih so udeležencem na voljo informatorji, svetovalci in mentorji. Le-ti morajo biti ustrezno usposobljeni – vsi delavci v središču opravijo:

- *Uvodni seminar o postavitvi in vodenju središča za samostojno učenje*, s katerim si pridobijo temeljno poznavanje dejavnosti (<http://izobrazevanje.acs.si/razvojno/008/>)
- *Svetovanje in mentorstvo pri samostojnem učenju in izobraževanju na daljavo* (<http://izobrazevanje.acs.si/razvojno/012/>).

Izvajalec obeh programov usposabljanja je Andragoški center RS; izvedbo obeh programov bo letos organiziral v mesecu maju. Vabljeni vsi, ki bi se želeli usposobiti za odprtje novega središča za samostojno učenje.

Koordinacija središč za samostojno učenje je bila leta 2002 iz Andragoški center RS prenesena v Knjižnico Otona Župančiča. Naloge koordinacije izvaja Jasmina Orešnik, pri kateri lahko dobite vse dodatne informacije v zvezi z delovanjem obstoječih središč za samostojno učenje, odpiranjem novih središč in usposabljanji za izvajanje dejavnosti (e-pošta: jasmina.oresnik@lj-oz.sik.si, telefon: 01 230 73 93).

Jasmina Orešnik,
Knjižnica Otona Župančiča

Program za izobraževanje odraslih

Visoki cilji za znanje odraslih

Za izobraževanje odraslih do leta 2010 skoraj 72 milijard tolarjev

Ljubljana – Šolsko ministrstvo ni zadovoljno z izobrazbo odraslih Slovencev, starih od 25 do 64 let. Vlada je prejšnji teden po dolgih letih zato le sprejela resolucijo nacionalnega programa za izobraževanje odraslih. V Sloveniji je zdaj 76 odstotkov ljudi s srednjo šolo ali več, po napovedih šolskega ministra *Slavka Gabra* pa si bo naša država prizadevala, da bi bil ta delež do leta 2010 vsaj 80-, če ne celo 85-odstoten. Zaveda se, je povedal na včerajšnji tiskovni konferenci, da čaka ministrstvo in ustanove za izobraževanje odraslih težka, a ne neuresničljiva naloga.

Z nacionalnim programom za izobraževanje odraslih želi šolsko ministrstvo do leta 2010 odpraviti največje razvojne zaostanke, še zlasti v pisnih spretnostih odraslega prebivalstva in vključenosti odraslih v vseživljenjsko učenje. S tem, meni šolski minister, naj bi dosegli cilje, ki jih ima v izobraževanju in usposabljanju odraslih tudi Evropska unija. Morda najpomembnejša cilja programa sta doseči, da bo delež odraslih z najmanj srednješolsko izobrazbo v starosti od 25 do 64 let vsaj 80-odstoten in da bo stopnja udeležbe zaposlenega prebivalstva v vseživljenjskem učenju najmanj 15-odstotna.

»Če želimo, da bodo odrasli do leta 2010 bolj izobraženi in funkcionalno pismeni, moramo najmanj za polovico znižati delež osipnikov in tistih, ki po končani srednji šoli ne nadaljujejo šolanja,« pravi minister. O natančnem številu osipnikov v naših šolah pa ni želel govoriti, rekel je le, da ima natančne podatke zavod za šolstvo. Pri nas so podatki o osipu namreč zelo različni; od 5 do 25 odstotkov šolarjev naj ne bi končalo osnovne ali srednje šole. Največ osipnikov je iz poklicnih šol. Po ministrovih navedbah pa naj bi se osip v šolah do leta 2010 spustil pod 10 odstotkov.

V Uniji je med odraslimi, starimi od 25 do 64 let, 8,5 odstotka takih, ki se dodatno izobražujejo, pri nas pa 8,8 odstotka. Cilj našega ministrstva pa je, da bi bil ta delež celo 15-odstoten. V letih od 1991 do 2002 se je v Sloveniji najbolj dvignil odstotek tistih, ki so končali srednjo šolo – s 43 na 54 odstotkov. Leta 2002 je bilo pri nas 645.094 ljudi (25 do 64

let) s končano srednjo šolo (59 odstotkov) in 115.642 z visoko izobrazbo ali več (10,5 odstotka). S srednjo šolo ali več je v Sloveniji 76 odstotkov ljudi. Na Finskem jih je celo manj, 74 odstotkov, na Portugalskem le 20 odstotkov, največ pa v ZDA – 88 odstotkov. Leta 2000/01 je osnovno šolo obiskovalo 2153 odraslih, srednjo šolo skoraj 21.000 (v šolskem letu 1997/98 le slabih 15.000), dodatno izobraževanje po srednji šoli pa je nadaljevalo skoraj 284.000 Slovencev.

Po Gabru so cilji nacionalnega programa za izobraževanje odraslih izboljšanje splošne izobrazbe, dvig ravni izobrazbe (vsaj 12 let šolanja je temeljni standard) in povečevanje možnosti zaposlovanja. Pri splošnem izobraževanju je treba paziti na razvijanje pisnih spretnosti, na preprečevanje socialne izključenosti, višje motivacije in spodbujanja k učenju in nadaljevanju opuščenega šolanja. Po besedah **Vide A. Mohorčič Špolar**, direktorice Andragoškega centra Slovenije (ACS), ki ima ključno vlogo pri izvajanju nacionalnega programa, se morajo odrasli znebiti strahu pred nadaljnjim izobraževanjem in poskrbeti za dvig ravni pismenosti. Kakor je povedala, bo Slovenija v raziskavi OECD o pismenosti spet sodelovala leta 2010, želi pa, da bi pri nas pred tem opravili še nacionalno raziskavo o pismenosti odraslih.

Odrasli naj bi za izobraževanje do leta 2010 od ministrstev za šolstvo, za delo in drugih dobili od občin, evropskih socialnih skladov in programov EU slabih 72 milijard tolarjev.

Aleš Čakš

V nacionalnem programu (sprejeti ga mora še državni zbor) tudi piše, da imajo prednost pri izobraževanju mlajši odrasli, manj izobraženi brezposelni in zaposleni, odrasli s posebnimi potrebami, etnične skupine (denimo Romi) in priseljenci. Po navedbah Janka Muršaka, predsednika strokovnega sveta za izobraževanje odraslih, je motivacija odraslih, da dokončajo osnovno šolo, zelo majhna, kar pomeni, da bo cilj, da bi imelo do leta 2010 kar 85 odstotkov Slovencev vsaj srednjo šolo, težko uresničljiv. Zanje bodo prej dosegljivi certifikati o nacionalni poklicni kvalifikaciji, ki jih lahko pridobijo delavci brez ustrezne formalne izobrazbe.

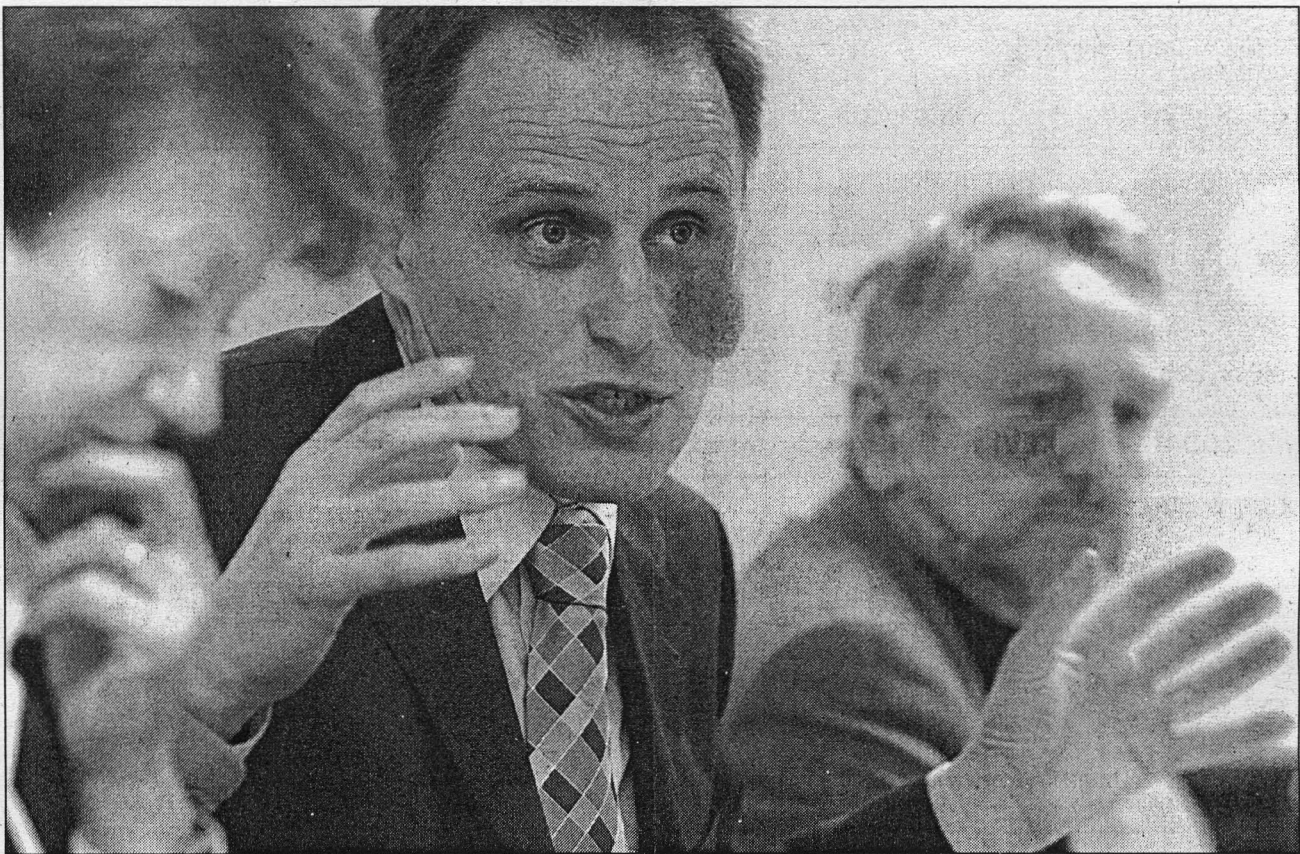

Foto Matej Družnik

Težka, a ne neuresničljiva naloga – O tem, kako dvigniti izobrazbeno raven odraslih Slovencev, so na tiskovni konferenci govorili minister za šolstvo Slavko Gaber (v sredini), direktorica andragoškega centra Vida A. Mohorčič Spolar (levo) in predsednik strokovnega sveta za izobraževanje odraslih Janko Muršak.

Kmalu tudi nacionalni program izobraževanja odraslih?

Izboljšati splošno izobraženost odraslih

Priložnost za izobraževanje naj bi med drugimi dobili mlajši odrasli, manj izobraženi zaposleni in brezposelni, ter prebivalci iz manj razvitih regij

V slovenskem prostoru mnogi že dalj časa pogrešajo nacionalni program za izobraževanje odraslih, včeraj pa je minister za šolstvo, znanost in šport dr. Slavko Gaber s sodelavci predstavil resolucijo o nacionalnem programu izobraževanja odraslih, ki jo je na četrtkovi seji sprejela vlada. Cilji, ki so si jih zastavili na ministrstvu, so izjemno visoki, saj presegajo tudi cilje, ki si jih postavljajo v EU, odstotek odraslih z najmanj srednješolsko izobrazbo pa naj bi do leta 2010 dosegel 85 odstotkov odraslih med 25 in 64 letom, medtem ko je v EU ta cilj 80 odstotkov.

V prihodnosti naj bi se v EU izboljšala kakovost in učinkovitost sistemov izobraževanja in usposabljanja v EU, sistemi izobraževanja in usposabljanja se bi naj odprli, dostop do njih pa naj bi se olajšal.

Predlog slovenskega nacionalnega programa za izobraževanje odraslih si kot temeljni cilj zastavlja izboljšati splošno izobraženost odraslih. Drugi cilji pa so dvigniti izobrazbeno raven, pri čemer je 12 let uspešno dokončanega šolanja - se pravi končana štiriletna srednja šola - temeljni izobrazbeni standard, povečati zaposlitvene zmožnosti in povečati možnosti za učenje in vključenost v izobraže-

vanje. Prednostna področja so splošno izobraževanje in učenje odraslih, izobraževanje za zviševanje izobrazbene ravni odraslih ter izobraževanje in usposabljanje za potrebe dela. Tako naj bi se delež vključitev od leta 2003 do 2010 dvignil s 3,5 na šest odstotkov.

Prednost pri širjenju priložnosti za izobraževanje in učenje bodo imeli mlajši odrasli, manj izobraženi zaposleni in brezposelni, s katerimi se, dokler imajo zaposlitev, nihče ne ukvarja prav veliko, skupine, ki imajo omejen dostop do socialnih, kulturnih in ekonomskih dobrin, ki so pogosto na nizki ravni pismenosti, odrasli s posebnimi potrebami, etnične skupine in priseljenci, ter prebivalci iz manj razvitih regij.

Cena izvajanja nacionalnega programa bo 71,924 milijona tolarjev, največji deleži pa naj bi se stekli od ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, iz evropskih socialnih skladov od ministr-

stva za šolstvo, znanost in šport, občin, drugih ministrstev in programov EU. Prvi razpis za sredstva iz evropskih skladov, za obdobje do 2006 bo izšel že prihodnji teden, namenjen pa bo posebej za programe zviševanja pisnih spretnosti, usposabljanje strokovnih delavcev, kvaliteto, izobraževanje na terenu in odpravljanje izobrazbenih primanjkljajev.

Direktorica Andragoškega centra Slovenije dr. Vida Mohorčič Špolar je sprejem resolucije na vladi označila kot "korak, s katerim je bilo že tričetr narejene-ga", cilji pa naj bi prispevali k temu, da bodo odrasli izgubili strah pred šolanjem in dobili motivacijo za nadaljnje učenje. Poudarila je, da "živimo v času, ko dokazilo o izobrazbi vedno več velja, sedaj pa moramo tudi loviti čas, ko temu ni bilo tako." Prepričana pa je tudi, da bo potrebno po sprejemu ukrepov le-te tudi preverjati in ugotavljati, ali dosegamo zastavljene cilje.

Ksenija Koren

NACIONALNI PROGRAM IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Najti ravnotežje

Ponovna raziskava o pisnih spretnostih?

▀ Strokovni svet za izobraževanje odraslih je konec novembra lani potrdil Nacionalni program izobraževanja odraslih (NPIO), o katerem je vlada konec aprila letos izdala resolucijo, ki zdaj čaka še na obravnavo v parlamentu. NPIO ima tri prednostna področja, s katerimi naj bi se do leta 2010 v pisnih spretnostih, izobraženosti in vseživljenjskem učenju približali najboljšim evropskim državam.

Do takrat naj bi torej izboljšali splošno izobraženost odraslih, dvignili njihovo izobrazbeno raven (12 let uspešno dokončana šolanja je temeljni izobrazbeni standard) in jih bolje izobrazili ter usposobili za potrebe trga dela. V prihodnje naj bi imelo vsaj 85 odstotkov odraslih, starih od 25 do 64 let, najmanj srednješolsko izobrazbo (cilj v EU je 80 odstotkov),

15 odstotkov zaposlenih prebivalcev pa naj bi se vseživljenjsko izobraževalo. Od letos do leta 2010 bodo različna ministrstva, lokalne skupnosti, podjetja in mednarodni viri zagotovili skoraj 72 milijard tolarjev za uresničevanje programa. Predsednik strokovnega sveta za izobraževanje odraslih dr. Janko Muršak dvomi, da je to dovolj za uresničitev zadanih ciljev.

Glede izobraževanja in usposabljanja za boljšo zaposljivost pa opozarja, da je nujno najti ravnotežje med reševanjem trenutnih perečih problemov na trgu dela s pridobivanjem poklicnih kvalifikacij in med prizadevanji za zviševanje stopnje izobrazbe, saj dolgoročno - zaradi nepredvidljivega trga dela - le slednja zagotavlja večje zaposlitvene možnosti. Dr. Vida A. Mohorčič Špolar, direktorica Andragoškega centra Slovenije, je poudarila, da je med najpomembnejšimi dejavniki, ki pripomorejo k boljši splošni izobraženosti, razvijanje temeljnih spretnosti. Zato na centru že pripravljajo strategijo za zviševanje ravni pismenosti odraslega prebivalstva. Ta bo dopolnila nacionalni program. Direktorica tudi upa, da se bo ministrstvo odločilo za ponovno raziskavo o pisnih spretnostih odraslih.

Za mlade z manj priložnostmi

“Čas za razmislek, kam naprej, prostor, kjer nihče ne pričakuje od drugega preveč, pa vendar si upamo skupaj zastaviti visoke cilje ...”

▮ Globalne ekonomske spremembe vplivajo na vedno večjo brezposelnost. Ogroženi del družbe so predvsem mladi z nizkimi kvalifikacijami in s pomanjkanjem delovnih izkušenj. V občutljivem obdobju odraščanja doživljajo veliko sprememb, ki slabo vplivajo na njihovo čustveno stanje - doživljajo občutke strahu in negotovosti. Te težave lahko stopnjujejo različne socialne bolezni v družini, storilnostno usmerjena šola, ki pogosto zanemari pedagoške in psihološke vidike vzgoje, ter meja obdobja socialne zrelosti mladih, ki se pomika po starostni lestvici navzgor. V družbi je vedno manj socialnih mrež in institucij, ki bi ponujale solidarnostno pomoč.

Zlasti mladi, ki se ne šolajo in niso zaposleni, so v družbi še bolj izpostavljeni kot drugi mladi. Pogosto so ujeti v začarani krog težav, ki se nalagajo ena na drugo - težavne družinske razmere, nizek socialni status, vedenjske in osebnostne težave. Zadnja leta se dodatno povečuje tudi število mladih z blažjimi in težjimi oblikami depresije. Kot pedagoška delavka se že dalj časa ukvarjam s šolsko manj uspešno mladino. Zadnja štiri leta delam kot mentorica v programu Projektno učenje za mlade (PUM) v Kopru. Program je po danskem zgledu oblikoval Andragoški center Slovenije - podpirata ga Ministrstvo za šolstvo,

znanost in šport ter Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve - in je eden redkih javno priznanih programov, ki rešujejo stiske mladih z nedokončanim klasičnim izobraževanjem. Mladi, ki obiskujejo program, imajo po navadi nizko samopodobo, so nemotivirani, imajo slabe delovne navade. Njihovi starši so pretirano zaščitniški ali jim za otroke zmanjkuje časa. Za take mlade uporabljam termin “mladi z manj priložnostmi”. Menim, da bi bili v spodbudnem okolju med svojimi vrstniki najbrž zelo uspešni. Pomembno je, da doživljajo uspehe in odkrivajo svoje talente. Tako siboljšajo samopodobo.

Mentorji PUM-a jim pomagamo delovati v pozitivni smeri in pridobivati moč za premagovanje ovir v vsakdanjem življenju. Učimo jih, da si znajo zadati dosegljive cilje, ki jim bodo pomagali nastopati na vedno zahtevnejšem trgu delovne sile.

Zame je delo v PUM-u vsako leto drugačno. Vsebine programa, načini komunikacije in skupinska dinamika se spreminjajo glede na mlade udeležence. Prvo leto sem se v vlogi mentorice počutila nemočno in negotovo. Z izrazito heterogeno skupino mladih s specifičnimi individualnimi težavami sem se znašla v navzkrižnem ognju med kurikulumom, dejanskim stanjem in osebnimi pričakovanji. Zdaj mi je veliko lažje, ker mi je uspelo vzpostaviti potreben čustveni odmik. Ta je za strokovnega delavca v pedagoškem procesu nujen. V svoje delo skušam čim pogosteje vpeljevati metodo umetnostne terapije na likovnem, plesnem, dramskem in glasbenem področju. Metoda je zaradi nedirektivnega izvajanja primerna za posameznike z različnimi težavami - telesnimi, du-

ševnimi, čustvenimi, učnimi ter komunikacijskimi. Poglavitni cilj umetnostne terapije, po mojem mnenju tudi programa PUM, ni dovršena umetniška stvaritev - poudarjen je postopek dela, ki je usmerjen v osebno rast posameznika in celotne skupine.

Mentorjem PUM-a pripisujejo mladi velik pomen. Izsledki raziskav Andragoškega centra Slovenije kažejo, da se predvsem zaradi njih odločajo vpisati v program in storiti nekaj zase. Mentor mora program izvajati prožno in znati poiskati skupne točke posameznikov v starostno in interesno mešanih skupinah. Pri delu se včasih počuti “prazno” in se sprašuje o smislu svojega dela. Menim, da bi bila supervizija, ki jo sicer snovalci programa priporočajo, zaželena in resnično potrebna. Vendar v osmih obstoječih PUM-ih še ni zares zaživela. Status mentorjev v programu PUM je nedorečen. Kljub obsežnemu in zahtevnemu delu ne morejo napredovati in nimajo drugih prednosti, ki so sicer povezane s pedagoškimi poklici. IRENA VUJANOVIČ

Programi in denar za učenje odraslih

Bralna in funkcionalna pismenost na psu

Do leta 2010 naj bi država za učenje odraslih porabila skoraj 72 milijard tolarjev – Visoki cilji nacionalnega programa

Ljubljana – V tednu učenja za vse življenje sta najpogostejši vprašanji, koliko odraslih sploh zanima dodatno izobraževanje in koliko denarja ima država za to. Za večino manj izobraženih odraslih je vključevanje v izobraževanje življenjska prelomnica: nekateri so se že pred leti nehali šolati in so del znanja pozabili, nekaj ga je zastarelo, posamezne spretnosti, ki jih redkeje uporabljajo, pa je treba obnoviti ali znova pridobiti. Za dodatno izobraževanje odraslih bo do leta 2010 pri nas na voljo skoraj 72 milijard tolarjev. Številka ne potrjuje večletnega negodovanja Andragoškega centra Slovenije (ACS), da za odrasle pri nas ni dovolj denarja.

Kot pravi direktorica ACS dr. **Vida A. Mohorčič Špolar**, izobraževanje najbolj potrebujejo odrasli, ki so na najnižji izobrazbeni ravni. Iz podatkov še nedokončane raziskave na andragoškem centru je že jasno, da delodajalci večinoma plačujejo izobraževanje, ki je tesno povezano z delovnim mestom. Junija letos je bil končno sprejet nacionalni program za izobraževanje odraslih in predvidena sredstva zanje so velika: skoraj deset mi-

lijard tolarjev na leto. Ta denar – gre za sredstva ministrstev za šolstvo in za delo, evropskih socialnih skladov, občin – je po navedbah mag. **Jožeta Miklavca**, sekretarja na šolskem ministrstvu, namenjen programu osnovne šole za odrasle (ta je zanje brezplačen), štirim programom tujih jezikov in programu slovenščina za odrasle, programoma za usposabljanje za življenjsko uspešnost (Most do izobrazbe ter Beremo in pišemo

skupaj), projektnemu učenju za mlajše odrasle (Pum) in štirim programom poklicnega usposabljanja in izpopolnjevanja.

Kakor je za *Delo* povedala direktorica ACS, je v šolskem letu 2004/05 za odrasle na voljo več kot 5000 izobraževalnih programov pri skoraj 300 izvajalcih in 28 milijard tolarjev. Država bo s tem denarjem odraslim financirala pridobivanje in dokončanje osnovnošolske izobrazbe, dokončanje nižje ali srednje po-

"Naša ljudska" ima 45 let

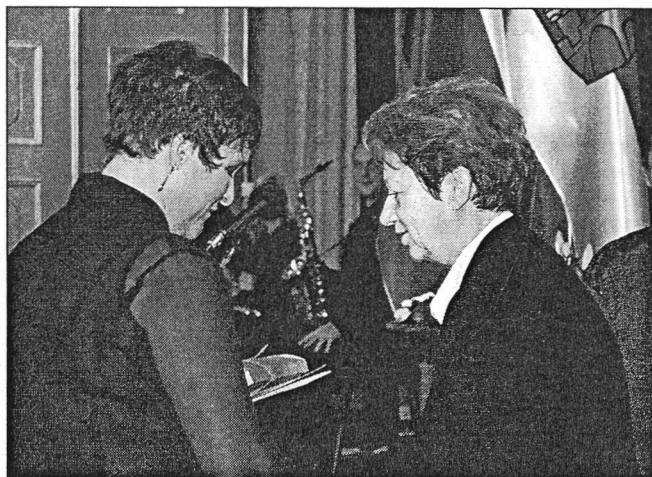
Z besedama "naša ljudska", so prejšnji četrtek, 21. oktobra, na osrednji prireditvi ob 45. obletnici obstoja kar nekajkrat označili Ljudsko univerzo Slovenska Bistrica.

V viteški dvorani bistriškega gradu so jubilatki čestitali župan **dr. Ivan Žagar**, generalni sekretar Zveze ljudskih univerz Slovenije **mag. Andrej Sotošek** in direktorica Andragoškega zavoda Slovenije **dr. Vida A. Mohorčič Špolar**. Posebna gostja prireditve je bila dolgoletna direktorica **Vida Lipoglav**.

"Kdor se vse življenje uči, ostaja mlad," je slogan več kot 1000 odraslih in otrok, ki vsako leto obiskujejo kakšno od izobraževalnih oblik. Župan je možnosti Slovenije ocenil le v učeči družbi in ljudskim univerzam napovedal vsaj še naslednjih petdeset let. V Sloveniji imamo 33 ljudskih univerz, le ljubljanska ni vključena v ZLUS, je potarnal generalni sekretar zveze. Bistriško ljudsko je ocenil kot eno boljših in uspešnejših, v kasnejšem pogovoru na sprejemu v likovnih salonih pa je Sotošek dodal: **"Veliko je odvisno od podpore lokalnega okolja,**

Generalni sekretar ZLUS mag. Andrej Sotošek

Mag. Brigita Kruder in dr. Vida A. Mohorčič Špolar

LU Slovenska Bistrica pa se razvija v andragoško središče regijskega okolja. Pri tem je pomembna naklonjenost župana in občinske uprave, čeprav se zavod vzdržuje sam."

Slavnostna govornica, direktorica ljudske univerze **mag. Brigita Kruder**, sicer **nova predsednica Zveze ljudskih univerz Slovenije**, je poiskala vzporednice s preteklostjo in tudi letošnjo izvedbo Tedna vseživljenjskega učenja, ocenila kot rekordno.

"Veliko je podobnosti med prejšnjimi in sedanjimi izobraževalnimi oblikami," je rekla Kruderjeva. **"Kaj nas loči od drugih? Skrb za ohranjanje naravne in kulturne dediščine, 107 usposobljenih občanov za rokodelske in druge poklice, vezilje so prepoznavne po vsej Sloveniji, naše turistične zloženke ima veliko krajev v občini, študijski krožki pa so sploh naš zaščitni znak."**

Priзнание za najboljši študijski krožek **Živimo med vami in z vami** za tujke pri nas je sedanji mentorici **Maji Kanop** izročila gostja iz Ljubljane, za kulturne užitke ob vrhunski klasični glasbi pa so poskrbeli pianistka **Adriana Magdovski**, flautistka **Simona Vahen** in saksofonist **Peter Kruder**, člani Komorne zasedbe profesorjev Glasbene gimnazije Maribor.

Teden vseživljenjskega učenja TVU 2004 je Bistričanom ponudil kar 38 različnih prireditev, obiskalo jih je okrog 500 občanov. Osmo izvedba v občini (že devetič v Sloveniji) je dokaz, da se je "teden" odlično prijel, čeprav so organizatorji na nekaterih dogodkih pogrešali več udeležencev.

Že nekaj let zapored se v dogodke vključuje tudi naše uredništvo, ki je za dopisnike pripravilo tradicionalno **novinarsko delavnico z naslovom Lokalni časopis, vpet v okolje**. "Premlevali" smo merila za pokrivanje lokalnega dogajanja in napovedali razširitev obsega Panorame vsaj za štiri dodatne barvne strani.

(Posnetki: **Nino Verdnik**)
Bojan SINIČ

Dopisniška konferenca v uredništvu Panorame

Projektno
učenje
za mlade
– PUM,
brezplačno
in zabavno

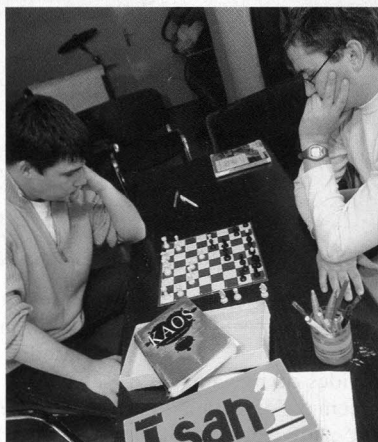
70 odstotkov udeležencev
PUM se uspešno vrne
v šolo ali najde zaposlitev.

Snemi šolo s klina!

»Namesto na prvo uro sem šel na kavo v bližnji lokal. In prav ta ura se je pogosto razvlekla na ves dan. Doma sem se usedel pred računalnik ali na kavč, preveril, kaj je novega na internetu, in si ogledal nanizanke. Potem je zazvonil telefon in kakšen prijatelj me je povabil na pijačo. Seveda sem šel; s tem sem se izognil učenju. To se je ponavljalo iz dneva v dan in na koncu drugega trimestra sem ugotovil, da imam sedem graj in petdeset neopravičenih ur. Znašel sem se pri psihologinji, in ta mi je svetovala, naj se izpišem iz šole.« In je obesil šolo na klin.

Tekst: **TINA NIKA SNOJ**, foto: **JOŽE SUHADOLNIK**

To je le ena izmed čedalje številnejših zgodb mladih, ki ne dokončajo šolanja. Ne zato, ker ne bi bili dovolj pametni in sposobni. Težave so praviloma drugje – v pomanjkanju motivacije in discipline, v neuspešnem življenju v šolsko okolje, v nezaupanju v lastne zmožnosti. Posebej težak je prehod iz osnovne šole v srednjo in v prvem letniku naj bi bil osip dijakov kar desetodstoten. Večina mladih se od rednega šolanja ne poslovi z namenom, da bi šli v službo in pozabili na nadaljnje izobraževanje. Šolo nameravajo narediti z izpiti in prepričani so, da jo bodo tako končali hitro in lažje. Le redkim pa to tudi uspe. Za tako obliko šolanja je namreč potrebna močna samodisciplina, smisel za red in motivacija, v veliko pomoč pa so tudi starši, ki znajo otroku v teh težkih trenutkih stati ob strani. Večina se jih odzove povsem drugače – kričijo, kaznujejo, grozijo in obtožujejo. Pri številnih mladih zamisel, da bi

šolo končali »od doma«, tako ostane le načrt, ki je vse bolj meglen in se izgublja nekje v prihodnosti. Neredki se tako nekaj let prelagaajo med dnevno sobo, druženjem s prijatelji in občasnimi slabo plačanimi deli. Posledica je, da izgubijo življenjski cilj in zaupanje vase, v učenju in delu ne vidijo več pravega smisla. Občutek imajo, da tako ali

Pomemben del PUM so delavnice, na katerih udeleženci odkrivajo svoje darove in razvijajo ustvarjalnost. Rezultat so lahko umetnine, gledališke igre ali svež jabolčni sok.

Stvaritvi
umetniških
delavnic

Predstavili smo vam ljubljanske »pumovce«. Najdete jih na naslovu: TIN Ljubljana, Lepodvorska 23 a, tel. 01 234 83 50. Projekt pa izvajajo tudi v Slovenj Gradcu, Murski Soboti, Ajdovščini, Celju, Radovljici, Kopru in Mariboru.

Veliko se naučijo tudi z zabavo.

tako ne morejo ničesar spremeniti in je najbolje, da vsak dan preživijo čim udobneje in brez truda.

Šola brez ocen

Program projektnega učenja za mlade – PUM je namenjen takim »izgubljenim dušam«. Izobraževanja se loteva drugače, za mlade prijazneje. Predvsem jim pomaga

odkriti lastne interese, sposobnosti in darove ter jih poskuša motivirati za nadaljnje šolanje. Brez predavanja, brez šolskih miz in brez ocen. V PUM delajo konkretne stvari: vsak teden se udeleženci dogovorijo, kaj jih zanima in kako bi se tega lotili. Včasih je to kostum za gledališko igro, drugič film, tretjič mozaik v kuhinji. Večina jih ima tudi nedokončane obveznosti v šoli. Teh se lotevajo skupaj z mentorjem. Naredijo natančen načrt, kako se bodo učili in kdaj se bodo prijaviili za izpit. Za svoje delo v šoli so odgovorni sami, seveda pa jim priskoči na pomoč tisti, ki zna – »sošolec« ali mentor. Vsako leto pripravijo tudi nekaj večjih projektov, npr. gledališko predstavo, snemanje videa, obnovo sosednjega vrtca ali ekološko akcijo. Lani so se za zaključek skupnega

druženja odpravili peš na morje. In navkljub dežju in ožuljenim nogam tja po petih dneh tudi prišli.

»Tukaj nisem zguba.«

Udeleženci PUM so stari od 15 do 25 let in prihajajo iz različnih okolij in družbenih slojev. Skupno jim je predvsem to, da jim v šoli ni uspelo, ker se niso »našli«. Med uspešnejšimi soolci so se počutili manjvredne in izločene, čutili so, da ne sodijo mednje. Tu so med enakimi ljudmi, ki imajo enake težave. Mentor Matjaž Kološa: »V šoli so med-

Mentorja Berta Šavli in Matjaž Kološa, dva od šestih mentorjev.

človeški odnosi za te mlade pogosto velik problem. Počutijo se stigmatizirane, nesprijetne in nerazumljene. Posledice so vidne v spričevalu. Pri nas se trudimo ustvariti skupine, kjer vlada duh sodelovanja, prijateljstva in sprejemanja. Mislim, da so samozavest, odprtost za nove možnosti in zavedanje o svojem mestu v svetu, ki jih najdejo tu, celo pomembnejši od znanja, ki ga pridobijo. Nekateri se vključijo lažje in hitreje, drugi so dokaj nezaupljivi in zadržani. Srečamo se tudi s težavnimi mladostniki – predvsem takimi, ki jih pripeljejo starši proti njihovi volji – a to je redkost. Takim damo teden dni za premislek, ali sploh họjo sodelovati v tem programu.«

Še vedno premalo poznani

V program se udeleženci vključijo za eno leto, nekateri ostanejo

tudi dlje, kot prostovoljci. Trenutno je v programu 30 udeležencev, prostora je še za deset novih. Berta Šavli, mentorica, se vsako leto srečuje z enako težavo: »Ljudje nas še vedno ne poznajo dovolj. Delujemo že sedem let, pa večina mladih in staršev še ni slišala za nas. Tako mnogi sploh ne vejo, da je na voljo pomoč. Največ jih pride k nam od šolskih psihologov, iz centrov za socialno delo in z zavoda za zaposlovanje. Res škoda, program je namreč brezplačen,

ZZZZ svojim celo povrne potne stroške in jim omogoči majhno študentsko stipendijo.« Izvajalci programa se otepaajo tudi s stalnim pomanjkanjem denarja. Program sicer financirata mi-

nistrstvo za šolstvo, znanost in šport ter zavod za zaposlovanje, a so še vedno zelo odvisni tudi od sponzorskega denarja. Z njim so nakupili računalnike, kamero in drugo opremo.

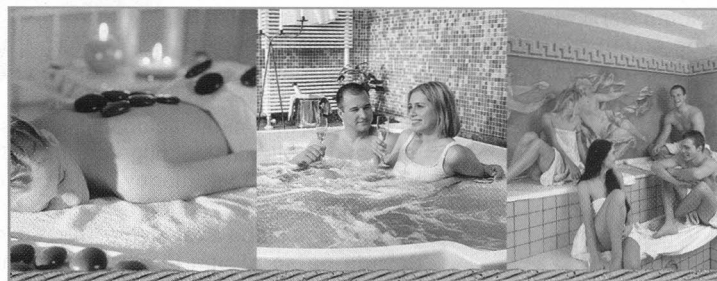
Primanjkuje jim tudi prostovoljcev, ki bi udeležencem pomagali z inštrukcijami. Matematiko ali angleščino se pač težko uči brez pomoči nekoga, ki predmet obvlada. Če ste pripravljeni svoje znanje deliti z njimi, vas torej prijazno vabijo!

PUM je uspešen projekt. Vsako leto se kar 70 odstotkov prej najbolj brezupnih dijakov vrne v šolo ali jo uspešno konča, nekateri pa si raje poiščejo zaposlitev. Ena od bivših udeleženek pravi: »Postala

sem samozavestnejša. Učim se, brcam naprej – počasi, a vsaj kaj delam. Vem, da bo šlo. Bila sem že čisto prepričana; da nikoli ne bom nikamor prilezla, zdaj vem, da to ni res. Če se ti v življenju kaj zalomi, pridi sem po brco za naprej!«

Po zaslugi PUM si je oddahnil tudi marsikateri roditelj, ki je nad otrokom že obupal. Ena izmed mam pravi takole: »Sin, ki ni bil

uspešen v šoli in je ostal nekako na cesti, je bil najprej izgubljen in ni vedel, kaj bi sam s sabo. Ko je začel obiskovati PUM, se mu je odprl nov pogled na 'zgarbarje'. Tam je srečal mlade, ki so bili v podobnem položaju, in videl, da se tudi drugi iščejo in trudijo. Zdaj ob delu nadaljuje šolanje in kaže vse več pripravljenosti, da končno naredi nekaj iz sebe.«

PRAZNIČNI DECEMBER vabi v ZDRAVILIŠČE LAŠKO

v času •ADVENTA (1.-24.12.2004)
•BOŽIČA (24.-26.12.2004) in •SILVESTRA

za člane Kluba zdravja Zdravilišče Laško

BOŽIČNI PROGRAM (2 dni) že za **24.140 SIT**
Program vsebuje: polpenziona, kopanje, fitnes, savno, indijsko masažo glave, glasbo za ples, obisk božička, krasitev jelke, božično večerjo, polnočno mažo, božični zajtrk, božični zborček, ogled jasli v cerkvi.

Ob predložitvi oglasa nudimo brezplačno včlanitev v Klub zdravja Zdravilišče Laško pri koriščenju programov v letu 2004.

Obiščite vročo ponudbo na:

www.zdravilisce-lasko.si

ali pokličite tel.: 03 7345 122!

e-pošta: info@zdravilisce-lasko.si

1854 150 2004

Učenje je lahko drugačno

Program PUM
»izgubljenim«
mladim
pomaga, da
znova vzljubijo
učenje in laže
prebrodijo stiske

Dragana Stanković

NOVO MESTO – Projektno učenje za mlade (PUM) je program, namenjen tistim mladostnikom med 15. in 25. letom, ki so opustili šolanje, pa se niso ne zaposlili ne prijavi na zavod za zaposlovanje. V Novem mestu, kjer namerava jo program začeti januarja, je vsako leto približno 130 takšnih mladih ljudi.

»Če nam jih bo uspelo pridobiti 20 odstotkov, bo to velik uspeh. Prav ti mladi bodo potem ambasadorji drugim in jih bodo seznanili s tem, kje lahko najdejo tisto, česar jim v življenju še ni uspelo izkusiti,« pravi

Vesna Dular, direktorica Razvojno izobraževalnega centra (RIC) Novo mesto. Program, ki ga bodo izvajali v novomeškem RIC, bo odprt za mlade iz Dolenjske, Bele krajine in Posavja.

Po Sloveniji uspešno deluje osem PUM-ov, med drugim tudi v Radovljici, kjer imajo s programom, ki ga financirata šolsko ministrstvo in lokalna skupnost, že šestletne izkušnje. **Mojca Šolar** z radovljiške Ljudske univerze pravi, da je PUM zgolj okvir, sami programi pa so lahko zelo različni, odvisno od zanimanja udeležencev v skupini, ki šteje od 18 do 24 mladih. »Ko skupina pride, se oblikujejo interesne dejavnosti, denimo fotografija, kuharstvo, računalništvo, orientalski ples, ustvarjalne delavnice, učna pomoč. Zelo pomembno je tudi individualno delo,« razloži.

MOTIVACIJSKI PROGRAM

»Ko posameznik pride, pove, kaj ga zanima, s čim bi se rad

Vesna Dular, direktorica Razvojno izobraževalnega centra Novo mesto: Zelo važno je, da se mladi počutijo koristni.

ukvarjal. To je včasih povezano tudi z njegovim šolanjem. Nekateri so, denimo, dopoldne v PUM, popoldne pa v šoli. PUM je predvsem motivacijski program, da mladega človeka spet spodbudi k nadaljevanju šolanja, pomaga mu